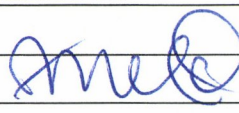

Bakgrunn for vedtak

Søker/sak:	Fred. Olsen Renewables AS/Kalvvatnan vindkraftverk	
Fylke/kommune:	Nordland/Bindal	
Ansvarlig:	Arne Olsen	Sign.:
Saksbehandler:	Lars Håkon Bjugan	Sign.:
Dato:	31 MAR 2014	
Vår ref.:	NVE 200801262-135	KE: 47/2013
Sendes til:	Fred. Olsen Renewables AS, Bindal og Namsskogan kommuner. Hørings- og orienteringsinstanser informeres om vedtaket.	

Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO
Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no
Org. nr.:
NO 970 205 039 MVA
Bankkonto:
0827 10 14156

Konklusjon

Etter Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) sin vurdering utgjør konsesjonssøknaden for Kalvvatnan vindkraftverk, sammen med konsekvensutredning, innkomne merknader, møter, konsultasjoner, befaringer og nye opplysninger, et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for å avgjøre om vindkraftverket skal meddeles konsesjon, og på hvilke vilkår en konsesjon eventuelt skal gis.

Kalvvatnan vindkraftverk er lokalisert i Bindal kommune, Nordland fylke. Nettilknytningen av vindkraftverket til eksisterende 300 kV kraftledning berører i tillegg Namsskogan kommune. Etter NVEs vurdering er de samlede fordeler ved anlegget større enn ulempene tiltaket medfører. NVE vil derfor gi Fred. Olsen Renewables AS konsesjon i medhold av energiloven § 3-1 for å bygge og drive Kalvvatnan vindkraftverk med tilhørende 132 kV nettilknytning. Det gis konsesjon for en installert effekt på inntil 225 MW, noe som årlig kan gi cirka 600 GWh ny fornybar energiproduksjon.

NVE har vektlagt at planområdet for Kalvvatnan vindkraftverk har meget gode vindressurser og at vindkraftverket er lokalisert i områder som allerede er berørt av tekniske inngrep ved utbygging av vannkraft, veier og kraftledninger. Kalvvatnan vindkraftverk vil bidra til at Norge kan oppfylle forpliktelsene knyttet til EUs fornybardirektiv og vil medføre positive økonomiske virkninger for Bindal kommune og regionen for øvrig, både i anleggs- og driftsfasen.

NVE konstaterer at Bindal kommune er positive til prosjektet og at tiltaket i *Fylkesdelplan for vindkraft i Nordland* er vurdert å ha middels negative konsekvenser for miljø- og samfunnsinteresser.

De viktigste negative virkningene av tiltaket er etter NVEs vurdering knyttet til reindrift. Sametinget og Områdestyrene i Nordland og Nord-Trøndelag har fremmet innsigelse til prosjektet, med begrunnelse i negative virkninger for den sørsamiske reindriften og at en realisering av tiltaket vil være i strid med forrige regjeringens målsetting om en økologisk, økonomisk og bærekraftig reindrift. De berørte reinbeitedistriktene mener en etablering av Kalvvatnan vindkraftverk vil gi store virkninger for reindriften i området. Etter NVEs vurdering vil eventuelle virkninger av vindkraftverket først og fremst være knyttet til anleggsfasen, og menneskelig aktivitet i form av drift/vedlikeholdsarbeid og økt grad av

friluftsliv. Selv om det er sannsynlig at reinen i stor grad vil gjenoppta bruken av arealene, vil NVE påpeke at det er usikkert i hvilken grad reinen vil bruke disse arealene etter utbygging. Selv om virkningene for reindrif vektlegges, er virkningene etter NVEs vurdering ikke av et slikt omfang at konsesjonssøknaden bør avslås.

Det foreligger tre ulike alternativer for atkomst til vindkraftverket. NVE mener at atkomstvei fra Namsskogan for turbintransport og veg fra Bindal (Urdvolla) med lavere standard for personelltransport, er den beste samfunnsøkonomiske løsningen blant annet fordi dette alternativet kan utløse betydelige nyttevirkinger utover de økonomiske virkningene av vindkraftverket alene. NVE vektlegger i denne sammenheng at Bindal kommune og næringslivet har betalingsvillighet til å dekke merkostnaden for en slik løsning og at denne løsningen har bred lokal- og regionalpolitisk oppslutning.

NVE konstaterer at tiltaket er planlagt langt fra bebyggelse og vil ikke være synlig fra bebygde områder. Tiltaket berører ikke viktige friluftslivsområder, og de visuelle virkningene vil være begrenset, selv om vindturbinene vil bli eksponerte i landskapet.

NVE konstaterer at vindkraftverket er planlagt uten at helårsboliger vil bli berørt av støy som er over de anbefalte norske grenseverdiene.

Riksantikvaren og Fylkesmannen i Nordland har fremmet innsigelse til prosjektet, med begrunnelse foreliggende kunnskapsgrunnlag om kulturminner i planområdet og alternativ atkomstvei fra vest. Fylkesmannen ønsker utredninger av alternative utbyggingsløsninger før man tar stilling til om det skal gis konsesjon eller ikke.

NVE har i konsesjonen fastsatt en rekke vilkår knyttet til reindrif, kulturminner, iskast, naturmangfold og utarbeidelse av miljø-, transport- og anleggsplan.

Innhold

Konklusjon	1
Innhold	2
1 Innledning	4
2 Søknader	4
2.1 Søknad med tilhørende konsekvensutredning	4
2.2 Søknad om ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse	4
2.3 Kort beskrivelse av Kalvvatnan vindkraftverk	4
3 Behandlingsprosess	8
3.1 Generelt om NVEs behandlingsprosess	8
3.2 Høring av meldinger, søknader og konsekvensutredninger	9
3.3 Befaring	10
3.4 Innkomne merknader	10
3.5 Konsultasjon	12
3.6 Innsigelse fremmet i medhold av energiloven § 2-1	13
4 Tematisk vurdering av Kalvvatnet vindkraftverk	14
4.1 Økonomi, vindressurser og produksjon	14
4.2 Nettetilknytning og systemtekniske forhold	16
4.3 Forhold til andre planer	18
4.4 Landskap og visuelle virkninger	19
4.5 Kulturminner og kulturmiljøer	21
4.6 Friluftsliv	23
4.7 Reiseliv og turisme	24

4.8	Naturmangfold.....	24
4.9	Inngrepssfrie naturområder og vernede områder	29
4.10	Støy.....	30
4.11	Skyggekast og refleksblink.....	30
4.12	Ising og iskast.....	31
4.13	Landbruk og skogbruk.....	31
4.14	Drikkevann og forurensning.....	32
4.15	Virkninger for andre næringer.....	32
4.16	Andre samfunnsvirkninger	32
4.17	Alternative atkomstveier og internveier	34
4.18	Annet	41
5	Samiske rettigheter og interesser	42
5.1	Konsesjonsbestemmelser og rettsregler for beskyttelse av samisk kultur	42
5.2	Involvering av samiske interesser.....	43
5.3	Vurdering av tiltaket virkninger for reindrift.....	44
5.4	Samiske kulturminner.....	51
5.5	NVEs vurdering av de materielle skrankene	52
6	Samlet vurdering av Kalvvatnan vindkraftverk.....	56
6.1	Bakgrunn	56
6.2	Metodikk for vurdering.....	57
6.3	Samlet vurdering av økonomi og virkninger som er vektlagt av NVE.....	57
7	NVEs vedtak.....	61
8	Konsesjonsvilkår.....	62
9	NVEs vurdering av ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse	63
9.1	Søknad om ekspropriasjon.....	63
9.2	NVEs vurdering av ekspropriasjon.....	64
9.3	Søknad om forhåndstiltredelse.....	65
Vedlegg A. Vurdering av beslutningsgrunnlaget		66
Innledning.....		66
Alternative utbyggingsløsninger.....		66
Reindrift.....		66
Luffart.....		69
Økonomi		69
Naturmangfold.....		69
Friluftsliv og reiseliv.....		70
Samlet vurdering av konsekvensutredningen/kunnskapsgrunnlaget		70
Vedlegg B. Tematiske konfliktvurderinger		71
Vedlegg C. Innkomne merknader til søknaden om Kalvvatnan vindkraftverk		72
Lokale og regionale myndigheter		72
Sentrale myndigheter.....		75
Samiske interesser		76
Lokale, regionale og sentrale interesseorganisasjoner.....		83
Tekniske instanser		85
Grunneiere, privatpersoner og selskaper		88

1 Innledning

NVE vil i dette dokumentet, *Bakgrunn for vedtak - Kalvvatnan vindkraftverk*, beskrive vår behandling av søknaden om Kalvvatnan vindkraftverk og presentere de vurderinger som er lagt til grunn for vedtaket i saken, jf. energiloven § 3-1.

NVEs beslutningsgrunnlag består av søknaden med konsekvensutredning, innkomne merknader og NVEs fagkunnskap om vindkraft. I kapittel 4 presenteres våre vurdering av prosjektets virkninger tematisk. I kapittel 6 sammenstilles de virkningene NVE mener bør vektlegges. Videre presenteres en avveining av de vektlagte virkningene og en helhetlig vurdering av søknaden om Kalvvatnan vindkraftverk. I kapittel 7 presenteres NVEs vedtak.

Sammenfatninger av innkomne merknader er lagt i vedlegg til dette dokumentet, sammen med en vurdering av beslutningsgrunnlaget. Presentasjon av NVEs rammeverk i vindkraftsaker og introduksjon til viktige fagområder i saksbehandlingen er vedlagt elektronisk. Dette dokumentet er å finne på saken på NVEs nettsider www.nve.no/vindkraft (huk av for "gitt konsesjon").

2 Søknader

2.1 Søknad med tilhørende konsekvensutredning

Fred. Olsen Renewables AS (FORAS) søkte i oktober 2011 både om tillatelse for å bygge og drive Kalvvatnan vindkraftverk med inntil 225 MW installert effekt og tilhørende 132 kV nettilknytning i Bindal og Namsskogan kommuner, Nordland og Nord-Trøndelag fylker. Det ble søkt om konsesjon i medhold av energiloven § 3-1.

Tiltakshaver har utarbeidet konsekvensutredning for tiltaket i medhold av plan- og bygningsloven og utredningsprogram ble fastsatt av NVE 7.7.2009.

2.2 Søknad om ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse

FORAS har søkt om ekspropriasjonstillatelse i medhold av oreigningslova § 2 pkt. 19 for erverv av nødvendig grunn og rettigheter for å bygge og drive anleggene, herunder rettigheter for all nødvendig ferdsel/transport.

FORAS skriver i konsesjonssøknaden at de har avtale med samtlige grunneiere innenfor vindkraftverkets planområde, men at det ikke er inngått avtale med rettighetshaverne (reinbeitedistriktene). Tiltakshaver har ikke avtale med grunneiere/rettighetshavere for atkomstveier og kraftledninger. De har som mål å inngå minnelige avtaler med alle berørte grunneiere/rettighetshavere.

Tiltakshaver søkte samtidig om forhåndstiltredelse i medhold av oreigningslova § 25, noe som innebærer at grunn og atkomstrettigheter kan tas i bruk før skjønn er avholdt.

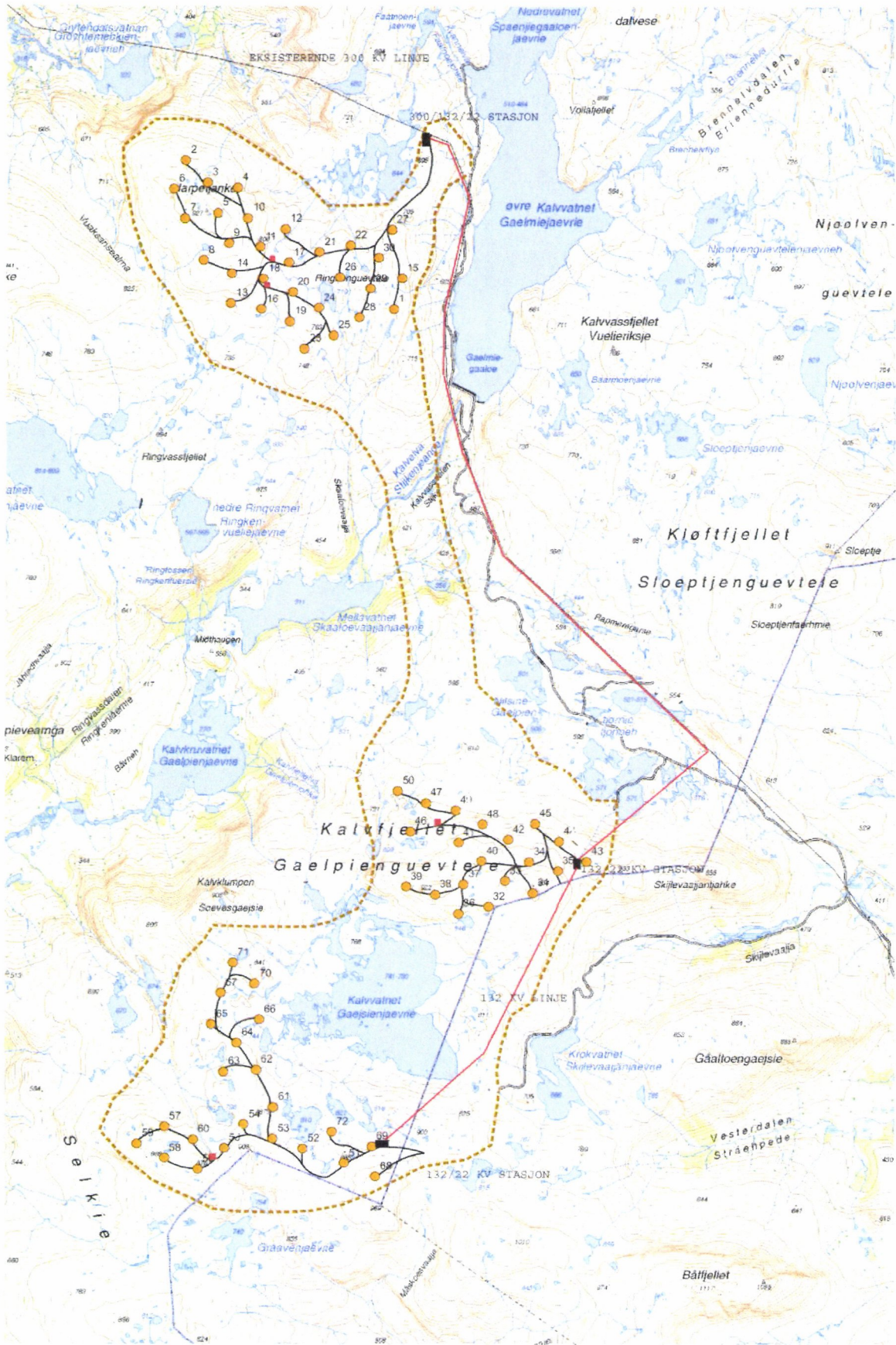
2.3 Kort beskrivelse av Kalvvatnan vindkraftverk

Kalvvatnan vindkraftverk med tilhørende nettilknytning er lokalisert i Bindal og Namsskogan kommuner. Vindkraftverket består av tre delområder med en samlet størrelse på cirka 40 km² (figur 1), og er lokalisert fra cirka 700 til 930 meter over havet. Det omsøkte hovedalternativet består av 72 vindturbiner á 3 MW med en samlet installert effekt på 216 MW;

- Det søndre planområde ligger like sør for Kalvvatnet (22 vindturbiner/ 66 MW).
- Det midtre planområde ligger like nord for Kalvvatnet (20 vindturbiner/60 MW).

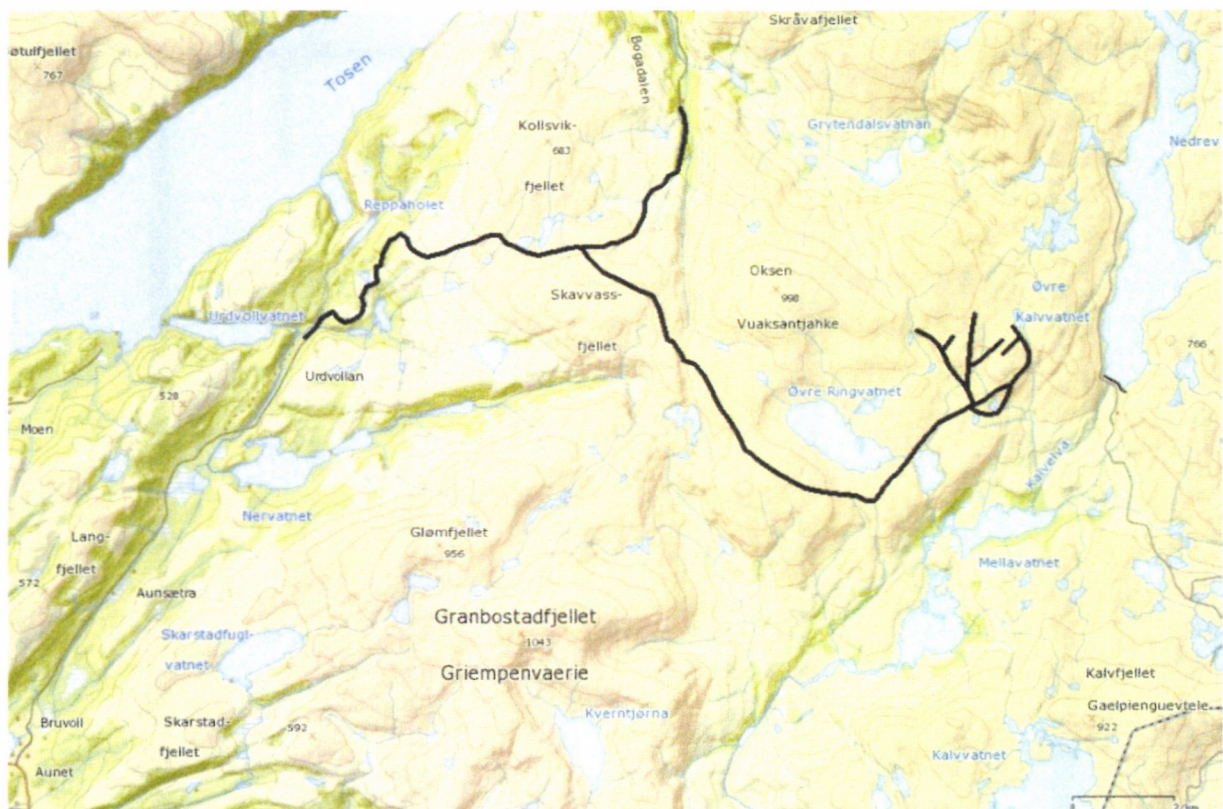
- Det nordre planområde ligger like vest for Nordre Kalvvatnet (30 vindturbiner/ 90 MW).
Tiltakshaver legger til grunn at Kalvvatnan vindkraftverk kan gi en produksjon på ca 625 GWh.

Figur 1: Kalvatnan vindkraftverk. Foreløpig plassering av vindturbiner, atkomst- og internveier, transformatorstasjoner og 132 kV kraftledning.

Tiltakshaver søker primært om å anlegge atkomstvei til vindkraftverket fra eksisterende vei ved Urdvolla (vei fra vest). Denne atkomstveien, inkludert en avstikker til Bogadalen, er 26 kilometer (figur 2), og kan legge til rette for økt næringsutvikling. Sekundært søker tiltakshaver å benytte eksisterende vei til Øvre Kalvvatnet (vei fra øst). Den eksisterende veien er cirka 25 kilometer.

Til hvert av planområdene vil det fra eksisterende vei fra øst og fra atkomstvei fra vest anlegges nye tilkomstveier. Lengden på disse veiene frem til første vindturbin i det nordre delområdet er cirka 10 kilometer, til det midtre delområdet cirka 3,5 kilometer og til det søndre delområdet cirka 3 kilometer. I tillegg planlegges det bygging av inntil 32 kilometer med internveier frem til hver av vindturbinene i de tre delområdene. Vindturbinene er planlagt transportert fra eksisterende kai i Mosjøen via E6 dersom eksisterende atkomstvei fra øst velges. Ved valg av atkomstvei fra vest vurderer tiltakshaver flere løsninger, herunder eksisterende kai ved Helstadløkka (Tosenfjorden), mulig ny industri kai ved Sørfjorden, eksisterende kai i Terråk eller Kolsvika.

Figur 2: Atkomstvei fra Urdvolla i vest

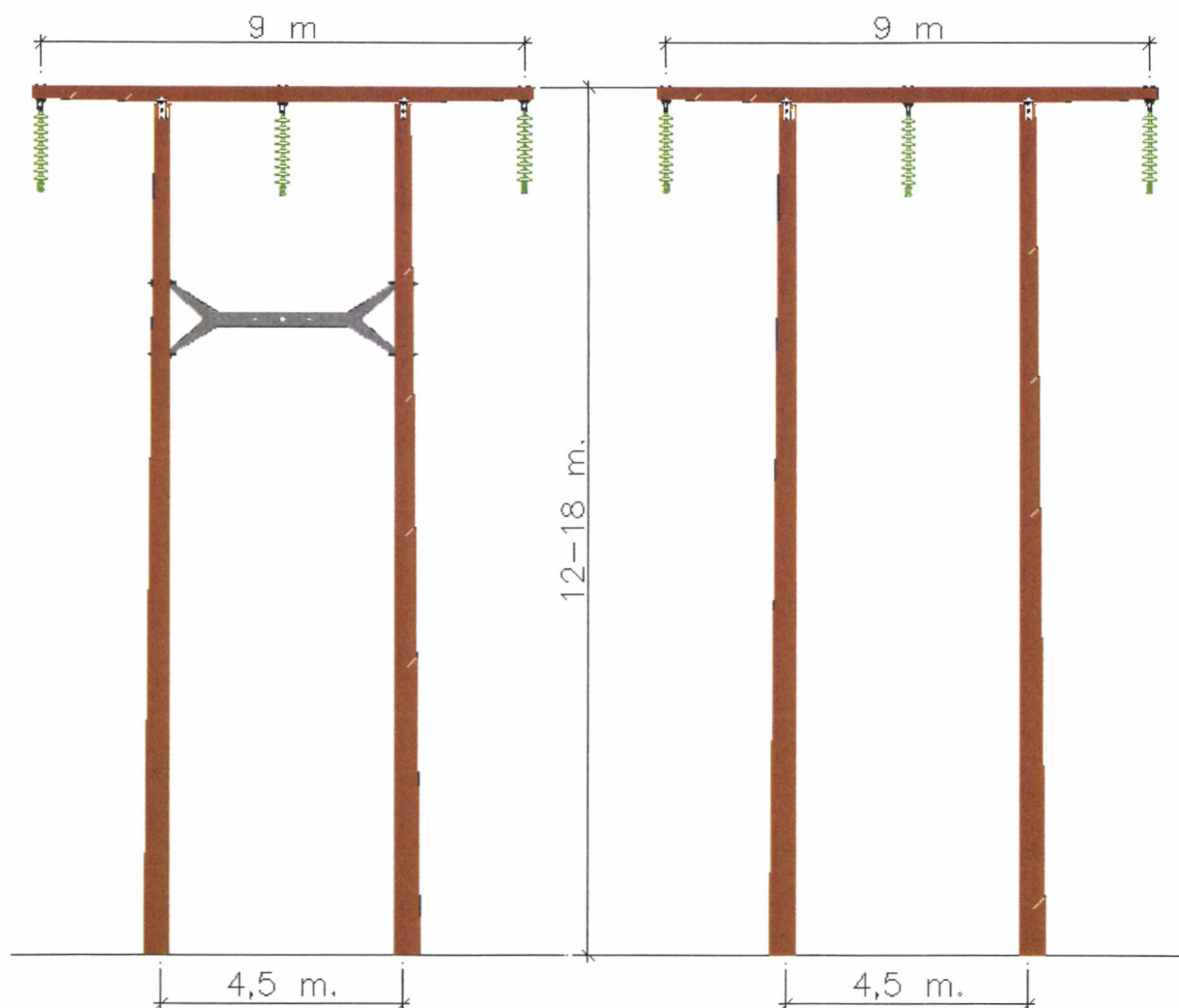
Tiltakshaver søker om å etablere en ny 132 kV kraftledning fra hvert av de tre planområdene til et tilknytningspunkt på eksisterende 300 kV mellom Kolsvik og Namsskogan. Nettilknytningen av vindkraftverket berører Namsskogan kommune over en strekning på cirka 3,5 kilometer. Tilknytningspunktet til det eksisterende kraftledningsnettet ligger i det nordre planområdet.

Nettilknytningen av Kalvvatnan vindkraftverk vil bestå av følgende komponenter (figur 1):

- En transformatorstasjon i det søndre planområdet med omsetning 22/132 kV og med ytelse inntil 75 MVA.
- En transformatorstasjon i det midtre planområdet med omsetning 22/132 kV og med ytelse inntil 70 MVA.

- En eller to transformatorstasjoner i det nordre planområdet med omsetning 22/132 kV eller 22/132/420 kV.
- En cirka 4,5 kilometer lang 132 kV kraftledning (FeAl 185) mellom det søndre og det midtre planområdet.
- En cirka 12 kilometer lang 132 kV kraftledning (FeAl 240) mellom det midtre og det nordre planområdet.

Kraftledningen er planlagt med tremaster som blir fra 12-18 meter høye, og med traverser i stål, aluminium eller limtre. Rettighetsbelte blir cirka 29 meter og med en faseavstand fra ytterfase til ytterfase på cirka 9 meter. På strekningen mellom det midtre og det nordre planområdet må sannsynligvis kraftledningen forsterkes med kryssavstiging/riegel (figur 3).

Figur 3: Mastetype/mastebilde

3 Behandlingsprosess

3.1 Generelt om NVEs behandlingsprosess

Behandling av større vindkraftsaker starter med at NVE mottar en melding. Meldingen er en tidlig varslning av igangsatt planlegging av et vindkraftverk, og fremmes i medhold av plan- og bygningslovens regler om konsekvensutredning. Etter en omfattende høringsrunde av meldingen,

meddeler NVE tiltakshaver et utredningsprogram som beskriver hvilke utredninger som må gjennomføres før en søknad kan behandles. Når en søknad med konsekvensutredning er mottatt, sender NVE også denne på en omfattende høring. Under begge høringsrundene gjennomføres det møter med lokale og regionale myndigheter, og folkemøter.

Med bakgrunn i søknad med konsekvensutredning, møter, høringsuttalelser, eventuelle tilleggsutredninger, befaringer og egne vurderinger avgjør NVE om beslutningsgrunnlaget er godt nok og om tiltaket skal meddeles konsesjon. Tematiske konfliktvurderinger og eventuelle regionale planer for vindkraft utgjør også en del av NVEs beslutningsgrunnlag. NVEs vedtak kan påklages til Olje- og energidepartementet. Hele behandlingsprosessen fra melding til endelig vedtak tar minst to til tre år.

3.2 Høring av meldinger, søknader og konsekvensutredninger

3.2.1 Høring av melding

NVE mottok melding om planlegging av Kalvvatnan vindkraftverk 7.7.2006 og meldingen ble sendt på høring til berørte interesser 12.11.2008. NVE arrangerte møte med lokale og regionale myndigheter og offentlig møte i Bindal 3.12.2008. Utkast til utredningsprogram ble forelagt Miljøverndepartementet før det ble fastsatt 7.7.2009. Behandlingen av meldingen er beskrevet i NVEs notat *Bakgrunn for utredningsprogram* av samme dato.

3.2.2 Høring av konsesjonssøknad med konsekvensutredning

NVE mottok konsesjonssøknad med konsekvensutredning for tiltaket fra FORAS 24.10.2011. Dokumentene ble sendt på høring 23.11.2011, med høringsfrist 23.1.2012.

Den offentlige høringen av konsesjonssøknaden med konsekvensutredninger ble kunngjort i Brønnøysunds avis, Namdalsavisa og Norsk lysingsblad.

I forbindelse med høringen av konsesjonssøknaden med konsekvensutredning arrangerte NVE informasjonsmøte med Bindal kommune og folkemøte på Toppen forsamlingshus 7.12.2011. På møtene orienterte NVE om saksbehandlingsprosessen for søknaden. Tiltakshaver orienterte om selve prosjektet og de gjennomførte utredningene.

Følgende instanser fikk konsesjonssøknaden med konsekvensutredninger til høring:

Bindal kommune, Namsskogan kommune, Fylkesmannen i Nordland, Nordland fylkeskommune, Statnett SF, HelgelandsKraft AS, SKS Nett AS, AL Bindal kraftlag, NTE AS, Statens landbruksforvaltning, Direktoratet for naturforvaltning, Riksantikvaren, Klima- og forurensningsdirektoratet, Statens strålevern, Mattilsynet – Nordland, Forsvarsbygg, Luftfartstilsynet, Avinor AS, Statens vegvesen Region nord, Sametinget, Bindal Arbeiderparti, NHO Reiseliv, Norkring AS, Telenor - servicesenter for nettutbygging, Norges skogeierforbund, Norskog, Meteorologisk institutt, Norges Naturvernforbund, Naturvernforbundet i Nordland, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norsk Ornitologisk Forening, Bellona, WWF Norge, ZERO, Norges Jeger- og Fiskerforbund – Nordland, Terråk Jeger- og fiskeforening, Den Norske Turistforening, Forum for natur og friluftsliv i Nordland, Brurskanken Turlag, Friluftslivets fellesorganisasjon, Nasjonalt folkehelseinstitutt, Fortidsminneforeningen i Nordland, Nordland bondelag, Nordland bonde- og småbrukarlag, Åbygda bondelag, Nordland Fylkes Fiskarlag, Nordland Reiseliv AS, Telenor Nordic Operations, Brønnøy Kalk, Plahtes Eiendommer, Trenor Dører AS, Gexco AB, Destination Helgeland AS, Bernts Maskinservice, SinkaBerg Hansen AS, Bindal Initiativ AS, Reindriftsforvaltningen Nord-Trøndelag, Reindriftsforvaltningen Nordland, Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt, Åarjel-Njaarke reinbeitedistrikt.

Følgende instanser fikk konsesjonssøknaden med konsekvensutredninger til orientering: Olje- og energidepartementet, Miljøverndepartementet, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap - Region Nord-Norge, Enova og Norsk institutt for by- og regionforskning.

3.3 Befaring

Det ble arrangert befaring for NVEs ledelse 15.8.2012 i forbindelse med sluttbehandlingen av vindkraftverket, med cirka 25 deltakere fra blant annet kommunene, fylkeskommunen, fylkesmannen og Sametinget.

3.4 Innkomne merknader

De innkomne merknadene til søknaden er sammenfattet i vedlegg C. Bindal kommune er positiv til etablering av vindkraftverket, og mener tiltaket vil bidra til å nå de nasjonale målene om fornybar energi. Dersom det gis konsesjon ber kommunen om at det settes vilkår om avbøtende tiltak for reindrift, samiske kulturminner og naturmangfold (fugl). Bindal kommune anbefaler at vindkraftverket etableres med ny atkomstvei fra vest, da denne vil medføre fordeler for tiltakshaver både i anleggs- og driftsfasen, utløse ytterligere næringsetableringer og bidra til betydelig vekst og verdiskaping i kommunen og regionen for øvrig. Namsskogan kommune er mot at det gis konsesjon til tiltaket. Dette begrunnes med at prosjektet er planlagt i ett av reindriftens kjerneområder og at opplevelsesverdien for friluftsliv i området vil bli forringet. Dersom NVE likevel gir konsesjon ber kommunen om at det oppnås enighet med berørte reinbeitedistrikter og andre rettighetshavere i både plan- og influensområdet.

Fylkesmannen i Nordland uttaler at en eventuell utbygging vil få betydelig virkninger for det åpne fjellandskapet og at omfanget av inngrepsfrie områder, særlig sør for tiltaksområdet, blir betydelig redusert. Fylkesmannen påpeker at utbygging av den midtre delen av planområdet vil ha størst virkninger for rovfugl, og mener det er størst konflikt med reindriftsinteressene ved utbygging av midtre og nordre del. Det bemerkes videre at tiltaket medfører relativt lite ny infrastruktur, da området allerede er berørt av vannkraftutbygging og 300 kV kraftledning Kolsvik - Namsskogan. Det vises også til at tiltaket er planlagt et godt stykke fra områder der mange folk ferdes, noe som medfører at kun et lite antall mennesker får redusert landskapsopplevelsen i plan- og influensområdet.

Fylkesmannen har fremmet innsigelse til atkomstvei fra vest. Innsigelsen begrunnes ut fra hensynet til landskapsverdier og biologisk mangfold i nedslagsfeltet for den varig verna Urdvollvelva, bevaring av inngrepsfrie naturområder og landskapet i fjellområdet vest for Kalvvatnan. Fylkesmannen i Nordland ber om at det gjøres rede for virkningene av en redusert utbygging før man tar stilling til om det skal gis konsesjon eller ikke.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag mener tiltaket vil være utfordrende på en rekke områder, spesielt for viktige miljøinteresser, men ikke minst for reindriftsnæringen og andre samiske interesser. De uttaler at det er lite hensiktsmessig med videre planlegging av et vindkraftverk som berører disse interessene i Nord-Trøndelag, selv om landskapet i influensområdet fra før er preget av vannkraftutbygging.

Fylkesmannen mener en utbygging vil forsterke virkningene for landskapet betydelig, og påpeker at tiltaket i stor grad vil påvirke inngrepsfrie naturområder og kan berøre registrerte hekkelokaliteter for jaktfalk og yngleområder for jerv.

Nordland fylkeskommune anbefaler at det gis konsesjon for Kalvvatnan vindkraftverk da utbyggingen er i tråd med regionale og nasjonale mål om økt produksjon av ny fornybar energi. De anbefaler at det etableres ny atkomstvei fra vest, som vil gi muligheter for positive ringvirkninger i lokalsamfunnet.

Fylkeskommunen anbefaler videre dialog mellom reindriftsnæringa og NVE. Det anbefales å flytte 2-3 vindturbiner for å redusere eventuelle virkninger for jaktfalk.

Direktoratet for naturforvaltning savner beskrivelse av alternative utbyggingsløsninger i søknaden. Det påpekes at de tre delområdene vil ha forskjellige virkninger, spesielt for inngrepsfrie naturområder og biologisk mangfold. De mener det er en mangel ved utredningene at det ikke er gjennomført tilfredsstillende feltundersøkelser om fugl, og at ny atkomstvei fra vest vil ha store virkninger for blant annet inngrepsfrie naturområder, landskap og biologisk mangfold. De mener dette alternativet bør tas ut av planen.

Riksantikvaren har fremmet innsigelse til tiltaket på bakgrunn av manglende søknad om utsettelse av undersøkelsesplikten i kulturminneloven § 9. Riksantikvaren mener det er et stort potensial for ytterligere funn av samiske kulturminner innenfor planområdet.

Sametinget har fremmet innsigelse til konsesjonssøknaden og forutsetter at det gjennomføres konsultasjoner før konsesjonsvedtaket foreligger. Sametinget er opptatt av den totale inngrepsituasjonen i reinbeitedistriktene, og viser til at tålegrensen for en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift for lengst er nådd på grunn av tidligere store inngrep. De ber om at konsesjonsbehandlingen utsettes i påvente av rettsavklaringer som forventes med bakgrunn i Samerettsutvalgets innstilling fra 2007. Sametinget mener det er et stort potensial for funn av samiske kulturminner og mener undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 bør oppfylles før konsesjonsvedtak fattes. Sametinget konstaterer at utredningen viser at de kjente samiske kulturminnene som befinner seg i eller like i nærheten av planområdet ikke blir direkte berørt av utbyggingsplanene, men at de indirekte blir berørt ved visuell påvirkning. De presiserer at det midtre delområdet vil medføre størst virkninger.

Områdestyrene i Nord-Trøndelag og Nordland har også fremmet innsigelse til konsesjonssøknaden for Kalvvatnan vindkraftverk med hjemmel i energiloven. Områdestyrene mener at en eventuell utbygging av Kalvvatnan vindkraftverk vil få så store negative konsekvenser for den sørsamiske reindriften at det vil være i strid med Regjeringens mål om en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift. Forpliktelser etter Grunnloven § 110 a og folkerettens regler om urfolk og minoriteter innebærer at det er et nasjonalt ansvar å ivareta det materielle grunnlaget for samisk kultur. Det vises til at tiltaket planlegges i områder med stor verdi for reinbeitedistriktene Åarjel-Njaarke og Voengelh-Njaarke. Tiltaket vil berøre reindriftenes særverdiområder, herunder luftingsplasser og reindriftnett. De er uenig i deler av de vurderinger og konklusjoner som er gjort i konsekvensutredningen og mener utredningen ikke i tilfredsstillende grad oppfyller kravene i utredningsprogrammet.

De berørte reinbeitedistriktene mener at utredningene av reindrift har vesentlige mangler når det gjelder hvilke virkningene en eventuell utbygging vil ha. Av uttalelsene går det frem at de mener at utrederne mangler faglig dekning for en lang rekke påstander som framsettes og at noen er direkte feil. De berørte reinbeitedistriktene går i mot tiltaket og mener at reindriften de senere år har måttet takle mange inngrep og at tålegrensen nå er nådd.

Flere grunneiere, privatpersoner, lokale og sentrale organisasjoner og bedrifter har uttalt seg positivt til prosjektet, ettersom tiltaket vurderes å få store positive økonomiske virkninger både for Bindal kommune og det lokale/regionale næringslivet. Forum for natur og friluftsliv i Nordland uttaler at presset på natur og landskap, biologisk mangfold og friluftsliv i Bindal blir stadig større på grunn av de mange vannkraftutbyggingene. De mener tiltaket vil få negative virkninger for reindriften og berøre arealer som brukes til beite, trekk og kalving, og at reineierne påføres ulemper ved flytting, driving, kalvemerking og oppsamling av dyr. Forumet peker på at den foreslåtte veien fra vest vil ha betydelige

miljøkonsekvenser og forringe viktige natur- og friluftinteresser. De forventer at valg av atkomstvei og eventuell tilgang til mineralressursene inngår i en helhetsvurdering.

3.5 Konsultasjon

3.5.1 *Konsultasjon med Sametinget*

Sametinget og NVE hadde den 29.8.2012 konsultasjons- og innsigelsesmøte i forbindelse med syv søknader om vindkraft i Nordland og Finnmark fylker. Vedrørende Kalvvatnan vindkraftverk påpekte Sametinget at tiltaket må ses i sammenheng med andre tiltak i området, herunder småkraftverk. Sametinget viste til at innsigelsen til Kalvvatnan vindkraftverk er rettet mot virkningene for reinbeitedistriktene, og at det særlig er bruk av veiene som er problematisk. Sametinget mente at en vei fra vest vil generere mer aktivitet i området. Sametinget påpekte at undersøkelser etter § 9 i kulturminneloven ikke er oppfylt og at fagrapporten for kulturminner er godkjent under tvil.

Det ble også arrangert konsultasjonsmøte i saken den 5.12.2012. Bakgrunnen for møtet var at Sametinget mente at det var nødvendig med ytterligere konsultasjon, med sikte på å oppnå enighet om tiltaket. Sametinget presiserte både før og under konsultasjonen at de ønsket å drøfte NVEs foreløpige vurderinger og eventuelle konsesjonsvilkår, dersom det blir gitt konsesjon. Sametinget har fremmet ønske om utkast til vedtak i mange konsesjonssaker, og NVE mener at prinsippene rundt hva som skal være grunnlag for konsultasjoner må avklares nærmere mellom Sametinget og NVE.

Inntil det foreligger en slik avklaring, mener NVE det ikke er aktuelt å forelegge utkast til vedtak for Sametinget som grunnlag for konsultasjon. Sametinget ga uttrykk for at de ikke anser statens konsultasjonsplikt for oppfylt fordi den ikke er gjennomført i henhold til prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget, men uttrykte at de ikke ønsker å gi tilslutning til prosjektet.

NVE konstaterer at det ikke har vært mulig å komme til enighet med Sametinget om konsultasjonsprosessen og tiltaket. NVE kan ikke se at det er grunnlag for å videreføre konsultasjon i denne saken, og vil derfor treffe vedtak. Ved en eventuell klagebehandling, kan Sametinget konsultere med Olje- og energidepartementet.

NVE viser for øvrig til møteprotokoll av 29.8.2012 (godkjent 17.10.2012) og 5.12.2012 (godkjent 12.12.2012).

3.5.2 *Konsultasjon med reinbeitedistriktene*

NVE gjennomførte konsultasjon med de berørte reinbeitedistriktene på Majavatn 7.12.2011. På møtet informerte distriktene om reindriftens historiske og nåværende bruk av planområdet. Distriktene fremholdt at området er unikt og meget verdifullt for reindriften. De mener at virkningene av tiltaket vil bli betydelige og true deres eksistensgrunnlag. Distriktene uttrykte blant annet bekymring for alternativ atkomstvei fra vest, og mente en slik vei kan føre til økt menneskelig aktivitet i området og legge til rette for andre inngrep. Protokollen er godkjent av distriktene.

NVE gjennomførte også konsultasjon med distriktene i Namsskogan 16.8.2012. I møtet ble det avtalt at reinbeitedistriktene skulle utarbeide et notat som skulle utgjøre deres bidrag til protokollen. NVE konstaterer at et slikt notat ikke er oversendt, selv etter gjentatte purringer per e-post og telefon. NVE har derfor valgt å utarbeide en kort protokoll som oppsummerer møtet. NVE mener denne protokollen oppfyller de krav som stilles i henhold til konsultasjonsplikten og anser konsultasjonen som avsluttet. Protokollen er datert 16.12.2013.

3.6 Innsigelser fremmet i medhold av energiloven § 2-1

3.6.1 Innsigelse fra Riksantikvaren

Riksantikvaren har fremmet innsigelse til tiltaket som følge av at de ikke har mottatt søknad om utsettelse av undersøkelsesplikten i kulturminneloven § 9 eller andre opplysninger om når tiltakshaver ønsker å oppfylle undersøkelsesplikten. Riksantikvaren mener det er et stort potensial for funn av samiske kulturminner innenfor planområdet.

3.6.2 Innsigelse fra Sametinget

Sametinget har fremmet innsigelse til konsesjonssøknaden som følge av tiltakets virkninger for samisk reindrift. Sametinget viser til at reinbeitedistriktene mener at tålegrensen for en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift er nådd på grunn av tidligere store inngrep i deres beiteområder.

3.6.3 Innsigelse fra Områdestyret i Nord-Trøndelag

Områdestyret i Nord-Trøndelag har fremmet innsigelse på bakgrunn av virkninger for den sørsamiske reindriften og at en realisering av tiltaket vil være i strid med regjeringens mål om en økologisk, økonomisk og bærekraftig reindrift. Det pekes på at vindkraftverket planlegges i et område som har stor verdi som sommerbeite for Åarjel-Njaarke reinbeitedistrikt, og at tiltaket vil berøre reindriftenes særverdiområder, herunder luftingsplasser og reindriftnett.

3.6.4 Innsigelse fra Områdestyret i Nordland

Områdestyret i Nordland har fremmet innsigelse med bakgrunn i tiltakets store virkninger for Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt og den sørsamiske reindriften i Nordland. Det understrekes at tiltaket vil påvirke reindriftenes særverdiområder og redusere distriktets tilgjengelige barmarksbeiter. Områdestyret peker på at reindriften er en viktig del av det materielle grunnlaget for samisk språk, kultur og samfunnsliv, og at tiltaket vil være i strid med regjeringens mål om en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift. Det vises også til forpliktelser etter Grunnloven § 110 a og folkerettens regler om urfolk og minoriteter.

3.6.5 Innsigelse fra Fylkesmannen i Nordland

Fylkesmannen har fremmet innsigelse til atkomstveien fra vest av hensyn til landskapsverdier og biologisk mangfold i nedslagsfeltet for den varig verna Urdvollelva, bevaring av inngrepsfrie naturområder og bevaring av landskapet i fjellområdet vest for Kalvatnan.

3.6.6 Innsigelsesmøter og avklaringer vedrørende innsigelser

NVE avholdt 15.8.2012 innsigelsesmøte med Områdestyret i Nordland og Områdestyret i Nord-Trøndelag. Protokoll mellom områdestyrene og NVE ble oversendt områdestyrene i e-post av 7.11.2013. Områdestyret i Nord-Trøndelag godkjente protokollen i e-post av 19.11.2013. Områdestyret i Nordland godkjente protokollen i e-post av 2.12.2013. Av protokollen går det frem at Områdestyrene ikke fant grunnlag for å trekke sine innsigelser i saken. NVE tok dette til etterretning og påpekte at et eventuelt vedtak som ikke imøtekommer innsigelsene blir oversendt Olje- og energidepartementet til endelig avgjørelse.

Fylkesmannen i Nordland ga i e-post av 6.8.2012 tilbakemelding om at de ikke så behov for å avholde et eget innsigelsesmøte for å gjennomgå innsigelsen og drøfte mulighet for endringer av prosjektet. Fylkesmannen opprettholder innsigelsen.

Innsigelsesmøtet med Sametinget ble avholdt samtidig med konsultasjonen 29.8.2012. Av protokollen går det fram at Sametinget ikke fant grunnlag for å trekke innsigelsen i saken.

På bakgrunn av innsigelsen fra Riksantikvaren, sendte NVE 22.3.2013 brev vedrørende videre avklaring. I brevet viste NVE til vurderinger i brev av 27.6.2012, og ba Riksantikvaren om å vurdere behovet for et innsigelsesmøte. I e-post av 2.4.2013 skriver Riksantikvaren at de vil stille på innsigelsesmøte dersom tiltakshaver og NVE finner det ønskelig.

NVE vurderte på dette tidspunktet at det ikke var ønskelig med innsigelsesmøte fordi avklaringer om gjennomføring av undersøkelser etter § 9 i kulturminneloven var igangsatt mellom Olje- og energidepartementet og Miljøverndepartementet.

Et eventuelt vedtak som ikke kommer innsigelsene i møte vil sendes til Olje- og energidepartementet for endelig avgjørelse.

4 Tematisk vurdering av Kalvatnet vindkraftverk

NVE vil i dette kapittelet gi en tematisk vurdering av Kalvatnan vindkraftverk og tilhørende nettilknytning. Av de temaer og virkninger som vektlegges i konsesjonsbehandlingen av prosjektet veies fordelene opp mot ulempene i den samlede vurderingen i kapittel 6.

4.1 Økonomi, vindressurser og produksjon

Av konsesjonssøknaden går det frem at Fred. Olsen Renewables AS har målt vinden i planområdet i perioden august 2007 til mai 2010. Måledataene er sammenliknet og langtidskorrigert med meteorologiske data. Den forventede årsmiddelvind i planområdet i 80 meters høyde er beregnet til 9,0 m/s. Det fremgår av vindrosen for planområdet at dominerende vindretninger er fra sør/sørøst (cirka 36 %) og fra vestlige sektorer (cirka 35 %).

Tiltakshaver har estimert turbulensintensiteten innenfor planområdet og viser at denne varierer mellom 8 og 14 %. De foreløpige beregningene av turbulens, ekstremvind og gjennomsnittsvind tilsier at det kan benyttes vindturbiner av både klasse I og II. Tiltakshaver har beregnet antall fullasttimer til 3 100 per år med 72 vindturbiner, og en samlet installert effekt på 216 MW. Investeringskostnaden er beregnet til cirka 2 700 MNOK, eller 12,4 MNOK per MW. Dette inkluderer kostnader knyttet til vindturbiner, veier, intern kabling, transformatorstasjoner, driftsbygg, nettilknytning til sentralnettet og øvrige kostnader. Tiltakshavers kostnadsanslag tilsier en produksjonskostnad på cirka 48 øre/kWh.

Tiltakshaver har lagt til grunn en tilgjengelighet på 97 %, vaketap på 0,5 %, nett-tap på 2 % og tap som følge av drift av avisingsutstyret på 1,5 %. Tiltakshaver har på bakgrunn av dette nedjustert produksjonen til 625 GWh (2 894 full-lasttimer).

Tiltakshaver har anslått at nettilknytningskostnadene for vindkraftverket kan bli cirka 300 MNOK. Området er lett tilgjengelig både når det gjelder vei og nettilknytning, som følge av tidligere kraftutbygging. Kostnadene for oppgradering av eksisterende vei fra E 6 til Øvre Kalvatnan er av tiltakshaver anslått til cirka 50 MNOK, og oppdaterte kostnadstall for vei fra vest viser at kostnadene blir cirka 147 MNOK. Alternativt kan det bygges atkomstvei fra vest med enklere standard enn en vei som er dimensjonert for transport av de største/tyngste turbindelene. Tiltakshaver anslår kostnadene ved en slik løsning til cirka 50 MNOK. NVE drøfter dette nærmere i kapittel 4.17.

Det er videre planlagt cirka 42 kilometer med internveier og tilkomstveier til de tre delområdene. Erfaringstall fra tiltakshaver og andre vindkraftprosjekter i Norge tilsier en kostnad pr kilometer vei på cirka 2,5 MNOK per kilometer vei. De totale kostnadene for intern- og tilkomstveier i Kalvatnan anslås til cirka 105 MNOK.

Det er knyttet usikkerhet til omfanget av ising på vindturbinene og dermed hvor stort produksjonstap som kan påregnes. NVE ba derfor tiltakshaver legge frem ytterligere opplysninger om isingsforhold i vindkraftverket og hvordan dette kan påvirke produksjonen. Tiltakshaver har lagt frem nye opplysninger i e-post av 20.11.2013. Her går det frem at teknologiutviklingen på avisingsutstyr følges tett, og at de har et pågående prosjekt som vurderer en rekke problemstillinger for bygging og drift av vindkraftverk i kaldt klima, herunder helse-, miljø- og sikkerhet, drift og økonomi. Etter tiltakshavers vurdering finnes det effektive avisingssteknikker og som er kommersielt tilgjengelige, og det påpekes at målinger av ising i planområdene viser at et avisingsssystem er nødvendig. Det er usikkerhet knyttet til frekvens og varighet av ising, og hvor mye det vil påvirke produksjonen og driftskostnadene i vindkraftverket.

Tiltakshaver har konkludert med at de økonomiske forutsetningene hva gjelder avvisingssystem, herunder investeringskostnader, redusert kraftproduksjon og drift- og vedlikeholdskostnader, tilsier at vindkraftverket kan realiseres ettersom vindressursene er meget gode. Tiltakshaver legger til grunn en viss teknologioptimisme når det gjelder videre utvikling av avisingsystemer.

Kjeller Vindteknikks isingskart viser at det kan inntreffe ising på vindturbinene fra 500 til over 1000 timer per år. Ising på vindturbinenes blader vil kunne føre til et betydelig produksjonstap uten avisings tiltak. Tiltakshaver har beregnet at ising kan medføre et produksjonstap på 1,5 til 2 %, forutsatt at det installeres et avisingsystem.

Planområdet har utfordringer knyttet til ising, men det er etter NVEs vurdering likevel meget godt egnet til vindkraftproduksjon. Det er målt vind over flere år og den beregnede vindressursen er derfor relativt sikker. Selv om de klimatiske forholdene som gir grunnlag for ising ofte opptrer i perioder med lav vind, kan produksjonstapene bli betydelige. Det vil være stor variasjon i omfanget av ising, både mellom planområder, internt i et planområde og fra år til år. Dette gjør at det er usikkerhet til produksjonstap som følge av ising. Ved å installere systemer for av- eller antiising, vil tapene kunne reduseres, men det er usikkerhet knyttet til hvor effektive slike systemer er. Denne usikkerheten kan reduseres ved utvikling av bedre teknologi for isdeteksjon og et kontrollsystem som styrer et varmesystem. Utvikling av slike systemer sammen med stedsspesifikk isinformasjon kan redusere usikkerheten i effektiviteten i systemer for av- og antiising. En stadig større andel av etablering av vindkraft vil skje i kaldt klima i årene som kommer og det er etter vår vurdering meget sannsynlig at teknologiutviklingen av av- og antiisingssystemer vil medføre at de blir vesentlig mer effektive. På denne bakgrunn kan det etter NVEs vurdering være realistisk å oppnå ca 3000 fullasttimer og en produksjon på cirka 600 GWh om vindkraftverket bygges ut med en samlet installert effekt på 216 MW.

NVEs vurdering av økonomien til vindkraftverket tar utgangspunkt i vindforhold, investeringskostnader, og kostnader for drift- og vedlikehold. Etter NVEs vurdering skiller kostnader knyttet til atkomst- og internveier seg ikke vesentlig fra andre vindkraftverk som er meddelt konsejson, men kostnadene for nettilknytning er estimert til ca 300 MNOK som er noe høyere enn gjennomsnittet av de vindkraftverkene som tidligere er meddelt konsesjon. Tiltaket er tilfredsstillende dokumentert når det gjelder kostnader og produksjonsbetingelser og NVE konstaterer at investeringskostnadene er anslått til 12,4 MNOK per MW. Drifts- og vedlikeholdskostnader er anslått til 12-16 øre/kWh. NVE har gjort en egen økonomisk vurdering av prosjektet og vurderer investeringskostnadene som noe høye. Prisen på vindturbiner er den største kostnadskomponenten og vil normalt være cirka 70 % av den totale investeringskostnaden. Turbinprisene har falt vesentlig siden 2008, og NVE legger til grunn en investeringskostnad på 10,5-11,5 millioner kroner per MW. Omfanget av ising i planområdet kan bli betydelig og NVE legger derfor til grunn at det må installeres avisingsystem i turbinene for å redusere produksjonstapet som uten et slikt system ville blitt

vesentlig. NVE mener derfor det er realistisk at drifts- og vedlikeholdskostnadene kan bli 16 -18 øre/kWh.

NVE legger vekt på hvordan planområdet er egnet for utbygging, og vurderer topografi, omfanget av ising og anslag på kostnader opp mot vindressursene i planområdet. Etter NVEs vurderinger er det sannsynlig at Kalvvatnan vindkraftverk kan bli et godt økonomisk prosjekt sammenlignet med andre prosjekter i Norge og et konkurransedyktig prosjekt i det norsk-svenske sertifikatmarkedet.

Målinger og beregninger av vindforholdene i planområdene viser en årsmiddelvind på 9.0 m/s i 80 meters høyde. Vindforholdene i planområdet er meget gode, men ising kan redusere produksjonen i planområdene vesentlig. NVE vil derfor i en eventuell konsesjon sette vilkår om at det skal installeres et avvisingssystem i vindturbinene. Etter NVEs vurdering skiller kostnader knyttet til atkomst- og internveier seg ikke vesentlig fra andre vindkraftverk som er meddelt konsesjon, men kostnadene for nettilknytning er estimert til ca 300 MNOK som er noe høyere enn gjennomsnittet av de vindkraftverkene som tidligere er meddelt konsesjon. **Ved full utbygging vil det etter NVEs vurdering være realistisk med en forutsetning om 3000 fullasttimer. Vindkraftverket kan da produsere vel 600 GWh årlig, noe som vil kunne dekke det årlige forbruket til cirka 30 000 husstander. Kalvvatnan vindkraftverk kan etter NVEs vurdering være et konkurransedyktig prosjekt i det norsk-svenske sertifikatmarkedet. NVE vil vektlegge økonomi, vindressurser og produksjon i den samlede vurderingen.**

4.2 Nettilknytning og systemtekniske forhold

4.2.1 Nettilknytning av det omsøkte vindkraftverket

Kalvvatnan vindkraftverk er planlagt tilknyttet sentralnettet mellom Kolsvik og Namsskogan, og med tilknytningspunkt i det nordre planområdet. Mellom det søndre og det midtre planområdet er det omsøkt en cirka 4,5 kilometer lang 132 kV kraftledning. Videre er det mellom det midtre og det nordre planområdet omsøkt en cirka 12 kilometer lang 132 kV kraftledning, som parallellføres med eksisterende 300 kV kraftledning mellom Kolsvik og Namsskogan på store deler av strekningen (se figur 1). Det nordre planområdet tilknyttes sentralnettet via planlagt sentralnettstransformatorstasjon for alle planområdene. Det er skissert to løsninger for tilknytning av de tre delområdene, enten via én treviklingstrafo (420/132/22 kV) med ytelse på 235/130/100 MVA eller via to toviklingstrafoer, med omsetning på henholdsvis 420/132 kV og 132/22kV og ytelse på 235 MVA og 100 MVA. Valg av løsning vil være avhengig av Statnetts langsiktige planer for spenningsoppgradering mellom Klæbu og Nedre Røssåga.

4.2.2 Systemtekniske forhold og NVEs vurderinger

Av konsesjonssøknaden går det frem at det i dag er ledig kapasitet i sentralnettet, men at dette kan forandres dersom det blir realisert ytterligere vind- og vannkraftverk i årene som kommer. Statnett påpeker derfor at tiltaket må sees i sammenheng med andre energiprojekter og viser til planene om å spenningsoppgradere sentralnettet. Statnett peker videre på at området mellom Ofoten og Tunnsjødal med dagens last- og produksjonsforhold normalt er et overskuddsområde, og viser til at kraftflyten som regel går fra nord til sør og mot Sverige. Mulig kraftflyt fra Nordland mot Trøndelag begrenses blant annet av et snitt bestående av de to 300 kV ledningene som går sørover fra Tunnsjødal. Mengden ny kraftproduksjon som kan mates inn i eksisterende overføringsnett i området sør for Ofoten til nord for Tunnsjødal anslås grovt til cirka 500–700 MW, men dette er avhengig av forbruksutviklingen og kraftbalansen i Troms og Finnmark.

I Statnetts nettutviklingsplan for 2013 pekes det på at det foreligger omfattende planer om oppgradering av sentralnettet fra Ofoten og nordover til Finnmark. Statnett fikk 2.5.2012 konsesjon for 420 kV ledning Ofoten-Balsfjord (endelig vedtak i Olje- og energidepartementet), og 420 kV ledning fra Balsfjord til Hammerfest (til klagebehandling i Olje- og energidepartementet). I tillegg er Statnett meddelt utredningsprogram for en ny 420 kV kraftledning mellom Skaidi og Varangerbotn transformatorstasjoner, og vurderer forsterkning av forbindelsene mot Finland og Russland, noe som vil styrke nettet ytterligere og gi økt forsyningsikkerhet i Finnmark.

Statnett skriver i sin høringsuttalelse at 300 kV avgrenningen mellom Namsskogan og Kolsvik vurderes spenningsoppgradert til 420 kV som en del av Statnetts langsiktige plan for sentralnettet mellom Klæbu og Nedre Røssåga. Statnett påpeker at det ikke er besluttet når dette vil gjennomføres, men det planlegges å ha gjennomført spenningsoppgradering av 300 kV forbindelsen Nedre Røssåga – Tunnsjødal til 420 kV innen 2018/19. Statnett mener at det i denne forbindelse kan vurderes som aktuelt å spenningsoppgradere Namsskogan – Kolsvik, men at dette ikke er endelig avklart. Statnett ber om at det benyttes en omkøblbar transformator hvis det er aktuelt å realisere tiltaket før forbindelsen er oppgradert til 420 kV.

I søknaden og tilhørende fagrapport om nett fra Jøsok Prosjekt AS estimeres kostnadene ved nettilknytning av vindkraftverket til cirka 300 MNOK.

I kraftsystemutredningen for sentralnettet for 2011 vises det til økt kraftoverskudd fra Midt-Norge og nordover som følge av fornybar kraftproduksjon. Dette vil medføre økt kraftflyt sørover og mot Sverige, noe som igjen medfører at overføringskapasiteten fra Ofoten og sørover/østover til Midt-Norge og Sverige må økes. Av utredningen går det frem at det allerede i dag er perioder med betydelige flaskehals fra nord til sør i det svenske kraftledningsnettet. Dette begrenser handelen i Norden, og økt eksport fra Norge til Sverige i nord vil bidra til å øke flaskehalsene. Dagens prinsipp for flaskehalsbehandling kan medføre at eksportkapasiteten mot Sverige reduseres og at mulighetene for ny kraftproduksjon dermed begrenses. I utredningen vises det til at Statnett og Svenska Kraftnett har studert nettløsninger for overføring av fornybar kraftproduksjon fra nord til sør. Foreløpige konklusjoner er at første tiltak på norsk side vil være å spenningsoppgradere eksisterende 300 kV ledning mellom Nedre Røssåga og Namsos. En større kapasitetsøkning vil først oppnås når dette kombineres med andre nettførsterkninger i/ut av området.

I kraftsystemutredningen fra 2013 gjentar Statnett at forventningen om økt kraftoverskudd i Nordland gjør det nødvendig å spenningsoppgradere 300 kV-forbindelsen fra Røssåga til Midt-Norge til 420 kV (Nedre Røssåga – Tunnsjødal – Namsos).

Fagrapporten om nettilknytning peker på at tiltaket vil bedre kraftbalansen i Midt-Norge. Bindal Kraftlag understreker at Midt-Norge er en region med kraftunderskudd, og at det i dag er kapasitet til å føre all produksjon sørover fra Kalvvatnan vindkraftverk, noe som vil bedre denne situasjonen. Statnett på sin side peker på at vindkraftverket er planlagt tilknyttet i overskuddsområdet Nordland, nord for det begrensende snittet mot Trøndelag (Tunnsjødalsnittet). Statnett mener at produksjonen ikke vil bidra til å bedre kraftsituasjonen i Midt-Norge i dag, og understreker at de ikke ser noen gevinst ved å etablere ny produksjon i dette overskuddsområdet nå. Statnett peker videre på at Nordland har et stort potensial for etablering av småkraftverk, og presiserer at ut fra en lønnsomhetsbetraktning er det denne formen for energiproduksjon som bør ha prioritet ved knapphet i overføringskapasiteten. Av kraftsystemutredningen for Helgeland går det frem at det i 2012 ble idriftsatt/bygget cirka 11 MW småkraftverk. Videre er det vedtatt å bygge ut småkraftverk med en samlet installert effekt på cirka 14 MW. I tillegg er det meddelt konsesjon til i alt cirka 96 MW, og det er søkt om konsesjon for ytterligere 200 MW småkraft. Det er meldt en større vannkraftutbygging tilsvarende 113 MW, og det finnes planer om andre vindkraftverk i regionen, herunder Møsjøen

(søknad, 315 MW), Stortuva/Kovfjellet (melding 126 MW), Sjonfjellet (søknad, 300 MW) og Øyfjellet (søknad, 300 MW).

NVE konstaterer at tilknytning av vindkraftverket til sentralnettet vil være avhengig av Statnetts planer for spenningsoppgradering mellom Klæbu og Nedre Røssåga. Videre vil planene om andre energianlegg i regionen, og i Troms og Finnmark, redusere den tilgjengelige kapasiteten som i dag er i sentralnettet. Det er gitt konsesjon til over 100 MW vannkraft i Helgeland, samtidig er Ytre Vikna vindkraftverk planlagt med en installert effekt på inntil 249 MW ved full utbygning, der første trinn på 39 MW er bygd. Ved full utbygging vil kraften fra Ytre Vikna vindkraftverk mates mot Kolsvik. Det er likevel kapasitet til Kalvvatnan på sentralnettsledningen fra Kolsvik til Namsskogan. Det er i tillegg konsesjonsøkt til sammen 200 MW småkraft, og det er usikkert hvor mange MW som gis konsesjon og som realiseres. NVE legger derfor til grunn at det er knyttet usikkerhet til hvor mye kapasitet som er tilgjengelig på det tidspunktet det eventuelt er aktuelt å realisere Kalvvatnan vindkraftverk.

På bakgrunn av dette vil NVE i en eventuell konsesjon sette vilkår om at konsesjonær ikke kan påbegynne arbeidene med Kalvvatnan vindkraftverk før det kan dokumenteres tilstrekkelig nettkapasitet og endelig avtale med Statnett SF om nettilknytning foreligger. NVE legger til grunn at tiltakshaver avklarer de tekniske løsningene for tilknytning av vindkraftverk i dialog med Statnett, herunder valg av antall transformatorer og ytelse/omsetning på disse.

Statnett SF ber om at eventuell konsesjonær overholder gjeldende krav i *Forskrift om systemansvar i kraftsystemet* og *Forskrift om leveringssikkerhet i kraftsystemet*. Statnett legger til grunn at veileder for funksjonskrav i kraftsystemet (FIKS) følges og at konsesjonær informerer systemansvarlig i god tid før planlagt idriftsettelse. Dersom det meddeles konsesjon til Kalvvatnan vindkraftverk, forutsetter NVE at ovennevnte krav overholdes.

Helgelandskraft AS peker i sin uttalelse på at det finnes muligheter for å øke vannkraftproduksjonen i Kolsvik vannkraftverk, og uttrykker at de vil gå i dialog med tiltakshaver om mulighet for samkjøring med utbyggingsplanene for vindkraftverket. NVE tar dette til etterretning.

4.3 Forhold til andre planer

4.3.1 Regional plan om vindkraft i Nordland – arealmessige vurderinger

Nordland fylkeskommune har utarbeidet *Regional plan om vindkraft i Nordland 2009-2011 – Arealmessige vurderinger*. Planen ble vedtatt av Nordland fylkesting 30.11.2009 og behandlet av Miljøverndepartementet i brev av 27.02.2013.

I den regionale planen uttrykker Fylkestinget i Nordland sin politikk for utbygging av landbasert vindkraft. Fylkestinget ber om at utbyggere, kommuner, regionale- og statlige myndigheter legger planen til grunn for videre satsing på vindkraft. Planen vurderes som et viktig bidrag til å nå nasjonale mål om økt produksjon av ny fornybar energi. Fylkestinget peker på at ny fornybar energi må bygges ut for å møte klimautfordringene som nordlandssamfunnet og verden for øvrig står overfor.

Fylkestinget ber NVE om at prosjekter som antas å ha minst virkninger for miljø- og samfunnsinteresser (kategori 1 i den regionale planen) prioriteres i konsesjonsbehandlingen.

Kalvvatnan vindkraftverk er i planen vurdert til å ha middels negative konsekvenser for miljø- og samfunnsinteresser, men det fremgår at tiltaket kan få stor konflikt med reindrift og kulturmiljø. Enkelte deler av tiltaket gir virkninger for inngrepsfrie naturområder og biologisk mangfold, men ifølge den regionale planen kan dette avbøtes gjennom tilpasning av prosjektet. I planen oppsummeres det med at virkninger for friluftsliv og biologisk mangfold hovedsakelig er akseptable.

Fylkestinget viser til at det foreligger lite forskning om vindkraft og virkninger for reindrift.

Fylkestinget uttrykker at det derfor er viktig å få mer kunnskap om dette temaet, men ønsker ikke å endre totalvurderingen for Kalvvatnan vindkraftverk. Fylkestinget ønsker at Nordland fylkeskommune tar initiativ til å samle eksisterende kunnskap om virkninger for reindrift, og vurderer hvilke tiltak som kan være hensiktsmessig for å bedre kunnskapsgrunnlaget. Nordland fylkeskommune vil forsøke å gjennomføre dette i samarbeid med Reindriftsforvaltningen og Norges vassdrags- og energidirektorat.

I uttalelsen til søknaden om Kalvvatnan vindkraftverk viser Fylkesmannen i Nordland til den regionale planen, og mener at landskapsvirkningene er betydelig større enn det som er vurdert i planen. NVE viser i denne forbindelse til kapittel 4.5 om *Landskap og visuelle virkninger*.

4.3.2 *Kommuneplanens arealdel*

Planområdet ligger i et område som i kommuneplanens arealdel er avsatt til LNFR- område. NVE konstaterer at utbygging av Kalvvatnan vindkraftverk vil være i strid med kommuneplanens arealdel i Bindal kommune, og at tiltakshaver må søke om dispensasjon dersom det blir gitt konsesjon til vindkraftverket. Tiltakshaver planlegger å søke om dette etter at tiltaket er ferdig behandlet etter energiloven.

4.3.3 *NVEs vurdering av forholdet til andre planer*

NVE tar til etterretning at Kalvvatnan vindkraftverk er vurdert å ha middels konflikt med natur- og samfunnsinteresser, og registrerer at Nordland fylkeskommune anser datagrunnlaget for å være tilfredsstillende for denne vurderingen. NVE vil likevel understreke at vindkraftprosjekter vurderes på grunnlag av konkrete virkninger knyttet til hvert enkelt prosjekt, og at konsekvensutredninger knyttet til vindkraftprosjekter generelt er grundigere enn utredningene som er lagt til grunn i regionale planer. NVE vil påpeke at regionale planer for vindkraft er et retningsgivende verktøy, som inngår som en del av NVEs beslutningsgrunnlag, men det er ikke en bindende plan.

NVE vil vektlegge den regionale planen for vindkraft i den samlede vurderingen av vindkraftverket.

4.4 **Landskap og visuelle virkninger**

I følge utredningen ligger planområdet i landskapsregion 35 *Lågfjellet i Nordland og Troms* (NIJOS 2005). Denne landskapsregionen strekker seg fra Namdalen i sør til Nordreisa og Kvænangen i nord. Regionen er en samlegruppe for lavalpine fjellområder av en viss utstrekning, der de fleste områdene ligger over skoggrensen, på mellom 400 og 1000 meter over havet, og noe høyere i sør enn i nord.

Landskapet karakteriseres som et helhetlig fjellområde med markante fjellformasjoner med grønne daler og store og små vann. Landskapet med de store fjellplatåene og frodige dalene har i følge utredningen stor opplevelsesverdi. Samisk kulturmiljø preger landskapet lokalt.

I utredningen pekes det på at områdene rundt Kalvvatnan i dag er preget av inngrep, både ved vannkraftutbygging og 300 kV kraftledning fra Kolsvik til Namsskogan. De planlagte 132 kV kraftledningene er omsøkt parallelt med eksisterende kraftledning, med unntak av radialene fra det midtre og søndre delområdet (se figur 1, side 5).

I utredningen er landskapet som er berørt av tiltaket delt inn i fem landskapsområder;

- Kalvfjellet/Kalvvatnet er et typisk høyfjellsområde med mye bart fjell og sparsom vegetasjon. Området har visuelle kvaliteter som er typisk for regionen, og det åpne landskapet er sårbart for inngrep.

- Nilsinetjørnin er et område som domineres av vann og våtmark, med noe bart fjell og til dels varierende vegetasjon. Området fremstår ikke som urørt på grunn av vei, regulerte vann med betongdammer og kraftlinje.
- Mellavatnet/Kalvkruvatnet er det frodigste landskapsområdet, med innslag av en del skog. Vassdragene er preget av kraftutbygging, byggverk, anleggsveier og kraftledninger som reduserer urørtheten og opplevelsesverdien. Landskapsområdet er imidlertid minst berørt av eksisterende inngrep og verdien er stor. Området er middels sårbart for inngrep.
- Øvre Kalvatnet er sterkt preget av regulering med et stort damanlegg, redusert vannføring, anleggsvei og kraftlinje. Området anses i utredningen å ha liten verdi og middels sårbarhet for inngrep.
- Jarpetjahke fremstår nærmest som et viddelandskap og her finnes de høyeste fjelltoppene. Området blir omtalt som Sør-Helgelands tak. Kraftlinjen krysser området rett nord for Jarpetjahke. Det åpne landskapet gis i utredningen middels verdi og stor sårbarhet for større tekniske inngrep.

I følge konsekvensutredningen vil tiltakets visuelle virkninger for landskapet forsterkes, dels ved at turbinene er lokalisert i andre områder enn eksisterende vannkraftverk, og dels ved ulik mastehøyde og masteavstand for omsøkt 132 kV kraftledning og eksisterende 300 kV kraftledning.

I den tematiske konfliktvurderingen er tiltaket kategorisert med bokstav D-E for temaet landskap. Av vurderingene går det frem at landskapet i området, med sine store fjellplatå og frodige daler, har en stor opplevelsesverdi, til tross for vannkraftverket som ligger nær det omsøkte tiltaket. Det vises til at vindkraftverket vil dominere omgivelsene og være synlig over store avstander. Atkomstveien fra vest vil være i konflikt med både mål om å bevare landskapet i fjellområdene vest for Kalvatnan og målet om å bevare landskapsverdiene i nedbørsfeltet til Urdvollelva. Av vurderingene går det frem at de største konfliktene av tiltaket er knyttet til atkomstvei fra vest. Valg av atkomstvei fra øst vil redusere virkningene for landskapet til C-D.

Noen høringsinstanser, herunder Fylkesmannen i Nord-Trøndelag og Namsskogan fjellstyre peker på at området fremstår som relativt uberørt, selv om det er bygd ut vannkraft i området. Det hevdes at tidligere vannkraftutbygginger ikke kan sammenlignes med det planlagte tiltaket og at landskapsvirkningene av tiltaket vil bli store. FNF Nordland mener at presset er stort på landskapet i Bindal som følge av vannkraftutbyggingene. Andre høringsinstanser hevder på sin side at de aktuelle områdene allerede er berørt av vannkraftutbygging, slik at det totalt sett ikke er nye områder som vil bli visuelt berørt.

NVE konstaterer at vindkraftverket ikke vil bli synlig fra E6 i Namsskogan eller fra bebyggelsen i Bindal, men at det vil berøre et stort landskapsrom. Tiltaket vil endre karakteren på landskapet over store områder. Etablering av vindkraftverket vil tilføre området et teknisk, moderne og industrielt landskapselement som vil prege landskapskarakteren i området. NVE legger til grunn at vindkraftverket lokalt kan oppfattes som et stort inngrep som vil påvirke landskapsopplevelsen rundt vindkraftverket, særlig i de mest nærliggende landskapsområdene. Dette vil gjelde for de som vil benytte området etter en eventuell utbygging, herunder reindriften og folk som vil bruke området til friluftsliv.

Vindkraftverket vil føre til at landskapsopplevelsen i noen områder endres fra å være et ødemarkspreget område, til å kunne oppleves som et industrialisert område. De nye inngrepene vil i betydelig grad forsterke inntrykket av at området er berørt av tekniske inngrep. Etter NVEs vurdering kan de visuelle virkningene oppfattes som moderate fordi området er lite brukt til bla. friluftsliv. NVE

konstaterer at flere samiske kulturminner vil kunne bli visuelt berørt av vindkraftverket og viser i den forbindelse til kapittel 4.5 om *Kulturminner og kulturmiljø*.

Etter NVEs vurdering kan vindkraftverket oppfattes som et positivt landskapselement ved at det representerer elektrisitetsproduksjon basert på en fornybar energikilde, og dermed bidrar til å møte det moderne samfunnets behov for energi. Vindkraftverket kan på denne måten fremstå som et symbol på bærekraftig utvikling og oppfattes som et positivt innslag i landskapet.

Etablering av Kalvvatnan vindkraftverk vil etter NVEs vurdering føre til at landskapets karakter vil bli endret. Vindturbinene vil være eksponert i landskapet, men vil ikke være synlige fra områder med bebyggelse. Utbygging av vindkraftverket vil føre til en markant endring av landskapet, selv om det i dag er berørt av vannkraftutbygging og 300 kV kraftledning. Tiltaket vil etter NVEs vurdering i betydelig grad forsterke inntrykket av at området er berørt av tekniske inngrep. På lengre avstand vil tidligere inngrep være mindre synlige, og vindturbinene vil være mer fremtredende og endre opplevelsen av landskapet. Ettersom tiltaket er planlagt langt fra bebyggelse og ikke berører viktige friluftslivsområder, vurderes det visuelle omfanget som begrenset. NVE vil legge vekt på de visuelle virkningene for landskapet i den samlede vurderingen av tiltaket.

4.5 Kulturminner og kulturmiljøer

I følge utredningen er det ikke kjente automatisk fredete kulturminner eller nyere tids kulturminner i planområdene, men det finnes mange kulturminner i influensområdet knyttet til kontinuerlig samisk bruk av områdene. Tidligere utbygging av vannkraft har medført at en rekke samiske kulturminner har blitt ødelagt, særlig rundt Øvre Kalvvatn, men det finnes i alt 26 objekt (rester av samisk bosetting, lagringsplasser og annet) i avstander på cirka 1-6 kilometer fra planområdene. Områdets samlede kulturhistoriske verdi er vurdert å være middels/stor. Potensialet for funn av samiske kulturminner vurderes som stort. Ingen kjente kulturminner blir fysisk berørt av tiltaket, men det finnes flere gårdsmiljø (herunder Klarem, Åbjøra, Granbostad og Kolsvika/Bogadalen) i influensområdet til vindkraftverket. Omfanget av de visuelle virkningene for kulturminner og kulturmiljø vil variere med avstand fra vindturbinene. I utredningen vurderes tiltaket å ha store virkninger for det samiske kulturlandskapet.

Den omsøkte kraftledningen vil ikke direkte berøre registrerte samiske kulturminner, men vil endre opplevelsen av samiske kulturminner i nærheten, særlig ved Nilsinetjørnin. I utredningen er kraftledningen likevel vurdert å utgjøre et lite element sammenliknet med vindturbinene, og virkningene for kulturmiljø og kulturminner er vurdert som små/middels.

I den tematiske konfliktvurderingen vises det til at tiltaket ligger i et sentralt samisk kulturlandskap med stor tidsdybde. Tiltaket kategoriseres med bokstav D, stor konflikt med nasjonale miljømål. En reduksjon av konfliktnivået er kun mulig gjennom omfattende endringer av tiltaket.

Bindal kommune og Sametinget peker på at tiltaket kan få virkninger for samiske kulturminner, og ber om avbøtende tiltak som kan redusere virkningene. Sametinget viser til at det er områdenes lange tradisjoner med reindrift og annen utmarksbruk som gjør at potensialet for funn av samiske kulturminner er stort. Sametinget konstaterer at utredningen konkluderer med at de kjente samiske kulturminnene som befinner seg i eller i nærheten av planområdet ikke blir direkte berørt av utbyggingsplanene, men at de indirekte blir berørt ved visuell påvirkning. De peker på at det midtre planområdet vil få størst virkninger.

Riksantikvaren skriver at undersøkelsesplikten i medhold av kulturminneloven § 9 må oppfylles for at kulturminnemyndighetene kan ta endelig stilling til virkninger for eventuelle automatisk fredete

kulturminner som blir berørt av utbyggingen. Det vises til *Retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftverk (T-1458)*, der det fremgår at undersøkelser etter kulturminneloven § 9 i utgangspunktet skal gjennomføres før konsesjonsvedtak fattes. De skriver at Riksantikvaren skal avgjøre om undersøkingsplikten kan utsettes til etter konsesjonsvedtak etter særskilt søknad fra tiltakshaver eller fylkeskommunen. I brev av 22.2.2012 fremmet Riksantikvaren innsigelse til tiltaket som følge av manglende søknad om utsettelse av undersøkelsesplikten. De mener det er et stort potensial for funn av samiske kulturminner innenfor planområdet. Sametinget mener også at undersøkelsesplikten etter § 9 i kulturminneloven bør oppfylles før konsesjonsvedtak fattes.

NVE konstaterer at det ikke er kjente automatisk fredete kulturminner i planområdet, men at det på bakgrunn av utredningen og merknader fra kulturminnefaglige myndigheter, er et stort potensial for funn av samiske kulturminner i de lavereliggende delene av planområdene, herunder i traseen for nettilknytning av de tre delområdene.

NVE konstaterer at planområdet er lokalisert i et område som er preget av samisk bruk over lang tid. Det finnes flere registrerte samiske kulturminner/kulturmiljø, og landskapet kan beskrives som et sammenhengende samisk kulturlandskap med mange automatisk fredete kulturminner. De tre delområdene for vindkraftverket og nettilknytningen av det midtre og søndre delområdene vil etter NVEs vurdering påvirke opplevelsen av de samiske kulturminnene. Flere samiske kulturminner og -miljøer er lokalisert relativt nært de planlagte vindturbinene og kraftledningen, særlig gjelder dette områdene ved de to Nilsinetjørnin, der det er kjent at det lå en vokterleir med kåter ved dammen.

En realisering av vindkraftverket vil etter NVEs vurdering redusere opplevelsesverdien av de samiske kulturminnene og -miljøene. I den tematiske konfliktvurderingen påpekes det at den historiske sammenhengen mellom de enkelte lokalitetene og deres omgivelser blir brutt. Etter NVEs vurdering vil tiltaket påvirke opplevelsesverdien og den historiske sammenhengen mellom kulturminnene, og forsterke virkningene for kulturminner/ kulturmiljø når eksisterende vannkraftutbygging, veier og kraftledninger inkluderes i vurderingen.

Fra de mest nærliggende kulturminnene/kulturmiljøene kan støy og skyggekast fra turbinene påvirke opplevelsen ytterligere. Når det gjelder avbøtende tiltak, er det mest aktuelle tiltaket å flytte eller fjerne turbiner. NVE mener at virkningene for samiske kulturminner/kulturmiljø ikke kan reduseres vesentlig ved å flytte/fjerne enkeltturbiner.

For ytterligere omtale og vurdering av tiltakets visuelle virkninger, vises det til kapittel 4.4 om *Landskap og visuelle virkninger*.

NVE vil ved en eventuell konsesjon fastsette vilkår om at undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 skal være oppfylt før godkjenning av miljø-, transport- og anleggsplanen. I denne planen skal det beskrives hvordan direkte virkninger for eventuelle nye funn av automatisk fredete kulturminner kan unngås ved endringer i plassering av veier og oppstillingsplasser.

NVE forutsetter at eventuelle funn av samiske kulturminner som gjøres ved gjennomføring av tiltaket straks skal varsles til Sametinget, og at alt arbeid skal stanses inntil vedkommende myndighet har vurdert nærmere/dokumentert funnet, jf. kulturminneloven § 8, 2. ledd.

NVE konstaterer at det ikke er kjente automatisk fredete kulturminner innenfor planområdene, men vindkraftverket er lokalisert i et område som er preget av samisk bruk over lang tid. Det finnes flere registrerte samiske kulturminner/kulturmiljø i nærområdet til tiltaket, og landskapet kan beskrives som et sammenhengende samisk kulturlandskap med potensial for funn av automatisk fredete kulturminner. Etter NVEs vurdering vil tiltaket redusere opplevelsesverdien til de mest nærliggende samiske kulturminnene og -miljøene. Ved en

eventuell konsesjon vil NVE fastsette vilkår om at undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 skal være oppfylt før godkjenning av miljø-, transport og anleggsplanen. På denne måten kan planene tilpasses for å unngå direkte virkninger for registrerte og potensielle kulturminner i planområdet. NVE vil vektlegge de visuelle virkningene for kulturminner og kulturmiljø i den samlede vurderingen av tiltaket.

4.6 Friluftsliv

I konsekvensutredningen for friluftsliv går det frem at planområdet og tilgrensende områder ble lite brukt før det ble etablert vei inn til Øvre Kalvatnet, og at veien heller ikke har ført til at området brukes mye. Selv om området er berørt av menneskelige inngrep, som regulerte vann, veier og kraftledninger, egner det seg godt til ulike typer friluftsliv. I konsekvensutredningen er planområdet vurdert å ha middels verdi for friluftsliv, og det anslås at mindre enn 20 personer årlig befinner seg nærmere enn 1 kilometer fra de planlagte vindturbinene. Bruken av områdene er hovedsakelig knyttet til jakt, fiske og turgåing.

I Tematisk konfliktvurdering vises det til at tiltaket ligger i et lite brukt friluftslivsområde, men at området er viktig i forbindelse med jakt og fiske.

Namsskogan kommune er negativ til det planlagte vindkraftverket på bakgrunn av blant annet virkninger for friluftslivet. Namsskogan fjellstyre peker på redusert opplevelsesverdi for friluftslivet som følge av en utbygging. Det vises til at det finnes mange private hytter ved Frøyningen og Mellingsvatnet, og at hytteeierne vil kunne se vindturbinene fra sine turområder i Namsskogan.

NVE legger til grunn at Kalvatnan vindkraftverk er planlagt i et område som er lite brukt i friluftslivssammenheng. Etter NVEs vurdering vil tiltaket endre opplevelsesverdien av friluftslivet flere steder i og rundt planområdet, særlig for brukergrupper som ønsker å oppleve stillhet og urørt natur. Med økende avstand til vindturbinene vil påvirkningen på friluftslivsområder og turmål bli mindre.

De tre delområdene til vindkraftverket vil være synlig fra friluftslivsområder og turmål i influensområdet. Namsskogan fjellstyre påpeker at friluftslivsområder i øst, herunder i Storfrøyningdal statsallmenning, vil få redusert opplevelsesverdi som følge av tiltaket. Etter NVEs vurdering er avstanden fra de ulike delområdene til friluftslivsområdene stor. Utleiehyttene til Namsskogan fjellstyre ligger med en avstand på 5-10 kilometer fra planområdene. Friluftslivsaktiviteter knyttet til utleie av disse hyttene, herunder jakt og fiske, skjer derimot nærmere enn dette og de visuelle virkningene vil etter NVEs vurdering være av betydning for opplevelsesverdien. Dette vil særlig gjelde for aktiviteter i områdene nord og nordvest for Frøyningfjellet, som grenser opp mot det sørlige delområdet for vindkraftverket. Etter NVE vurdering vil friluftslivsområder lengre unna vindkraftverket, som Mellingsvatnet, ikke bli vesentlig påvirket.

Området som i konsekvensutredningen ble vurdert til å ha størst verdi for friluftslivet, Kalvkruvatn/Mellavatn/Åbjørdalen, blir betydelig visuelt påvirket. NVE mener at dette området og områdene ved Nilsinetjørnin og Øvre Kalvatnet vil miste sitt villmarkspreget. Den begrensede bruken av plan- og influensområdet gjør imidlertid at virkningene for friluftslivet etter NVEs vurdering er små, da det er få mennesker som vil få redusert sin opplevelsesverdi av det tradisjonelle friluftslivet. Med økende avstand til vindturbinene vil påvirkningen på friluftslivsområder og turmål bli mindre. NVE konstaterer at Kalvatnan vindkraftverk vil være synlig fra flere friluftslivsområder i plan- og influensområdet.

NVE legger til grunn at planområdet og tilgrensende områder vil bli berørt av støy som overskrider anbefalte grenseverdier for friluftslivsområder. Etter NVEs vurdering vil ikke støy fra vindkraftverket

gjøre området uegnet for friluftsliv, selv om opplevelsen vil bli endret. Opplevelsen av støy vil variere fra person til person, og hva som defineres som uønsket lyd er subjektivt betinget. I perioder kan det bli ferdselsbegrensninger på grunn av fare for iskast i nærområdet til turbinene.

Etablering av et vindkraftverk (med veinett) kan føre til økt bruk av området. Erfaringer fra etablerte norske vindkraftverk, blant annet på Smøla og i Lebesby, viser at friluftslivsaktiviteten i vindkraftverkene er relativt høy.

Kalvvatnan vindkraftverk ligger i et område som er lite brukt i friluftslivssammenheng. Tiltaket vil påvirke friluftslivsopplevelsen for brukere av området, men begrenset bruk av plan- og influensområdene gjør at virkningene etter NVEs vurdering er små. Et vindkraftverk kan også medføre virkninger for friluftslivet i form av støy, skyggekast og fare for iskast. Etablering av Kalvvatnan vindkraftverk kan etter NVEs vurdering være positivt for brukergrupper som ønsker mer tilrettelegging og bedre fremkommelighet, men vil medføre økte ulemper for reindrift. NVE vil ikke vektlegge virkninger for friluftsliv i den samlede vurderingen av vindkraftverket.

4.7 Reiseliv og turisme

Det fremgår av konsekvensutredningen at planområdet ikke er tilrettelagt eller planlagt tilrettelagt for reiselivsaktiviteter, og konsekvensgraden for reiseliv vurderes til å være liten/ubetydelig. Når det gjelder reiselivet i influensområdet, peker utredningen på at planområdet ligger så langt inne i fjellet at vindturbinene vil være lite synlige fra de viktigste reiselivslokalitetene langs kysten og E6.

I utredningen påpekes at dersom atkomstvei fra vest blir valgt, kan det bli betydelige positive virkninger for reiselivsbedrifter i Bindal kommune. Valg av atkomstvei fra øst vil antakelig komme den lokale reiselivsnæringen i Namsskogan til gode.

Etter NVEs vurdering kan vindkraftutbygging gi positive virkninger for den lokale reiselivsnæringen. I anleggsperioden vil aktiviteten i området være stor, og det vil være et stort behov for overnattings- og serveringstjenester. Erfaringer fra andre vindkraftverk viser at reiselivsbedrifter kan oppleve positive virkninger også i driftsperioden, blant annet gjennom vedlikeholdsarbeid i vindkraftverket. Økt næringsaktivitet kan etter NVEs vurdering bidra til helårsdrift i lokale reiselivsbedrifter. Disse virkningene vil enten tilfalle bedrifter i Bindal eller Namsskogan kommune, avhengig av hvilket alternativ for atkomstvei som blir valgt. NVE viser her til kapittel 4.17.

NVE legger til grunn at vindkraftutbygging kan redusere områdets landskapskvaliteter og prege opplevelsen av landskap og natur i influensområdet. For noen kan dette redusere interessen for å besøke området. Det er imidlertid ikke dokumentert vesentlige reiselivsaktiviteter knyttet til plan- og influensområdet for tiltaket, men vindkraftverket vil være synlig fra mange fjell- og fjordområder i Bindal og fjellområder i Namsskogan kommune.

Etter NVEs vurdering vil en vindkraftutbygging medføre små virkninger for reiselivet knyttet til jakt- og friluftaktiviteter. Vindkraftutbygging kan etter NVEs vurdering gi positive virkninger for reiselivsnæringen i området gjennom økt behov for overnattings- og serveringstjenester, særlig i anleggsperioden. NVE vil ikke legge vekt på virkningene for reiseliv og turisme i den samlede vurderingen av tiltaket.

4.8 Naturmangfold

Nedenfor følger en omtale og vurdering av virkninger for naturmangfold av vindkraftverket og tilhørende atkomstvei fra vest, inndelt etter undertemaene naturtyper og vegetasjon, fugl og andre dyrearter. NVE viser til vurdering av kunnskapsgrunnlaget for naturmangfold i vedlegg A.

4.8.1 NVEs vurdering av virkninger for naturtyper og vegetasjon

Det fremgår av konsekvensutredningen at de tre delområdene for vindkraftverket består av mye bart fjell, og vegetasjon som domineres av moser og lyng. Det er ikke registrert viktige forekomster av vegetasjonstyper eller truede planter i noen av delområdene. Områdene er derfor vurdert til å ha liten verdi for naturtyper, flora og vegetasjon, med unntak av et område med glimmerskifer i Kalvfjellet, der det stedvis forekommer en del kravfulle arter, som for eksempel reinrose. I følge utredningen karakteriseres denne naturtypen som *Kalkrikt område i fjellet*. Lokaliteten er for liten til at den er verdisatt, men er godt representert i kommunen og regionen for øvrig.

Innenfor influensområdet til den planlagte atkomstveien fra vest er det avgrenset tre viktige naturtyper, *Deltaområder*, *Gammel barskog* og *Bjørkeskog med høgstauder*, alle knyttet til den vestlige og skogkledde delen av denne atkomstveien. Naturtypelokaliteten *Gammel barskog* på østsiden av Reppaelva, vil i følge utredningene bli berørt av atkomstveien i middels til stort omfang, avhengig av hvilket alternativ som velges. Alternativene langs elva og i den vestvendte skråningen ved elva har størst virkninger for naturtypen. Et alternativ med tunnel vil ikke medføre virkninger for naturtypen.

Mesteparten av atkomstveien går over treløse områder med rabbe-, le- og snøleivevegetasjon som er typisk for regionen. På *Artskart* er det registrert funn av to rødlistede karplanter samt alm og jøkelstarr (*begge nær truet*) i området, men det er ikke kjent om disse blir berørt av veien siden voksestedene ikke er angitt.

Flere høringsinstanser er mot atkomstvei fra vest på grunn av virkninger for naturmangfold, herunder naturtyper. Fylkesmannen i Nordland har fremmet innsigelse til atkomstvei fra vest, og DN ber om at dette alternativet tas ut av planene. Av den tematiske konfliktvurderingen synliggjøres dette ved at konfliktgraden for naturmiljø reduseres fra E til C-D, dersom alternativet tas ut av planene. NVE viser til kapittel 4.17 om for ytterligere gjennomgang av temaet.

Etter NVEs vurdering vil ikke etablering av tiltaket være i strid med forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer, jf. naturmangfoldloven § 4, eller for plantearter, jf. naturmangfoldloven § 5. Valg av atkomstvei fra øst vil medføre noe mindre virkninger for naturtyper og vegetasjon. NVE vil ikke legge vekt på dette i den samlede vurderingen av tiltaket. NVE vil i en eventuell konsesjon fastsette vilkår om at det uavhengig av valg av alternativ for atkomstvei skal utarbeides en miljø-, transport- og anleggsplan, der det skal redegjøres for hvordan eventuelle ulemper for naturtyper og vegetasjon/planter kan unngås ved plantilpasninger, jf. naturmangfoldloven § 12.

4.8.2 NVEs vurdering av virkninger for fugl

Av utredningene går det frem at planområdene består av høyereliggende, vindeksponerte fjellområder med lite vegetasjon, og at områdene har middels verdi som næringsområde for dagrovfugler, som tårnfalk, fjellvåk, jaktfalk og kongeørn. Det finnes tre kjente hekkelokaliteter for jaktfalk i influensområdet, en stor bestand av fjellrype, og andre arter som steinskvett, heipiplerke og sandlo. I de mer lavereliggende delene av influensområdet finnes lirype, orrfugl og storfugl. I området Mellavatnet/Kalvkruvatnet finnes siland og smålom. Det vises i utredningene til at kraftledningene fra de tre delområdene vil krysse områder som er viktige for dagrovfugler, men det er spesielt en strekning på cirka 4 kilometer (fra det midtre delområdet til eksisterende 300 kV kraftledning) som kan medføre økt kollisjonsfare for jaktende fugl. Samlet sett konkluderer konsekvensutredningen med at tiltaket vil ha middels negativ konsekvens for fugl på grunn av forstyrrelse og forringelse av leve- og jaktområder og noe økt kollisjonsfare.

I høringsuttalelsene fokuseres det på tiltakets virkninger for rovfugl, i størst grad på jaktfalk som hekker i influensområdet og benytter deler av planområdet til næringssøk. Namsskogan fjellstyre mener at kraftledningene vil øke omfanget av fuglekollisjoner. Fylkesmannen ber om at det ut fra hensynet til rovfugl blir fastsatt vilkår om redusert anleggsperiode, montering av fugleavvisere på kraftledninger og fjerning av vindturbiner i det nordre planområdet. Bindal kommune ønsker også slike tiltak. Flere høringsinstanser er kritiske til kunnskapsgrunnlaget, og peker på manglende feltundersøkelser av fugl. Det vises her til NVEs vurderinger av beslutningsgrunnlaget i vedlegg A.

Jaktfalk (nær truet)

Jaktfalk er den eneste rovfuglen med kjent tilknytning til vindkraftverkets influensområde. I *Norsk rødliste for arter 2010* er arten definert som *nær truet*. I Norge finnes nesten 40 % av den europeiske bestanden, noe som gir den status som norsk ansvarsart. Jaktfalken er sirkumpolar (finnes rundt hele den nordlige halvkulen) og er knyttet til nordlige og arktiske strøk. I Norge finnes den i høyfjellsstrøk over hele landet, men hovedutbredelsen er i Nord-Norge. I følge opplysninger i Artsdatabanken vurderes den norske bestanden av jaktfalk til å være mellom 1000 og 2000 reproduserende individ, og bestanden i Nord-Norge antas å være større enn tidligere antatt. Den norske bestanden er stabil og har hatt en relativt god produksjon i den siste tiårsperioden.

I følge konsekvensutredningen finnes det tre kjente hekkelokaliteter for jaktfalk fra to til tre kilometer fra planområdet. Jaktfalken er vår for forstyrrelser rundt hekkeplassen. Jaktfalk går tidlig til hekking, og det antas at virkningene for arten blir redusert dersom jaktfalken ligger på reir når anleggsarbeidet starter. Dette vil mest sannsynlig være tilfellet ved bygging av Kalvvatnan vindkraftverk.

Jaktfalken kan være utsatt for kollisjoner med de planlagte vindturbinene og kraftledningene. I høringsuttalelser og konsekvensutredningen pekes det på at det er de lavereliggende vindturbinene i midtre delområde og en strekning av kraftledningen på cirka fire kilometer, fra transformatorstasjonen i midtre delområde til kraftledningen møter eksisterende 300 kV kraftledning, som kan utsette arten for økt kollisjonsrisiko. Dette kan skyldes at den benytter de lavereliggende områdene under næringssøk og at kraftledningen på denne strekningen krysser den dominerende linjen i landskapet, der det er naturlig for fugl å følge fjellsiden på Kalvfjellet i retning øst vest.

NVE legger til grunn at tiltaket kan medføre økt kollisjonsrisiko for jaktfalken. NVE kan slutte seg til utredningens vurdering om at risikoen for kollisjon vil være størst der kraftledningen fra transformatorstasjonen i det midtre delområdet møter eksisterende 300 kV kraftledning. Dette er en strekning på ca fire kilometer.

Jaktfalken kan også være utsatt for kollisjon med vindturbinene, dersom den bruker planområdene til næringssøk eller ferdsel mellom hekkeplass og næringsområder. Basert på eksisterende kunnskap vurderer NVE risikoen for kollisjon med vindturbiner som lav. I følge utredningen er de høyereliggende fjellområdene innenfor planområdet ikke spesielt viktige for næringssøk.

NVE legger til grunn at det er noe usikkerhet knyttet til virkninger tiltaket vil ha for jaktfalk som følge av eventuelle kollisjoner med kraftledningene og vindturbiner. Den norske bestanden av jaktfalk har vært stabil over en lengre periode. NVE vil på bakgrunn av innspill i høringsprosessen og egne vurderinger sette vilkår i en eventuell konsesjon om at kraftledningen på den ovennevnte fire kilometer lange strekningen merkes med fugleavvisere. Dersom merking gjennomføres vil det etter NVEs vurdering være lite sannsynlig at en eventuell etablering av Kalvvatnan vindkraftverk vil påvirke den lokale eller regionale bestanden av jaktfalk, jf. naturmangfoldloven § 5.

Kongeørn (livskraftig)

I følge konsekvensutredningen er det ikke kjent hekkeplasser for kongeørn i plan- og influensområdet til vindkraftverket, men områdene blir benyttet til næringssøk.

Bestanden av kongeørn i Norge og våre naboland er i vekst. I *Norsk rødliste for arter 2010* er arten definert som *livskraftig*. Det er ifølge utredningen sannsynlig at arten bruker plan- og influensområdene til næringssøk, og at potensielt viktige byttedyr for rovfuglene har lav tetthet i planområdet. NVE legger derfor til grunn at planområdene ikke er territoriets viktigste næringsområde for arten. Kongeørn er en etablert art i Nordland, og det er etter NVEs vurdering ikke sannsynlig at enkelthendelser knyttet til kollisjoner med vindturbiner og kraftledninger kan påvirke bestanden lokalt eller regionalt. Den norske bestanden av kongeørn er livskraftig, og NVE finner at tiltaket ikke vil medføre virkninger for kongeørn som er i strid med forvaltningsmålet for arten, jf. naturmangfoldloven § 5.

Andre rovfugler

Fjellvåk og tårnfalk finnes i plan- og influensområdet. Artene bruker trolig områdene som jaktområder, men storparten av arealene innenfor de tre delområdene er lokalisert på høyder over 700 meter over havet, der tettheten av byttedyr er lav. De to artene er ikke lenger oppført på rødlista, og blir dermed regnet som livskraftige i Norge.

På grunnlag av statusen som livskraftige arter og omfanget av artene i området legger NVE til grunn at tiltaket ikke vil være i strid med naturmangfoldloven § 5.

Fugletrekk

I følge konsekvensutredningen er det ikke omfattende fugletrekk i eller i nærheten av planområdene. Det har heller ikke kommet merknader om at tiltaket vil påvirke kjente trekkruiter for fugl. Noen høringsinstanser er imidlertid kritiske til at det ikke er gjennomført undersøkelser av eventuelle fugletrekk i plan- og influensområdet.

NVE legger til grunn at det lokalt kan være noen trekkende fugl gjennom området, men at omfanget av trekk er lite ettersom tettheten av arter, herunder rovfuglearter, er lav. Lokalt vil individer av for eksempel jaktfalk, som hekker i influensområdet til de tre delområdene, bruke trekkruiter som berøres av tiltaket. NVE viser i denne sammenheng til vurderingen over.

Konklusjon vedrørende fugl

Konsekvensutredningen gir oversikt over forekomsten av sjeldne og truede arter og viktige funksjonsområder for disse i plan- og influensområdet for vindkraftverket. Det er ikke kjente hekkelokaliteter for rødlistede fuglearter innenfor planområdet. Basert på konsekvensutredningene, andre opplysninger og eksisterende kunnskap om fugl mener NVE at tiltaket alene ikke vil ha betydning for den lokale bestandsutviklingen for truede og sårbare fuglearter. Etter NVEs vurdering kommer derfor ikke føre-var prinsippet i naturmangfoldloven til anvendelse.

For å redusere potensielle kollisjoner mellom jaktfalk og kraftledninger vil NVE i en eventuell konsesjon sette vilkår om at kraftledningen merkes med fugleavvisere på ovennevnte strekning på fire kilometer 132 kV kraftledning fra det midtre delområde til 300 kV kraftledning Namsskogan- Kolsvik.

Virkningene for fuglearter vil ikke tillegges vekt i NVEs samlede avveining i kapittel 6.

4.8.3 NVEs vurdering av virkninger for annen fauna

I konsekvensutredningen vises det til at det i plan- og influensområdet forekommer både jerv og gaupe.

Jerv er kategorisert som *sterkt truet* i *Norsk rødliste for arter 2010* ettersom antall reproduserende individer er vurdert til å være under 250. I konsekvensutredningen pekes det på at bestanden av jerv har vært i vekst i Norge de siste 10-årene, og at bestandsmålet som er fastsatt av norske myndigheter er nådd i alle rovviltregionene i landet, med unntak av Oppland. Jerven er sky og foretrekker områder med lite menneskelig ferdsel. I følge konsekvensutredningen brukes områdene langs eksisterende vei, dammen og reindriftsanlegget trolig mindre enn de omkringliggende områder. Planområdene er i konsekvensutredningen derfor ikke vurdert som viktig for jervebestanden i regionen, og er heller ikke verdisatt. Det vises til at det er åpnet for lisensjakt på jerv. Stammene i Norge og Sverige synes å være stabile til økende med en kvoteregulert jakt på jerv i Norge og et lite lovlig uttak i Sverige.

Gaupe er vurdert som *sårbar* i *Norsk rødliste for arter 2010*. Det er få reproduserende individer, men bestanden har kontakt og utveksling av individer med den svenske bestanden, som er vesentlig større. I følge konsekvensutredningen finnes det streifdyr av gaupe i området, men planområdet vurderes ikke som viktig for gaupebestanden i regionen. Det vises til at det er kvoteregulert jakt på gaupe i Norge.

NVE legger til grunn at planområdet per i dag inngår i et område som er berørt av tekniske inngrep. NVE mener likevel at etablering av et vindkraftverk med tilhørende infrastruktur kan medføre økt forstyrrelse for sensitive arter, som for eksempel jerv og gaupe, som begge er sky. Det finnes få erfaringer knyttet til vindturbiners virkning for jerv og gaupe, og det er derfor usikkert hvorvidt vindkraftverket vil medføre forstyrrelser for artene. I konsekvensutredningen antas det at jerven trolig vil unngå vindkraftverket. NVE konstaterer at tall fra Rovdata viser at bestandsstatus for jerv i regionen har en positiv trend, hvor gjennomsnittet av ynglinger i perioden 2011-2013 ligger over bestandsmålene.

NVE konstaterer at det er usikkert hvordan jerv og gaupe vil reagere på vindkraftverket i driftsfasen. Gaupe er relativt tilpasningsdyktig til menneskelig aktivitet. Arten er primært knyttet til skogshabitat og forventes ikke å bli vesentlig berørt av en eventuell utbygging. Jerv er mer sky og arten vil trolig unngå vindkraftverket i større grad. NVE slutter seg til konsekvensutredningens vurdering om at området allerede er berørt av tekniske inngrep og at jerven trolig benytter de omkringliggende områdene i mindre grad. Utbygging av vindkraftverket vil etter NVEs vurdering neppe forsterke jervens unnvikelse av områdene.

NVE konstaterer at de regionale bestandene for gaupe og jerv er økende, og finner at en eventuell utbygging av Kalvvatnan vindkraftverk ikke vil være i strid med forvaltningsmålet for artene, jf. naturmangfoldloven § 5.

Etter NVEs vurdering vil tiltaket ha små virkninger for hjortevilt i driftsfasen. NVE legger til grunn at hjortedyr tilpasser seg anlegget i driftsfasen og venner seg til de tekniske konstruksjonene over tid, slik erfaring fra andre vindkraftverk i drift viser. NVE vil ikke vektlegge mulige virkninger for annen fauna i den samlede vurderingen.

4.8.4 Samlet belastning

I henhold til naturmangfoldloven § 10 skal påvirkningen på et økosystem vurderes ut i fra den samlede belastningen økosystemet er eller vil bli påvirket av. Ifølge forarbeidene (Ot.prp. 52 (2008-2009) s.381-382) er det effekten på naturmangfoldet som skal vurderes i prinsippet om samlet belastning, ikke det enkelte tiltak. For å kunne gjøre dette er det nødvendig med kunnskap om andre tiltak og

påvirkning på økosystemet, hvor det både skal tas hensyn til eksisterende inngrep og forventede framtidige inngrep. NVE vil først presentere inngrep som anses som relevante for vurderingene om samlet belastning. Deretter vurderes samlede virkninger for viktige naturtyper og arter som vil bli berørt av flere tiltak.

Vindkraftverk

Det finnes ingen planlagte eller utbygde vindkraftverk innenfor 20 kilometer fra planområdet. Nærmeste utbygde vindkraftverk er Hundhammerfjellet i Nærøy kommune og med en avstand på cirka 80 kilometer. Avstanden til Ytre Vikna vindkraftverk er cirka 95 kilometer. Det konsesjonssøkte Mosjøen vindkraftverk ligger med en avstand på cirka 75 kilometer fra Kalvvatnan vindkraftverk.

Vannkraft

Tiltaket er lokalisert i nær tilknytning til eksisterende vannkraftmagasin for Kolsvika kraftverk. Opp til hovedmagasinet Øvre Kalvvatnet går det en anleggsvei fra E6 i øst.

Det ble i januar 2007 gitt konsesjon til NTE Holdning til et nytt vannkraftverk i Grytendalen (6,5 MW). Olje- og energidepartementet ga i brev av 2.2.2012 utsatt frist for byggestart for anlegget til 26.1.2017. Anlegget skal fullføres innen 5 år fra denne dato.

Kraftledninger

Eksisterende 300 kV kraftledning går i nær tilknytning til de tre delområdene for vindkraftverket. Vindkraftverket er tenkt tilknyttet denne kraftledningen ved det nordre planområdet.

Andre inngrep

I influensområdet til vindkraftverket er det planlagt mineralindustri, både uttak av kalkstein og gull. Det er videre planlagt fire hytter i området, hvorav en av disse hyttene er tenkt plassert innenfor planområdet til vindkraftverket.

NVEs vurdering av samlet belastning i henhold til naturmangfoldloven

Når det gjelder naturmangfold er det i hovedsak fugl som kan bli påvirket av tiltaket. I vurderingen av samlede virkninger er det derfor naturlig å fokusere på virkninger og forvaltningsmål for fugl, jf. naturmangfoldloven § 5.

I denne konkrete saken viser NVE til ovenstående vurderinger, der det er vurdert at tiltaket ikke vil medføre vesentlige virkninger for sjeldne eller truede arter eller naturtyper. Det er heller ikke planlagt andre konkrete tiltak nær planområdet for Kalvvatnan vindkraftverk. På dette grunnlag vil NVE ikke legge vekt på samlet belastning for sjeldne eller truede arter, herunder fugl, jerv, gaupe, og naturtyper.

NVE legger til grunn at tiltaket ikke vil medføre samlet belastning på økosystemet, og at kravene til vurdering av samlet belastning, jf. naturmangfoldloven § 10, er oppfylt.

4.9 Inngrepsfrie naturområder og vernede områder

Utredningene viser at etablering av Kalvvatnan vindkraftverk hovedsakelig vil berøre inngrepsfrie naturområder sone 2 (1-3 kilometer unna tyngre tekniske inngrep) og omklassifisering av de gjenværende inngrepsfrie naturområdene. Hovedalternativet med 3 MW vindturbiner vil medføre en reduksjon av inngrepsfrie naturområder sone 2 med cirka 23 km². Dette alternativet vil også redusere inngrepsfrie naturområder sone 1 med et lite areal på 0,1 km².

Et areal på cirka 9 km² inngrepsfrie naturområder sone 1 (3-5 kilometer fra tyngre tekniske inngrep), vil omklassifiseres til inngrepsfrie naturområder sone 2. Et villmarkspreget område på cirka 3 km² (mer enn 5 kilometer fra tyngre tekniske inngrep) vil omklassifiseres til inngrepsfrie naturområder sone 1. Det er ingen verneområder eller planlagte verneområder i planområdet eller det nære influensområdet til vindkraftverket.

En rekke høringsinstanser er kritiske til tiltakets virkning for inngrepsfrie naturområder og påpeker at det er et statlig mål å bevare slike områder.

NVE legger til grunn at reduksjon av inngrepsfrie naturområder ofte vil være en følge av etablering av vindkraftverk. Vindkraftverk må lokaliseres der vindressursen er god og i områder uten bebyggelse. Disse områdene er ofte definert som inngrepsfrie naturområder. Det har siden midten av 1990-tallet vært et politisk mål at inngrepsfrie naturområder i størst mulig grad skal bevares for fremtiden.

Kalvvatnan vindkraftverk vil redusere inngrepsfrie naturområder med cirka 23 km². Området er fra tidligere berørt av tekniske inngrep som følge av vannkraftutbygging med tilhørende infrastruktur, 300 kV kraftledning og veier. NVE vil ikke vektlegge reduksjonen i inngrepsfrie naturområder i den samlede vurderingen av Kalvvatnan vindkraftverk. Virkninger for inngrepsfrie naturområder ved valg av atkomstvei fra vest omtales i kapittel 4.17.

4.10 Støy

Kalvvatnan vindkraftverk vil ifølge konsekvensutredningen medføre et støynivå over L_{den} 45 dBA for én fritidsbolig. Vindkraftverket vil også medføre støy for friluftslivet både i planområdet og tilgrensende områder, slik blant annet Folkehelseinstituttet peker på. Utredningene konkluderer med at friluftslivsbruken i området er liten og at virkningene av støy fra tiltaket derfor blir små.

NVE konstaterer at tiltaket er lokalisert langt fra helårsboliger og fritidsbebyggelse, med unntak av én hytte som eies av Plahtes eiendommer som er berørt grunneier og har avtale med tiltakshaver. NVE legger til grunn at bruken av området til friluftsliv er liten, men at støy fra vindturbinene og aktivitet i forbindelse med bygging, drift og vedlikehold av vindkraftverket kan påvirke friluftslivet. Etablering av vindkraftverket vil forårsake støyulemper for omgivelsene i en tidsavgrenset periode. De dominerende støykildene i anleggsperioden vil være sprengningsarbeid, anleggsmaskiner, andre tyngre kjøretøy og eventuelt helikopter ved bygging av kraftledninger. NVE legger til grunn at virkninger i forbindelse med anleggsvirksomhet i hovedsak knyttes til etablering av veier, fundamenter og kraftledninger, og mindre til oppføringen av turbinene. Etter NVEs vurdering er støyvirkningene knyttet til anleggsperioden små.

Den anbefalte grenseverdien er L_{den} 45 dBA for støyfølsomme bygninger er retningsgivende.

Kalvvatnan vindkraftverk er lokalisert langt fra bebyggelse og vil ikke medføre et støynivå over grenseverdien på L_{den} 45 dBA, med unntak av én utleiehytte. Friluftslivet i plan- og influensområdet kan påvirkes som følge av støy, men bruken av området er liten. Etter NVEs vurdering er virkningene av støy fra vindkraftverket ubetydelige og NVE vil ikke vektlegge støyvirkningene i den samlede vurderingen av Kalvvatnan vindkraftverk.

4.11 Skyggekast og refleksblink

Det fremgår av konsekvensutredningen at ingen helårsboliger vil bli berørt av skyggekast.

Utleiehytten som eies av Plahtes eiendommer ved Øvre Kalvvatnet vil bli berørt av skyggekast i opptil to og en halv time per år.

Opplevelsen av skyggekast vil påvirkes av når på døgnet og året mottakeren eksponeres. I tillegg til skyggekast ved boliger/hytter, vil også friluftslivet kunne påvirkes av skyggekast. Omfanget av skyggekast for den berørte fritidsboligen vil være under de norske retningslinjene som anbefaler at faktisk skyggekast fra vindturbiner ikke skal overstige åtte timer per år. NVE mener på dette grunnlag at avbøtende tiltak knyttet til skyggekast ikke er nødvendig.

Etter NVEs erfaring opptrer refleksblink fra vindturbiner sjeldent. Normalt vil refleksvirkningen fra vindturbinene halveres første driftsår. Etter NVEs vurdering anses ikke refleksblink å være en aktuell problemstilling i forbindelse med de omsøkte vindkraftverkene.

Ingen helårsboliger vil bli berørt av skyggekast som følge av tiltaket. Utleiehytten som eies av Plahtes eiendommer ved Øvre Kalvvatnet vil bli berørt av skyggekast opptil 2,5 timer per år. Dette er under de norske retningslinjene som anbefaler at faktisk skyggekast fra vindturbiner ikke skal overstige åtte timer per år. NVE vil derfor ikke kreve avbøtende tiltak dersom det gis konsesjon. Refleksblink anses ikke å være en aktuell problemstilling. NVE vil ikke vektlegge virkningene av skyggekast i den samlede vurdering av Kalvvatnan vindkraftverk.

4.12 Ising og iskast

De klimatiske forholdene i planområdet tilsier at det i perioder må påregnes ising på vindturbinbladene. Det kan oppstå iskast fra vindturbiner i drift når isen smelter ved høye temperaturer ved direkte solstråling og når is løsner fra turbinblad, tårn og maskinhus eller ved oppstart av turbiner etter produksjonsstopp på grunn av ising. Isingskartet fra Kjeller Vindteknikk viser at det kan oppstå ising (> 10 g/time) i 500 til 1000 timer årlig i det meste av planområdene.

Det planlagte vindkraftverket er lokalisert i et område der vindturbinene i betydelig grad kan bli utsatt for ising og det vil i en eventuell konsesjon bli satt vilkår om å installere et avisingsystem som skal sikre at produksjonstapet reduseres. Iskast kan etter NVEs vurdering påvirke friluftslivet i området vinterstid og ved vedlikeholdsarbeid i vindkraftverket, men risikoen for skade fra iskast er meget lav. I en eventuell konsesjon vil NVE fastsette vilkår som forplikter konsesjonær til å vurdere risikoen for iskast i vindkraftverket. NVE vil videre fastsette vilkår som forplikter konsesjonær til å utarbeide rutiner for å varsle allmennheten i perioder med fare for iskast, for eksempel ved at det settes opp informasjonsskilt ved innfartsårene til vindkraftverket. NVE kan stille ytterligere krav til tiltak dersom risikoen for iskast viser seg å begrense friluftslivsutøvelsen i planområdet.

NVE vil ikke vektlegge virkningene av ising og mulig iskast i den samlede vurderingen av Kalvvatnan vindkraftverk, jf. kapittel 4.1 hvor det vurderes å fastsettes vilkår om installasjon av avisingsutstyr for å redusere produksjonstap ved ising. Avisingsystem vil redusere faren for iskast.

4.13 Landbruk og skogbruk

Det planlagte tiltaket ligger i et fjellområde der det ikke finnes jord-, skogsbruks- eller beiteinteresser for husdyr. Dersom det velges atkomstvei fra vest vil virkningene for skogbruket bli positive som følge av enklere transport. Det vises til ytterligere drøftinger i kapittel 4.17 om *Valg av atkomstvei*.

Etter NVEs vurdering vil en vindkraftutbygging ha ubetydelige virkninger for landbruket i området, og NVE vil ikke vektlegge dette temaet i den samlede vurderingen av Kalvvatnan vindkraftverk.

4.14 Drikkevann og forurensning

Ifølge konsekvensutredningen berører ikke planområdet for vindkraftverket med tilhørende infrastruktur områder båndlagt til drikkevannsformål.

NVE vil ikke vektlegge hensynet til drikkevann og forurensning i den samlede vurderingen av Kalvvatnan vindkraftverk.

4.15 Virkninger for andre næringer

I konsekvensutredningen pekes det på at planområdene ikke berører viktige grus- eller pukkforekomster. Det foregår heller ikke uttak av mineralske råstoffer i plan- og influensområdet, men det vises i utredningen og høringsuttalelser til planer om dette dersom det gis konsesjon til atkomstvei fra vest. Vi viser til kapittel 4.17 vedrørende virkninger av vei fra vest for andre næringer, herunder mineralindustrien.

4.16 Andre samfunnsvirksomheter

4.16.1 Sysselsetting og økonomiske virkninger for lokalsamfunnet

Av utredningen om samfunnsvirksomheter av tiltaket går det frem at utbyggingen nasjonalt vil kunne generere 770 årsverk over tre år. Den regionale andelen av dette er beregnet til 240 årsverk. Drifts- og vedlikeholdsfasen er beregnet til å generere 60 årsverk nasjonalt, hvorav 45 regionalt.

Dersom atkomstvei fra vest blir valgt vil det ifølge konsekvensutredningen genereres ytterligere 90 årsverk nasjonalt (60 årsverk regionalt). Denne atkomstveien vil føre til at sysselsettingsvirkningene øker i Bindal, beregnet til henholdsvis 40-50 årsverk i anleggsfasen og 30 årsverk i drifts- og vedlikeholdsfasen, og øker sannsynligheten for utvikling av andre næringer, herunder mineralnæringen.

Mange høringsinstanser fokuserer på samfunnsvirksomhetene av tiltaket. Bindal kommune er positiv til prosjektet og viser til at etableringen vil gi betydelige økonomiske virkninger for samfunnet, både lokalt, regionalt og nasjonalt. NHO Nordland, flere lokallag i Senterpartiet på Sør-Helgeland, Sør-Helgeland regionråd, Bindal Kraftlag og en rekke lokale bedrifter i Bindal peker på de positive virkningene tiltaket kan få for næringslivet i Bindal kommune og i regionen for øvrig. Bindal kommune har mistet over 100 arbeidsplasser innenfor industri de siste 10 årene, og mange høringsinstanser mener tiltaket vil styrke grunnlaget for næringsutvikling, arbeidsplasser og bosetting i kommunen, dersom vei fra vest velges.

Bindal skogeierlag peker på at det om cirka 10 år er store arealer som blir hogstmodne, og at en veiforbindelse fra vest vil gi tilgang til skogressurser som i dag ikke er økonomisk drivbare.

NVE legger til grunn at tiltaket vil medføre vesentlige økonomiske virkninger for Bindal kommune og de grunneierne som blir berørt av utbyggingen. I følge utredningen kan eiendomsskatten beløpe seg til cirka 14 MNOK og leie av grunn fra tre til fire MNOK årlig.

NVEs erfaringer fra etablerte vindkraftverk viser at den lokale og regionale sysselsettingsandelen vil være størst i anleggsfasen, særlig knyttet til bygging av infrastruktur og vindturbinfundamenter. Erfaringer fra etablerte vindkraftverk i Norge tilsier at det genereres rundt 1,5 årsverk per MW installert effekt direkte knyttet til anleggsfasen. Dette vil gi en direkte sysselsettingseffekt på cirka 340 årsverk ved bygging av Kalvvatnan vindkraftverk. Deler av sysselsettingsbehovet vil dekkes av turbinleverandøren, men lokale/regionale entreprenører kan benyttes til det resterende arbeidet. Når det gjelder direkte sysselsettingsvirkninger i driftsperioden, tilsier erfaringer fra etablerte

vindkraftverk i Norge at 15-20 MW installert effekt medfører én arbeidsplass. Dette kan ved full utbygging av Kalvatnan vindkraftverk medføre fra 10-15 arbeidsplasser. Kartlegging av sysselsettingsvirkninger ved vindkraftverk i Norge, Sverige, Canada og USA tyder på at antallet indirekte arbeidsplasser vil være høyere enn antallet direkte arbeidsplasser i driftsperioden, gjennom blant annet økt etterspørsel etter varer og tjenester

Ved valg av atkomstvei fra vest er det sannsynlig at sysselsettingsvirkningen av tiltaket vil tilfalle Bindal kommune. Ved valg av atkomstvei fra øst kan vesentlige deler av sysselsettingsvirkningene komme i Namsskogan kommune. NVE viser til videre vurderinger i kapittel 4.17.

Kalvatnan vindkraftverk vil etter NVEs vurdering bidra til økt sysselsetting lokalt og regionalt og medføre betydelige økonomiske virkninger for Bindal kommune dersom atkomstvei fra vest blir valgt, herunder utvikling av mineralindustri og annen næringsvirksomhet. Utbygging av vindkraftverket anslås over en treårsperiode å gi cirka 340 direkte arbeidsplasser i anleggsfasen og mellom 10 og 15 arbeidsplasser i drifts- og vedlikeholdsfasen. Bygging, drift og vedlikehold av vindkraftverket kan i tillegg medføre at de indirekte sysselsettingsvirkningene som følge av økt etterspørsel etter varer og tjenester lokalt og regionalt, blir på nivå med de direkte sysselsettingsvirkningene. I tillegg vil eiendomsskatt til kommunen og leieinntekter til grunneierne utgjøre vesentlige inntekter. Hensynet til sysselsetting og økonomi vil vektlegges i den samlede vurderingen av Kalvatnan vindkraftverk.

4.16.2 Forsvarets installasjoner

Forsvarsbygg har i sin tematiske konfliktvurdering gitt tiltaket kategorien A. Dette innebærer at tiltaket ikke vil få virkninger for Forsvaret.

4.16.3 Luftfart

Det fremgår av utredningen at tiltaket er avklart med luftfartsinteressene og at vindkraftverket ikke vil ha virkninger for radionavigasjons- og kommunikasjonsanlegg eller instrumentflyprosedyrer. Nærmeste lufthavn er Brønnøysund med en avstand på 46 kilometer. Luftfartstilsynet, Norsk Luftambulans og Lufttransport AS kan ikke se at tiltaket vil ha virkninger for luftfarten i området. Det understrekes likevel at det er behov for at vindturbinene registreres i databasen for luftfartshindre og merkes i samsvar med gjeldende regelverk.

Et vindkraftverk er å betrakte som luftfartshinder, og posisjon og høyde for hver vindturbin skal innrapporteres til Statens Kartverk for oppdatering av hinderdatabasen. Videre avklaringer vedrørende merking av vindturbinene gjøres av Luftfartstilsynet. I en eventuell konsesjon vil NVE sette vilkår om at merking av vindturbinene til enhver tid gjøres i samsvar med gjeldende forskrifter.

Kalvatnan vindkraftverk vil etter NVEs vurdering ikke medføre virkninger for luftfarten. I en eventuell konsesjon vil NVE sette vilkår om at merking av vindturbinene til enhver tid gjøres i samsvar med gjeldende forskrifter. Posisjon og høyde for hver vindturbin skal innrapporteres til Statens Kartverk for oppdatering av hinderdatabasen. NVE vil ikke vektlegge hensynet til luftfart i den samlede vurderingen av Kalvatnan vindkraftverk.

4.16.4 TV-signaler og annet elektronisk utstyr

Utredningen og Norkring sin uttalelse viser at det planlagte vindkraftverket ikke medfører virkninger for mottak av radio- eller TV-signaler for fastboende. I følge Norkring vil heller ikke radiolinjer bli forstyrret.

NVE konstaterer at utbygging av Kalvvatnan vindkraftverk ikke vil medføre virkninger for radio- og tv-signaler eller radiolinjer, og vil derfor ikke vektlegge hensynet til dette i den samlede vurderingen av tiltaket.

4.17 Alternative atkomstveier og internveier

Tiltakshaver har søkt om to hovedalternativer for atkomstvei til vindkraftverket. Et tredje alternativ, som kombinerer de to hovedalternativene, er også aktuelt. Dette alternativet vil få en lavere veistandard fra vest enn hovedalternativet.

Det ene hovedalternativet har atkomstvei fra Urdvolla i vest (vei fra vest, Bindal kommune). Dette alternativet er cirka 22 kilometer inkludert tilknytning til eksisterende vei i Bogadalen. Denne veiløsningen dekker behovet for tiltakshaver i både utbyggings- og driftsfasen.

Det andre hovedalternativet vil benytte eksisterende vei til Øvre Kalvvatnet (vei fra øst, Namsskogan kommune), og løsningen vil i følge tiltakshaver dekke behovet i både utbyggings- og driftsfasen. Dette alternativet forutsetter opprusting av cirka 25 kilometer av den eksisterende veien.

Det tredje alternativet er et kombinasjonsalternativ hvor det forutsettes at vei fra øst skal brukes til transport av turbinkomponenter i anleggs- og driftsfasen (turbinstandard), og vei fra vest anlegges med lavere standard for transport av personell og mindre utstyr.

For begge hovedalternativene kommer i tillegg veier til de tre delområdene i vindkraftverket fra atkomstveiene og internveier, i alt vel 40 kilometer.

Nedenunder følger en tematisk drøfting av virkninger av de to hovedalternativene og kombinasjonsalternativet for atkomst til vindkraftverket.

4.17.1 Kostnader for de tre alternativene for atkomst

I tilleggsplysninger fra tiltakshaver av 20.11.2013 er det gjennomført en økonomisk vurdering av de to hovedalternativene til atkomstvei, og det er redegjort for kostnadsforskjellen mellom dem. Kostnadene for vei fra vest er estimert til cirka 150 MNOK og cirka 50 MNOK for vei fra øst. Tiltakshaver viser til at vei fra vest kan utløse betydelige økonomiske ringvirkninger for Bindal kommune.

Hovedalternativet fra vest er ikke vurdert som bedriftsøkonomisk lønnsomt å bygge når det gjelder transport av vindturbinkomponenter og transformatorer, men tiltakshaver ønsker av andre grunner å ha adgang til prosjektet fra både vest og øst. Tiltakshaver mener at hensynet til næringsutvikling i Bindal kommune, primært knyttet til mineralutvinning, gjør det aktuelt å bygge en atkomstvei fra vest med enklere standard. En slik vei vil ikke være dimensjonert for transport av de største/tyngste turbindelene, og vil kunne få kortere trasé grunnet andre krav til horisontal- og vertikalkurvatur, bredde og akseltrykk enn en vei designet for transport av vindturbiner og transformatorer. Tiltakshaver anslår kostnadene til cirka 50 MNOK for en slik vei og påpeker at Bindal kommune og næringslivet kan bidra økonomisk til en slik løsning.

NVE registrerer at det er kostnadsforskjeller mellom de to hovedalternativene for atkomstvei, men at kostnadene for vei fra vest kan reduseres betydelig dersom dette alternativet bygges med lavere standard for å ivareta drifts- og vedlikeholdsoppgaver i vindkraftverket. En slik løsning forutsetter at vei fra øst opprustes for transport av turbinkomponenter (det tredje alternativet).

NVE konstaterer at kostnadene for hovedalternativet fra vest er estimert til cirka 150 MNOK, og at hovedalternativet fra øst er estimert til cirka 50 MNOK. Det er imidlertid aktuelt med enkelte

utbedringer av E6 Mosjøen – Namsskogan til en kostnad av 10 MNOK, dette vil komme i tillegg. Det tredje alternativet med turbintransport fra øst og vei fra vest med en lavere standard og som primært skal benyttes til drift- og vedlikehold av vindkraftverket, vil samlet utgjøre en kostnad på cirka 110 MNOK.

Med bakgrunn i ovenstående legger NVE til grunn at kostnadsforskjellene mellom de to hovedalternativene blir cirka 90 MNOK. Kostnadsforskjellen mellom det tredje alternativet og hovedalternativet fra vest blir cirka 40 MNOK. Det er imidlertid viktig at merkostnadene for hovedalternativet fra vest og det tredje alternativet veies opp mot de økonomiske nyttevirkningene som kommer i tillegg for disse alternativene sammenlignet med hovedalternativet fra øst, altså at det gjøres en samfunnsøkonomisk vurdering. En veiløsning fra vest vil lette atkomst til vindkraftverket for tiltakshaver, spesielt om vinteren. Dette er viktig for å sikre driften/regulariteten for vindkraftverket og kan i tillegg gjøre det enklere å rekruttere medarbeidere fra lokalsamfunnet/ regionen. De to løsningene for atkomst fra vest vil i betydelig grad styrke mulighetene for økt næringsutvikling i Bindal kommune. Dette fremgår av utredninger gjennomført av Bindal kommunes utviklingsselskap Bindal Initiativ AS. Det påpekes at en veiløsning fra vest kan bidra til en sysselsettingsvirkning på rundt 60 årsverk i driftsperioden for vindkraftverket. Samtidig understrekes mulighetene for å øke aktiviteten i mineralindustrien, som samlet er vurdert til å bli cirka 160 årsverk. I utredningen påpekes det at en slik utvikling langt på vei vil gi Bindal kommune det næringsgrunnlaget som trengs for å stanse befolkningsnedgangen. I denne sammenheng er NVE kjent med at Bindal kommune planlegger å søke om å bli omstillingskommune.

NVE konstaterer at en løsning som inkluderer vei fra vest vil styrke mulighetene for næringsutvikling i Bindal kommune og sikre at de økonomiske virkningene av utbygging og drift av vindkraftverket i hovedsak tilfaller Bindal kommune og dermed styrker grunnlaget for å opprettholde bosetningen. NVE registrerer at Bindal kommune og det lokale næringslivet har betalingsvillighet for nyttevirkningene en veiløsning fra vest kan utløse, og at det er bred lokal- og regionalpolitisk oppslutning om en slik løsning. Dersom hovedalternativet fra øst legges til grunn er det sannsynlig at hovedparten av de økonomiske ringvirkningene vil tilfalle Namsskogan kommune i Nord-Trøndelag fylke. NVE vil ved en eventuell konsesjon til vei fra vest fastsette vilkår om at nyttehavere av vei fra vest må dokumentere betalingsvillighet for merkostnadene for nyttevirkinger utover nytten for tiltakshaver ved utbygging og drift av vindkraftverket. En slik dokumentasjon skal godkjennes av NVE.

4.17.2 Landskap

Veitraseen for hovedalternativet fra vest berører fjellområder med avrundede formasjoner, som domineres av tynt jorddekke og mye berg i dagen. I følge konsekvensutredningen er landskapskarakteren forholdsvis ensartet, men likevel tilstrekkelig variert til at den har stor opplevelsesverdi. Ved startpunktet i vest (ved Urdvollan) er det sett på tre ulike traséalternativ. I følge utredningen vil disse alternativene virke dominerende og bryte med landskapets visuelle naturkvaliteter. Alternativet med tunnel fremstår som mest skånsomt for landskapsbildet.

Noen høringsinstanser mener at atkomstveien fra vest vil berøre landskapet på en negativ måte. Fylkesmannen i Nordland peker på at Urdvollleiva og tilhørende sidevassdrag er varig vernet og har fremmet innsigelse til dette alternativet ut fra hensynet til blant annet landskapsverdier. FNF Nordland er også kritiske til alternativet ut fra hensynet til naturverdier og landskap. Av tematisk konfliktvurdering går det frem at konfliktgraden for landskap reduseres fra D-E til C-D dersom atkomstveien fra øst velges.

Ved starten av veitraseen ved Urdvolla vil inngrepene i elvejuvet ved Reppaelva medføre tydelige landskapsinngrep, dersom man ikke velger å legge atkomstveien i tunnel. NVE registrerer imidlertid at det tidligere er anlagt vei i deler av elvejuvet.

NVE konstaterer at traséføringen mot Trollskardvatnan, og kryssing av Bogadalen, kan medføre landskapsinngrep som følge av skjæringer og fyllinger. NVE slutter seg til utredningene om at atkomstvei fra vest kan virke fremtredende i snaufjellområdene, men etter NVEs vurdering kan avbøtende tiltak og god prosjektering av veitraseen redusere landskapsvirkningene.

Alternativet med vei fra vest med en lavere standard vil etter vår vurdering medføre reduserte virkninger for landskapet sammenlignet med hovedalternativet fra vest. Dette skyldes at en slik vei kan bygges med mindre strenge krav til horisontal- og vertikalkurvatur, bredde og akseltrykk og vil dermed være enklere å tilpasse terrenget.

De visuelle virkningene for landskapet ved opprustning av den eksisterende veitraseen fra øst vil etter NVEs vurdering være begrenset. Utvidelse av svinger, skjæringer, etc. kan forsterke det visuelle inntrykket av veien, men virkningen vil etter NVEs vurdering være lokale og av begrenset omfang.

NVE vil legge noe vekt på landskapsvirkninger ved valg av atkomstvei. Etter NVEs vurdering vil hovedalternativet fra vest medføre større virkninger for landskapet enn en enklere vei fra vest og kombinert med hovedalternativet fra øst.

4.17.3 Kulturminner

I følge konsekvensutredningen finnes det ikke kjente automatisk fredete kulturminner eller SEFRAK-registrerte objekter innenfor planområdet til atkomstveien fra vest, men det finnes samiske kulturminner i nærområdene. Potensialet for nye funn er vurdert som stort, ettersom tiltaket vil berøre et samisk område for bosetting og drift.

NVE legger til grunn at planlagt hovedalternativ for atkomstvei fra vest ikke vil berøre kjente automatisk fredete kulturminner/samiske kulturminner direkte, men konstaterer at tiltaket vil berøre et helhetlig samisk kulturlandskap og at de samiske kulturminnene/kulturmiljøene indirekte kan påvirkes av atkomstveien.

Alternativet med vei fra vest med en lavere standard vil etter vår vurdering bli mindre dominerende og få noe mindre virkninger for kjente kulturminner. Alternativet vil også være enklere å tilpasse eventuelle nye funn.

NVE legger til grunn at eventuell opprustning og utvidelse av den eksisterende veitraseen fra øst ikke påvirker automatisk fredete kulturminner eller samiske kulturminner, og at direkte virkninger med eventuelle nye funn kan unngås ved detaljplanlegging av begge alternativene for atkomstvei.

NVE vil legge noe vekt på hensynet til samiske kulturminner ved valg av atkomstvei. Etter NVEs vurdering vil hovedalternativet for vei fra vest medføre noe større virkninger for kulturminner og kulturmiljø enn vei fra øst. En enklere vei fra vest vil etter vår vurdering få mindre virkninger enn for hovedalternativet fra vest.

4.17.4 Friluftsliv

Ifølge konsekvensutredningen er det ikke tilrettelagt spesielt for friluftsliv i områdene som berøres av vei fra vest. Det store fjellområdet mellom Øvre Kalvvatnet og Tosenfjorden gir gode muligheter for variert friluftsliv, men i følge konsekvensutredningen er det lite brukt. Hovedsaklig brukes området av et hundretalls mennesker som utøver jakt og fiske og som leier hytter i området.

FNF Nordland peker på at atkomstveien fra vest kan virke negativt for natur- og friluftsinnteresser. NVE legger til grunn at brukergrupper som søker fravær av inngrep og støy kan få redusert opplevelsesverdien. En ny vei vil imidlertid åpne mulighetene for andre brukergrupper, og virkningene for friluftslivet vil etter NVEs vurdering derfor ikke være udelt negative. En enklere vei fra vest vil etter vår vurdering ikke endre virkningene for friluftsliv sammenlignet med hovedalternativet fra vest.

Opprustning av atkomstvei fra øst vil etter NVEs vurdering ikke endre dagens situasjon nevneverdig når det gjelder bruk av området i friluftslivssammenheng.

NVE vil ikke legge vekt på hensynet til friluftsliv ved valg av atkomstvei.

4.17.5 *Naturmangfold*

Naturtyper, vegetasjon og flora

I følge konsekvensutredningen berører hovedalternativet for atkomstvei fra vest tre viktige naturtyper, alle i tilknytning til den vestlige delen av atkomstveien. Ved Urvollan/Reppaelva er det registrert et *deltaområde* av middels verdi. Naturtypen er påvirket av eksisterende 132 kV kraftledning mellom Kolsvik og Årsandøy. I elvejuvet ved Reppaelva finnes naturtypen *gammel barskog* av middels til stor verdi. Nord for Liatjørna finnes *bjørkeskog med høgstauder* av middels verdi.

Utredningen viser at det ikke finnes verdifull vegetasjon eller flora som blir berørt av den planlagte veitraseen, med et mulig unntak av alm og jøkellstarr (*nær truet*). Det er usikkert om tiltaket vil berøre voksestedene til disse artene, ettersom lokasjon ikke er nærmere angitt i Artskart.

NVE konstaterer at deltaområdet ved Urdvollelva/Reppaelva i dag er berørt av vei og kraftledning og vi mener en videreføring av veien nær eksisterende kraftledning ikke vil påvirke naturtypen i vesentlig grad. Videre vil atkomstveien, avhengig av valg av trasé gjennom elvejuvet ved Reppaelva, gi virkninger for naturtypen *gammel barskog*. Det er usikkert om tidligere veibygging gjennom elvejuvet har redusert naturtypens verdi, men ny veibygging kan medføre inngrep i naturtypen. Traséalternativet med tunnel vil ikke berøre naturtypen.

NVE legger videre til grunn at inngrep i naturtypen *bjørkeskog med høgstauder*, som finnes nord for Liatjørna, kan unngås ved plantilpasninger dersom det blir gitt konsesjon.

Vei fra vest med en lavere standard vil ikke medføre vesentlig mindre virkninger for naturtyper, vegetasjon og flora, men er noe mer fleksibel mht. traséføring fordi det er andre krav til blant annet horisontal- og vertikalkurvatur. Det er dermed enklere å tilpasse traseen for å redusere virkningene for naturmangfold. Opprustning av vei fra øst vil etter vår vurdering ikke medføre endrete virkninger for naturmangfold.

NVE legger til grunn at virkninger for verdifull flora og vegetasjon kan unngås ved plantilpasninger. Det skal redegjøres konkret for hvordan dette kan gjøres i miljø-, transport- og anleggsplanen som skal godkjennes av NVE og utarbeides i samråd med Bindal kommune.

Fugl og annen fauna

Av utredningen går det frem at det ikke finnes hekkeforekomster av sjeldne fugler, rødlistede fugler eller rovfugler i plan- og influensområdet til atkomstveien fra vest. Ved befaring ble det kun observert vanlige fugler i området. Vanlige arter er heipiplerke og heilo, i tillegg er fjellrype og lirype vanlig. I den vestlige delen av atkomstveien, der det finnes skog- og myrområder, er mangfoldet større, blant annet finnes her noe skogsfugl.

Det finnes streifende jerv og gaupe i området. Vanlige pattedyr som hjortevilt, hare, smånagere, snømus, røyskatt og rødrev finnes også i området.

I den tematiske konfliktvurderingen hevdes det at det finnes fjellvåk, tårnfalk, kongeørn og jaktfalk i området, og at det er flere kjente hekkeplasser for jaktfalk i influensområdet. Av utredningen går det fram at det er kjent én hekkelokalitet for jaktfalk i tilgrensende fjellområder til vei fra vest. Lokaliteten vurderes i utredningen til å ligge utenfor influensområdet for tiltaket.

Fylkesmannen i Nordland viser i sin uttalelse til naturmangfoldloven § 12 vedrørende valg av atkomstvei (bruk av miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder). Etter Fylkesmannens vurdering vil framføring av vei fra øst gi en tilfredsstillende atkomst til vindkraftverket. En framføring av vei fra vest vil, etter Fylkesmannens vurdering, føre til unødig skade på naturmangfold i området.

Fylkesmannen ber om at atkomstvei i denne delen av Bindal kommune bør skje i forbindelse med konkrete planer for aktuell virksomhet i kommunen.

NVE legger til grunn at plan- og influensområdet til vei fra vest brukes av rovfugler, og at disse artene kan oppleve forstyrrelser i forbindelse med anleggsarbeidet. Etter NVEs vurdering vil vei fra vest medføre ubetydelige virkninger for fugl.

NVE konstaterer at området i konsekvensutredningen er vurdert å ha liten verdi for vilt. Det finnes ingen kjente hekkelokaliteter for sjeldne eller truede arter i plan- og influensområdet til atkomstveien fra vest, men områdene brukes trolig til næringsøk av jerv og gaupe. Virkningene for naturmangfold av vei fra vest vil etter vår vurdering først og fremst være knyttet til anleggsperioden. En veiløsning med lavere standard enn hva som er nødvendig for å frakte turbinkomponenter vil ha kortere byggetid og kan dermed medføre ytterligere reduksjon i virkninger for naturmangfold.

Opprustning av eksisterende vei fra øst vil etter vår vurdering ikke medføre nye ulemper for naturmangfoldet med unntak av ubetydelige forstyrrelsesvirkninger under anleggsperioden.

NVE vil ikke legge vekt på hensynet til naturtyper, flora, vegetasjon, fugl og annen fauna ved valg av atkomstvei.

4.17.6 Inngrepsfrie naturområder og verna vassdrag

I konsekvensutredningen fremgår det at den planlagte atkomstveien fra vest vil redusere omfanget av inngrepsfrie naturområder med henholdsvis 19 km² (sone 2, 1-3 kilometer fra tyngre tekniske inngrep) og 3 km² (sone 1, 3-5 kilometer fra tyngre tekniske inngrep). Videre vil tiltaket omklassifisere status på gjenværende inngrepsfrie naturområder. Et areal på 10 km² vil omklassifiseres fra sone 1 til sone 2. Videre vil tiltaket redusere villmarkspregede områder (mer enn 5 kilometer fra tyngre tekniske inngrep) med 2 km². Disse arealene vil omklassifiseres til inngrepsfrie naturområder sone 1.

I konsekvensutredningen beskrives tiltakets virkninger for Urdvollvassdraget, som er vernet gjennom verneplan for vassdrag. Grunnlaget for vern av vassdraget er urørthet og naturmangfold, spesielt knyttet til elveløpet. I vernegrunnlaget pekes det på at området også er viktig for reindrift og samisk bruk.

Flere høringsinstanser er kritiske til at atkomstveien fra vest reduserer omfanget av inngrepsfrie naturområder og er kritiske til inngrep i nedbørfeltet til Urdvollvassdraget på grunn av tiltakets virkninger for landskap, naturmangfold og inngrepsfrie naturområder.

Etter NVEs vurdering kan tiltaket redusere områdets landskapsverdi gjennom arealinngrep og visuelle virkninger. NVE kan slutte seg til konsekvensutredningens vurdering om at de økologiske sammenhengene i nedbørfeltet over tid ikke vil endres, dersom det under anleggsarbeidet iverksettes

tiltak for å redusere eventuelle virkningene for elver og bekker. Grunnlaget for vern av Urdvollvassdraget var urørthet, men det eksisterer i dag både vei og en hytte i området. På det grunnlag mener NVE at forlengelse av eksisterende vei mot vindkraftverket ikke vil forsterke virkningene for verneverdiene i vesentlig grad forutsatt at veien legges så skånsomt som mulig i terrenget.

NVE konstaterer at en utbygging av Kalvvatnan vindkraftverk vil medføre reduksjon og omklassifisering av inngrepsfrie naturområder. Nordland er det fylket i Norge som etter Finnmark har størst areal av inngrepsfrie områder. NVE konstaterer at en etablering av atkomstvei fra vest vil medføre at alle soner av inngrepsfrie naturområder, inkludert villmark, blir redusert.

NVE vil i en eventuell konsesjon til atkomstvei fra vest sette vilkår om at anlegget skal bygges, drives og vedlikeholdes i henhold til en miljø-, transport- og anleggsplan, der det skal beskrives tiltak for å redusere mulige virkninger for det vernede Urdvollvassdraget.

NVE konstaterer at vei fra vest vil redusere inngrepsfrie naturområder med cirka 20 km² og berøre det varig vernede Urdvollvassdraget. En veiløsning fra vest med en enklere standard kan medføre noe mindre virkninger for det vernede vassdraget, men ikke endre virkningene for INON. Valg av atkomstvei fra øst vil ikke berøre inngrepsfrie naturområder eller vernede områder. NVE vil legge noe vekt på virkningene for vei fra vest for det vernede vassdraget og reduksjon av INON.

4.17.7 Reindrift

Utbygging av atkomstvei fra vest vil i følge utredningene medføre virkninger for distrikt 18, da veien kan redusere områdets verdi for reindriften, føre til mer spredning av dyr, gi redusert produksjon og det kan forventes økt menneskelig ferdsel. I utgangspunktet berører ikke vei fra vest kjerneområdet til distrikt 11, men unnvikelse fra vindkraftverket kan føre til økt bruk av dette området. Økt menneskelig aktivitet kan føre til økt spredning av rein og vanskeliggjøre samling om høsten. Veien kan også øke sammenblanding med rein fra distrikt 18. Ettersom området i vest er lite aktuelt som sommerbeite for distrikt 11, forventes økt aktivitet her å få ubetydelige virkninger.

Det eksisterer allerede en vei fra øst og i følge utredningene kan en opprustet vei fra øst medføre økt bruk/forstyrrelse i driftsperioden. Tilleggsvirkningene for distrikt 18 antas å være små ved oppgradering av den eksisterende veien fra øst. Unntaket er på våren da det kan bli økt bruk av veien. Opprusting av veien kan gjøre området mindre effektivt til vårbeite og samling. For distrikt 11 vurderes alternativt vei fra øst å få ubetydelige virkninger.

Reineierne er uenige i konklusjonen om at tiltaket ikke vil medføre økt tilgjengelighet til området. Fra reineiernes side pekes det på at eksisterende vei fra øst i dag er klassifisert som traktorvei og at en eventuell oppgradering vil føre til et langt større trafikktrykk og medføre mer menneskelig aktivitet.

Reindriftsagronomen i Nord-Trøndelag mener vei fra vest kan medføre store virkninger for arealbruken i distrikt 18, og dermed økt risiko for sammenblanding av rein med distrikt 11. Reindriftsforvaltningen i Nordland fraråder sterkt at det bygges ny atkomstvei fra vest, ettersom dette alternativet vil gå gjennom områder som til nå er lite berørt.

De negative virkningene vil være størst i anleggsperioden for begge alternativene. Det forventes i konsekvensutredningen at atkomstveien fra øst ikke vil brukes vesentlig mer i driftsperioden, sammenlignet med dagens bruk. NVE kan ikke se at opprustning av eksisterende vei fra øst medfører vesentlige økte virkninger for reindriften i området.

Vei fra vest vil berøre reindriftsområder der det ikke er inngrep i dag. NVE kan slutte seg til utredningen om at vei fra vest, uavhengig av veistandard, kan redusere områdenes verdi for reindriften. Videre kan veien etter NVEs vurdering medføre noe økte forstyrrelser dersom menneskelig aktivitet knyttet til blant annet friluftsliv øker i området.

NVE konstaterer at det i innspillene fra reindriftsnæringen pekes på at atkomst- og internveier bør stenges med bom. NVE vil i en eventuell konsesjon vurdere å sette vilkår om at tilkomst- og internveier stenges for allmenn motorisert ferdsel for å redusere tilgjengeligheten til området og forstyrrelser av rein. NVE vil be om at tiltakshaver avklarer bruk av veiene, utover drift og vedlikehold, med Namsskogan og Bindal kommuner og grunneiere/rettighetshavere, herunder de berørte reinbeitedistriktene. Ved uenighet skal saken forelegges for NVE til avgjørelse.

NVE vil legge vekt på hensynet til reindrift ved valg av atkomstvei. Etter NVEs vurdering kan vei fra vest, uavhengig av veistandard, medføre noe større virkninger for reindriften enn opprustning av vei fra øst.

4.17.8 Landbruk og skogbruk

I konsekvensutredningen pekes det på at en atkomstvei fra vest vil virke positivt for å kunne utnytte skogressursene som finnes vest i planområdet. Det finnes imidlertid lite skog med potensial for skogsdrift. Atkomstveien fra vest, uavhengig av veistandard, vil etter NVEs vurdering medføre små positive virkninger for skogbruket på litt lengre sikt.

Etter NVEs vurdering vil ikke opprusting/utvidelse av vei fra øst endre dagens betingelser for jord- og skogbruket. NVE vil ikke legge vekt på virkningene for landbruket ved vurdering av valg av atkomstvei til Kalvvatnan vindkraftverk.

4.17.9 Virkninger for andre næringer

NVE konstaterer at atkomstvei fra vest, uavhengig av veistandard, kan generere betydelige virkninger for andre næringer i Bindal-samfunnet. Hovedalternativet for atkomst fra øst kan medføre at betydelige deler av de økonomiske virkningene av tiltaket i anleggs- og driftsfasen tilfaller Namsskogan kommune.

En rekke bedrifter, organisasjoner og grunneiere, herunder NHO Nordland, Bindal skogeierlag, Sør-Helgeland regionråd, Bernts Maskinservice, Færingen gjestegård, Bindal Gruver AS, SinkaBerg Hansen AS, Brønnøy Kalk AS, Bindalsbruket, Åbygda Bondelag, Bindal Arbeiderparti, Vega Senterparti, Vevelstad Senterparti, Brønnøy Senterparti, Sømna Senterparti, Bindal Senterparti, Bindal Initiativ AS, Hallgeir Lia og Plahtes Eiendommer, peker på de positive samfunnsvirkningene ved valg av atkomstvei fra vest. Blant annet pekes det på lokale og regionale ringvirkninger knyttet til kraftproduksjon, utvinning av gull, kalk og tilrettelegging for friluftslivs- og reiselivsaktiviteter.

Valg av atkomstvei fra vest vil medføre virkninger for reindrift. Dette er blant annet pekt på av Fylkesmannen i Nordland og de berørte reinbeitedistriktene. Økt aktivitet og utnyttelse av veien til ulike næringsformål kan etter NVEs vurdering forsterke virkningene for reindriften, først og fremst ved økt forstyrrelse. NVE vil i en eventuell konsesjon vurdere å sette vilkår om nærmere regulering av bruk av veien til andre formål enn drift og vedlikehold av vindkraftverket.

Namsskogan fjellstyre mener på sin side at det kan bli store utfordringer knyttet til bruken av atkomstvei fra øst, og viser til at eksisterende vei via E6 i Namsskogan benyttes som atkomst til deres hytter. Fjellstyret frykter at veien ikke kan brukes og at hyttene dermed ikke kan leies ut. NVE legger til grunn at dagens bruk av veien kan videreføres, men at tilgjengeligheten i bygge- og anleggsperioden kan medføre noen begrensninger. NVE ber om at tiltakshaver i dialog med

Åbjørakraft (eier av eksisterende vei) avklarer dagens bruksrettigheter for veien og legger til rette for at dagens bruk kan opprettholdes.

4.17.10 Konklusjon om valg av atkomstvei

NVE har i det foregående omtalt tre alternativer for atkomst til vindkraftverket, der forskjellen i investeringskostnadene for de to hovedalternativene er cirka 90 MNOK. Et tredje alternativ kombinerer vei fra øst med vei fra vest med lavere standard. Den estimerte kostnadsforskjellen mellom hovedalternativet fra vest og vei fra vest med lavere standard kombinert med hovedalternativet fra øst for turbintransport (det tredje alternativet) er cirka 40 MNOK. Dette alternativet kan medføre at de økonomiske ringvirkningene ved etablering av vindkraftverket tilfaller Bindal kommune. I tillegg kan alternativet utløse aktivitet i mineralindustrien og stimulere til annen næringsutvikling i lokalsamfunnet. NVE konstaterer at "det tredje alternativet" utløser nyttevirksomheter som kommer i tillegg til nytten av atkomst til vindkraftverket i anleggs- og driftsperioden, og at det er betalingsvillighet for tilleggsnyttevirksomhetene hos kommunen og næringslivet. Det tredje alternativet for atkomst med vei fra både øst og vest vil for tiltakshaver også ha tilleggsnytte knyttet til at personell ikke blir sittende værfast og dermed styrke driftsregulariteten ved mer pålitelig atkomstmuligheter.

NVE registrerer at en rekke høringsinstanser ønsker å etablere atkomst til vindkraftverket fra vest, da en vei fra vest vil gi muligheter for store lokale og regionale ringvirkninger for grunneiere og næringslivet i Bindal kommune. Blant annet vil en atkomstvei fra vest styrke mulighetene for å etablere ny næringsvirksomhet, herunder mineralindustri og gjøre drift av eiendommene langs veitraseen lettere. Valg av atkomstvei kan bli avgjørende for hvor de lokale og regionale ringvirkningene vil oppstå. Dersom valget faller på atkomstvei fra øst vil ringvirkningene i stor grad tilfalle Namsskogan kommune.

NVE legger til grunn at drifts- og vedlikeholdsoppgaver i det planlagte vindkraftverket kan løses gjennom opprusting av eksisterende vei fra øst/E6, men konstaterer samtidig at tiltakshaver mener dette arbeidet lettere kan utføres med atkomstvei fra vest. Samtidig vurderer NVE at virkningene for landskap, kulturminner, naturmangfold, inngrepsfrie naturområder og reindrift er noe større for alternativet med atkomstvei fra vest enn atkomstvei fra øst. NVEs anbefaling for valg av atkomstvei skal baseres på en helhetlig vurdering av de aktuelle alternativene.

NVE konstaterer at atkomstvei fra vest kan ha betydelige økonomiske ringvirkninger for Bindal kommune, grunneiere og næringslivet i kommunen, og lette drifts- og vedlikeholdsoppgavene i det planlagte vindkraftverket. NVE vil anbefale å gi tillatelse til å benytte det alternativet for atkomst som vurderes som den beste samfunnsøkonomiske løsningen, og vil fremgå av den samlede vurderingen i kapittel 6.

4.18 Annet

4.18.1 Avtaler med grunneiere og rettighetshavere

Kalvatnan vindkraftverk berører blant annet Plahtes Eiendommer og Kolsvik-eiendommen, i tillegg til reinbeitedistriktene 11 og 18. Tiltakshaver har inngått avtale med samtlige grunneiere for de tre delområdene i vindkraftverket. Det er ikke inngått avtaler om arealer for verken atkomstveien fra øst eller vest til planområdet. Disse tiltakene berører også flere grunneiere. Tiltakshaver skriver det ikke er gitt at det oppnås avtale med alle grunn- og rettighetshavere, for eksempel for utbedring av eksisterende vei, nye tilkomstveier og nettilknytning, og søker derfor om ekspropriasjonstillatelse av grunn og rettigheter. NVE viser til våre vurderinger i kapittel 9 om *NVEs vurdering av ekspropriasjonstillatelse*.

5 Samiske rettigheter og interesser

I dette kapitlet vil NVE først beskrive forholdet mellom konsesjonsbestemmelser og rettsregler for beskyttelse av samisk kultur, beskrive og vurdere involveringen av samiske interesser i saksbehandlingen og foreta en vurdering av virkninger for reindrift. Derne vil vi sammenholde disse forholdene med virkninger for samiske kulturminner, som er omtalt og vurdert i kapittel 4.5, og vurdere om de materielle skrankene er overholdt og om vedtak kan fattes.

5.1 Konsesjonsbestemmelser og rettsregler for beskyttelse av samisk kultur

Når NVE fatter vedtak som berører samiske rettigheter, innebærer det at vedtaket må vurdere lovgivning som omhandler samiske rettigheter. Denne lovgivningen er fragmentert, og følger delvis av generelle rettsregler, spesial- og sektorlovgivningen. Noen regler er prosessuelle, ved at de styrer saksbehandlingsprosessen, og andre setter rettslige grenser som ikke lovlig kan overskrides (materielle skranker). Noen er rettslig bindende for staten og andre innebærer en politisk og moralsk forpliktelse, men ingen juridisk skranke.

Samene er i Norge anerkjent som urfolk med et særskilt folkerettslig vern. Grunnlovens paragraf 110 a og sameloven er grunnlaget for regjeringens mål om å legge forholdene til rette for at samene kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Forpliktelser overfor den samiske befolkning følger også av internasjonale konvensjoner som Norge har tiltrådt, særlig FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter og ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater.

Når NVE treffer vedtak som innebærer arealbruksendringer, skal NVEs skjønnsutøvelse være innenfor de rammer som trekkes opp i den enkelte sektorlov. Av energilovens formålsparagraf (§ 1-2) går det frem at «*Loven skal sikre at produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte, herunder skal det tas hensyn til allmenne og private interesser som blir berørt*». Energiloven gir et vidt rom for skjønn ved vurdering av om det skal gis konsesjon og eventuelt på hvilke vilkår. Samiske interesser, herunder reindriftsinteressene, inngår i flere av de vurderingskriteriene som her er aktuelle, for eksempel er det ansett som en allmenn interesse å ivareta samisk kultur i Norge. Samtidig er reindrift og samisk kyst- og fjordfiske næringsinteresser, på linje med andre næringsinteresser, som skal vurderes og avveies.

Når NVEs vedtak berører samiske bruksområder, vil rettsreglene som omhandler samiske rettigheter komme i tillegg til de krav som følger av den enkelte sektorlov. Samiske interesser skal ikke bare inngå i en totalvurdering, sammen med de øvrige allmenne og private interessene som avveies, men skal vurderes særskilt. Dersom det skal gis tillatelse til et tiltak, må det derfor vurderes og konstateres at tiltaket ikke er i strid med materielle skranker for samiske interesser gitt i intern, norsk rett eller i folkeretten. Dette kravet kommer i tillegg til de skranker som den enkelte sektorlov setter for vedtaket.

Sameretten er et forholdsvis nytt rettsområde i Norge, og det foreligger få avklaringer på hvor grensene går for de rettslige rammer som er satt i intern rett og folkeretten. NVE må derfor anvende disse rettsreglene basert på et best mulig skjønn.

Prosessuelle regler

De prosessuelle reglene angår søknads- og saksbehandlingsprosessen. De viktigste folkerettslige reglene knyttet til saksbehandlingsprosessen ved arealbruksendringer finnes i ILO-konvensjon nr 169 og særlig i bestemmelsene om konsultasjon og deltakelse i beslutningsprosesser. Blant annet gjennom den sentrale konsultasjonsavtalen mellom staten og Sametinget, og NVEs egen konsultasjonsavtale med Sametinget, er rammene for når og hvordan NVE skal konsultere nærmere konkretisert.

Imidlertid er konsultasjonsinstituttet relativt nytt og den saklige avgrensingen i tema for

konsultasjoner, samt avgrensninger mot de omfattende og generelle lovfestede saksbehandlingsprosedyrer som en konsesjonssak etter energiloven følger, er ikke avklart.

I konsultasjonsavtalen mellom staten og Sametinget heter det at formålet er å søke å oppnå enighet mellom statlige myndigheter og Sametinget når det overveies å innføre lover eller tiltak som kan påvirke samiske interesser direkte. Samtidig følger det av avtalen at saker av generell karakter, som må antas å ville påvirke hele samfunnet, i utgangspunktet ikke vil omfattes av konsultasjonsplikten.

Forvaltningens konsultasjonsplikt gjelder altså generelt overfor samiske interesser, som for eksempel reindrift og andre samiske rettighetsbærere eller representative organer. Denne gruppen er imidlertid ikke klart definert og spørsmålet om det foreligger en konsultasjonsplikt og eventuelt overfor hvem, vil ut fra dagens praksis måtte vurderes konkret i den enkelte sak.

NVE har plikt til å sørge for at saken er tilstrekkelig utredet før det gis tillatelse til inngrep i samiske bruksområder. I dette ligger et krav om å innhente et tilstrekkelig faktagrunnlag for å kunne vurdere tiltaket opp mot samiske interesser. I rettspraksis, juridisk teori og i uttalelser fra Sivilombudsmannen er det lagt til grunn at saksopplysningsplikten er skjerpet ved inngrep i samiske områder i den forstand at også samiske forhold skal være tilstrekkelig utredet.

FNs urfolkserklæring er som erklæring ikke rettslig bindende i norsk rett, men en viktig tolkningskilde og understøtter ILO-konvensjonens krav om konsultasjon. I følge St.prp. nr 1 (2007-2008) er norsk samepolitikk i tråd med urfolkserklæringen.

Materielle skranker

De materielle skrankene skal hindre at NVE som forvaltningsmyndighet treffer konsesjonsvedtak som i for stor grad er skadelig eller ødeleggende for samisk kultur. De materielle skranker eller "tålegrenser", som er satt av hensyn til samiske rettigheter, er vanskeligere å konkretisere enn de prosessuelle. Det er i dag lite relevant rettspraksis hvor denne grensen trekkes. Både Grunnloven § 110a, sameloven og FN-konvensjon om sivile og politiske rettigheter art. 27 setter noen grenser, men disse er vage. Det som er konstatert, er at det generelt er en høy terskel for å fastslå brudd på folkeretten. Videre er det konstatert at beskyttelsen de materielle skrankene gir kan gjelde ned på individnivå. Skranken – eller tålegrensen – vil likevel kunne variere for eksempel ut fra hvor i landet inngrepet skjer og hvor truet samisk kultur er i det aktuelle området.

Det er vanskelig å si konkret om hvilke tiltak som innebærer en for stor belastning på samisk kultur, og hva det vil si å "nekte" samisk kulturutøvelse, jf. FN-konvensjon om sivile og politiske rettigheter art. 27. Ved vedtak om konsesjoner etter energiloven er det dessuten vid adgang til å fastsette vilkår om avbøtende tiltak. Slike vilkår kan følgelig også settes av forvaltningen med formål om å begrense eventuelle ulemper for samiske interesser ved både utbygging og drift.

Det vil også være skjønnsvurdering hva samiske rettighetshavere må tåle av tiltak. Det skal ikke mye til før for eksempel inngrep i reinbeiterettigheter utløser rett på økonomisk erstatning (rettighetene har et ekspropriasjonsrettslig vern), men inngrepene kan likevel vedtas uten å være i strid med de rettslige skrankene. Det vil si at det er ulike terskler for hva som kan tillates og hva som må kompenseres økonomisk.

5.2 Involvering av samiske interesser

I henhold til forvaltningsloven skal NVE som offentlig myndighet sikre at saken er tilstrekkelig opplyst før vedtak fattes. Nærmere prosessuelle krav til saksbehandlingen er gitt i energiloven og plan- og bygningslovens bestemmelser om konsekvensutredning. I tillegg skal saker som kan berøre samiske interesser behandles og vurderes i henhold til de særskilte rettsregler som omtalt i kapitlet

over. NVE har inngått en egen avtale med Sametinget om konsultasjoner i saker som har direkte betydning for samiske interesser. I sammenheng med NVEs konsesjonsbehandling etter energiloven har det vært gjennomført omfattende utredninger, høringer, og befaringer som har hatt som formål å belyse saken, herunder mulige virkninger for samiske interesser av vindkraftverket.

De samiske interessene har deltatt i høringsprosessene fra starten av, og både Sametinget, Reindriftsforvaltningen, områdestyrene og berørte reinbeitedistrikt har blitt orientert om prosjektet og saksbehandlingen, og gitt mulighet til å avgi sine merknader til prosjektet. De samiske interessene har vært invitert til de offentlige orienteringsmøtene som NVE har arrangert. NVE har også gjennomført konsultasjons- og innsigelsesmøter. For nærmere omtale av dette vises det til kapittel 3.5 og 3.6.

Gjennom høringsuttalelser, befaringer og møter/konsultasjoner med reindriftsutøverne, Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag og Nordland, Områdestyrene i Nord-Trøndelag og Nordland og Sametinget, har NVE mottatt dokumentasjon om samiske interesser utover fagrapportene. Møtene har etter NVEs vurdering vært konstruktive og bidratt til å belyse saken. For en oversikt over og NVEs vurdering av det samlede beslutningsgrunnlaget vises det til vedlegg A *Vurdering av beslutningsgrunnlaget*. Her er det gitt en sammenstilling av alle utredninger og innspill knyttet til reindrift og samiske interesser som NVE mener er relevante for saken. NVE vurderer konsekvensutredningene for reindrift og samiske interesser som utredet på en tilstrekkelig måte. Totalt sett mener NVE at dokumentasjonen i saken er dekkende og gir et godt beslutningsunderlag.

Konsultasjonene med Sametinget og med reinbeitedistriktene er omtalt i kapittel 3.5. NVE og Sametinget har ikke kommet til enighet om prosessen rundt konsultasjon eller om tiltaket. NVE mener det gjennom konsultasjonen med Sametinget ikke har blitt belyst konkrete tema eller forhold ved det aktuelle tiltaket som gir grunnlag for å videreføre konsultasjonen.

Selv om Sametinget og NVE ikke har kommet til enighet gjennom konsultasjonen, mener NVE at samiske interesser har fått delta i saksbehandlingsprosessen på en god og grundig måte, og vi mener at kravene til konsultasjon og utredningsplikt i folkeretten og i intern rett er oppfylt. NVE mener det derfor kan treffes vedtak i saken selv om det ikke foreligger en omforent konklusjon fra konsultasjonen med Sametinget.

5.3 Vurdering av tiltaket virkninger for reindrift

Reindrift kan bli påvirket av vindkraftverk gjennom nedbygging av beiteareal (direkte beitetap) og ved stress- og adferdspåvirkning av rein. Det er usikkerhet knyttet til stress og adferdsendringer og forskning på emnet viser sprikende resultater. NVE legger til grunn at arealinngrep kan gi unnvikelseeffekter og medføre økt behov for gjeting, behov for gjerder eller bidra til at reinen i perioder reduserer bruken av områder rundt et inngrep (indirekte beitetap). I samiske områder er reindrift derfor et sentralt tema ved behandling av søknader om å bygge og drive vindkraftverk.

I dette kapitlet vil NVE vurdere eventuelle virkninger for reindriften av det planlagte vindkraftverket. Faktagrunnlaget for vurderingene er oppsummert i vedlegg A og disse må leses i sammenheng. Nedenfor gjør NVE først rede for sentrale prinsipper og kriterier som vi i konsesjonsbehandlingen legger til grunn ved vurdering av virkninger for reindrift. Videre gis en sammenfatning av reindriftens bruk av områdene før virkningene av Kalvvatnan vindkraftverk vurderes konkret.

5.3.1 Kriterier for vurdering av virkninger

Ved vurderinger av hvordan et vindkraftverk kan påvirke reindrift, mener NVE det er viktig å skille mellom anleggsfasen og kraftverkets driftsfase. Reinsdyr er sky av natur og vil normalt trekke unna menneskelig aktivitet. Selv om det vil være forskjeller både gjennom året, mellom og innad i flokker

og til en viss grad beroende på andre påvirkninger (for eksempel beitetilgang, rovdyrpress og insektplager) legger NVE til grunn at anleggsfasen vil virke negativt for reindrift. Aktuelle tiltak for å redusere virkninger av anleggsperioden vil primært være å gjennomføre arbeidene i tidsperioder når reinen ikke er i området. Dette kan gjøres ved enten å tilpasse anleggstiden etter reindriften bruk av området, eller ved å inngå avtaler med reindriftsutøverne om at flokken gjetes eller flyttes i den aktuelle perioden. Gjerdeanlegg for å holde reinen samlet, tilleggsfôring eller reduksjon av flokkstørrelse kan i ytterste konsekvens være aktuelt, dersom reindriften fleksibilitet i det aktuelle området eller tidsrommet er begrenset. Disse virkningene og mulige avbøtende tiltakene knyttet til anleggsfasen gjelder i alle områder som brukes av reindriften. NVE legger dette til grunn i våre vurderinger av virkninger for reindrift i anleggsfasen for det planlagte vindkraftverket.

Når det gjelder etablerte inngrep og påvirkning for reindrift er det mange faktorer som kan spille inn og sammenhengene er mer sammensatte og usikre. NVE har over mange år fulgt med på forskning og bidratt økonomisk til flere forskningsprogrammer som har sett på virkninger for villrein, tamrein og reindrift ved etablering av ulike energianlegg. Forskningsresultatene er ikke entydige; enkelte studier har vist til dels omfattende unnvikelseeffekter knyttet til veier, kraftledninger og vindkraftverk, mens andre studier ikke har påvist slike effekter av betydning eller har konkludert med uavklarte årsakssammenhenger. Utredninger og merknader som NVE har mottatt i denne saken, reflekterer en rekke av de forhold som er nevnt over, jf. våre vurderinger av beslutningsgrunnlag i vedlegg A.

Basert på eksisterende kunnskap, og for å ta høyde for den usikkerheten som er knyttet til forskningsresultatene, legger NVE til grunn at vindkraftverk kan påvirke rein og bidra til lavere utnyttelse av beiter nær anleggene. Virkningene vil kunne være forskjellig fra sak til sak fordi mange varierende faktorer spiller inn, som for eksempel reinens toleranse, beitegrunnlag, rovdyrpress, insektplager, driftsmønster, topografi mv. Under vil vi drøfte de faktorene vi mener har størst betydning i denne saken. NVE vil imidlertid understreke at fagutredningen, til tross for påpekte usikkerheter rundt virkninger av etablerte inngrep, legger til grunn betydelige unnvikelsessoner ved vindkraftanlegg. NVE mener derfor at eventuelle unnvikelseeffekter, som kan ha betydning for beiteutnyttelse og flytting av rein, er ivarettatt i denne saken og at usikkerheten som er knyttet til omfanget av slike påvirkninger er håndtert på en slik måte at effektene sannsynligvis er overestimert heller enn underestimert i fagutredningen.

Når det gjelder konkret vurdering av virkninger i den enkelte sak, mener NVE det er avgjørende hvilke funksjonsområder som berøres (årstidsbeite, kalvings- og brunstland, lufteplasser mv). Rein vurderes å være var for forstyrrelser i kalvingstiden, og et vindkraftverk i et kalvingsområde vil kunne påvirke reinen i større grad enn et vindkraftverk i et sommerbeite. Hvor god tilgang reinen har på de ulike funksjonsområdene vil også kunne avgjøre hvordan et anlegg oppfattes og hvilke virkninger det kan gi. Inngrep i beiter som er begrensende i driften eller høyt verdsatte funksjonsområder vil påvirke reindriften mer enn inngrep i øvrige områder i et reinbeitedistrikt. En verddivurdering av områdene for reindriften er derfor viktig for å kunne bedømme virkninger ved arealinngrep. For mange reinbeitedistrikter er særlig vinterbeiter en begrenset ressurs (minimumsbeiter). Vinterbeiter verdsettes derfor normalt høyere enn sommerbeiter. Tilsvarende verdsettes kalvingsland høyt, og for en stor grad også vårbeiter, fordi reinen - og da særlig simler med kalv - er avhengig av grønne beiter etter måneder på relativt næringsfattige vinterbeiter. For utøveren er kalving og vårbeiter i stor grad avgjørende for årsproduksjon og avkastning. Tilgangen på gode vårbeiter kan i mange tilfeller være begrensende. Reindriften vil også være særskilt utsatt ved høyt rovdyrpress i vårbeiter/kalvingsland. Generelt ligger områder med tidlige vårbeiter slik til at det ofte er annen arealbruk og aktivitet der som kan påvirke driften. NVE vil understreke at dette er generelle forhold ved vurdering av områders verdi. For eksempel vil klimatiske variasjoner mellom år kunne endre verdien av områder innen et distrikt. Arealer som fungerer som reserve for særverdiområder, kan ha stor betydning for å

oppretholde driften enkelte år. På den annen side vil et areal med særlige kvaliteter for reindrift, for eksempel et særlig godt beite eller et lufteområde, i enkelte tilfeller kunne øke reinens toleranse eller påvirke driftsutøvelsen slik at arealet likevel nyttes mer enn øvrige områder, selv om det er foretatt inngrep der.

Ved vurdering av alternativer vil vi derfor legge vekt på å søke å samle inngrep, der dette er mulig.

Forskning på rein i Norge og caribou (amerikansk rein) i Nord-Amerika har vist at rein skyr områder med mye menneskelig aktivitet, men også at rein over tid venner seg til tekniske inngrep (såkalt habituering), særlig dersom den menneskelige aktiviteten avtar. Verdivurdering av arealer og vurdering av virkninger av inngrep er følgelig komplekst. Som grunnlag for å kunne prioritere mellom områder, mener NVE at virkninger av arealbruksendringer må vurderes ut fra reindriften samlede tilgang og bruk av arealene. Videre mener vi at trekk- og drivleier bør tillegges stor vekt da disse kan være avgjørende for driftsmønsteret innen og mellom reinbeitedistrikt. Reindriften gir flyttleier et særskilt vern og lovens § 22 sier mellom annet at flyttleier ikke må stenges. NVE mener det skal mye til for at vindkraftverk eller kraftledninger kan sies å stenge en flyttleier, men vi tillegger flyttleier stor vekt i vurdering av virkninger og eventuelle avbøtende tiltak ved konsesjonsbehandling av energianlegg.

Virkningene som er omtalt over, knytter seg i hovedsak til biologiske og naturgitte faktorer. For tamrein spiller imidlertid reindriften og utøveren selv en helt sentral rolle. Ved vurdering av vindkraft og virkninger for tamrein mener NVE det er viktig å huske at reindrift er en regulert næring og at reinen styres aktivt. Samtidig skal det tas hensyn til at reindrift bygger på reinens naturlige vandring og skiftende beiter. Minst mulig påvirkning av det naturlige samspillet kan være en fordel med hensyn til rasjonell drift og - for mange utøvere - et mål i seg selv. Om en utbygging får virkninger for reinen, vil dette ikke bare kunne oppfattes som en driftsmessig/økonomisk ulempe, men også som negativt for gleden og motivasjonen ved å drive reindrift. Slike virkninger lar seg ikke kvantifisere og de kommer sjeldent til uttrykk direkte. Det er følgelig vanskelig for NVE å vektlegge denne type virkninger i saksbehandlingen, men vi mener det er viktig både å ha forståelse for slike forhold og for rollen dette kan spille i reindriften vurdering av arealinngrep.

5.3.2 *Reindriften bruk av området*

I det følgende gis en kort oppsummering av reindriften bruk av områdene hvor vindkraftverket er planlagt. Vi understreker at beskrivelsen gjelder for normale driftsforhold, og den er basert på fagrapport for reindrift, tematiske konfliktvurdering fra Reindriftenforvaltningen og tilbakemeldinger fra distriktene. NVE har registrert at disse gir noe ulik beskrivelse av bruk og tilhørende verdivurdering av områdene. Vi mener imidlertid at forskjellene er på et nokså detaljert nivå og at de ligger innenfor og understøtter dynamikken i arealbruk, som vi oppfatter at alle instansene framhever som et viktig trekk ved bruken.

Vindkraftverket med tilhørende veier og kraftledninger er planlagt innenfor Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt (distrikt 18) og Aarjel-Njaarke reinbeitedistrikt (distrikt 11). Distriktenes bruk går til en viss grad på tvers av distriktsgrensene og er arealmessig overlappende. Planområdene nyttes til beite, trekk og kalving. I den aktive delen av driften nyttes områdene ved flytting og kalvemerking og som oppsamlingsområde i forbindelse med dette. Distrikt 18 bruker primært områdene mellom vår og tidlig sommer og mellom sen høst og tidlig vinter. Distrikt 11 bruker hovedsakelig områdene om sommeren.

Distrikt 18 har vinterbeitene hovedsakelig i Bindal og Nærøy kommuner. På våren drives reinen østover fra Terråkfjellet, mot Granbostadfjellet, og videre mot Kalvvatnan. Distriktet har de senere

årene kommet til Kalvvatnan i kalvingstida i slutten av april, og drevet med føring av rein i kalvingsperioden for å redusere rovdyrtapene. Distriktet bruker området ved Kalvvatnan utover sommeren, og de har flere kalvemeringsplasser i og ved planområdet. I juli/august flyttes reinen nordover, ut av planområdet til høstbeiter ved Kappfjellet, hvor også slaktingen foregår. Etter brunsten starter flyttingen mot vinterbeitene, og reinen kommer vanligvis tilbake inn i planområdet i andre halvdel av oktober. Avhengig av beiteforholdene oppholder så reinen seg i området inntil slutten av desember, før de flyttes videre vestover til vinterbeitene.

Den del av planområdet som ligger innenfor distrikt 11 brukes av tre siidaandeler i Toven sitje. Tovengruppen trekker med reinen inn i det sørlige planområdet i juli måned. Kalvingsområdene ligger lengre sør, utenfor planområdet, men ved sen kalvemerking brukes et merkegjerde ved Nilsinetjørnin, eller andre naturlige merkeområder på Kalvfjellet, eksempelvis en tange i Krokvatnet. I hovedsak er det midtre og sørlige deler av det planlagte vindkraftverket som direkte berører distrikt 11. Rein fra distriktet kan imidlertid beite spredt nordover til områdene rundt Øvre Kalvvatn. I august drives bukkene ut av planområdet og sørover mot Nesåfjellet. I siste del av august trekker simleflokken etter. Distrikt 11 har slakting ved gjerdeanlegg i Nesådalen et par mil sør for søndre planområdet og flokken samles for videre flytting mot vinterbeitene i oktober/november.

Som nevnt har distriktene noe overlappende arealbruk. NVE registrerer at dette særlig gjelder Fraunan beiteområde i grenseområdet mellom distriktene. Reindriftsforvaltningen har i den tematiske konfliktvurderingen pekt på at beiteretten i dette området er delt og regulert i tid mellom distriktene, men påpeker samtidig at den praktiske beitebruken avviker mye fra den formelt fastsatte.

5.3.3 NVEs vurdering av virkninger for reindrift

Utredningen beskriver reindriftens bruk av områdene, vurderer verdien av ulike områder i plan- og influensområdet og vurderer tiltakets virkninger for reindriften både i anleggs- og driftsfasen. En samlet vurdering av tiltakets virkninger for reindriften i anleggsfasen, sammenholdt med områdenes verdi for distrikt 18, gir stor negativ konsekvens. De største virkningene er knyttet til anleggsarbeid ved midtre (stor konsekvens) og nordre delområde (middels/stor konsekvens). Virkningen av anleggsarbeidet i forbindelse med kraftledningen er vurdert til liten. En samlet vurdering av tiltakets virkninger for anleggsfasen sammenholdt med områdenes verdi for distrikt 11, gir middels/store virkninger. Virkningene vil primært gjelde effekter på driften og mindre grad påvirke produksjonen.

I følge utredningen vil de første driftsårene av vindkraftverket gi store til middels negative virkninger for distrikt 18. Etter tre års drift av vindkraftverket vil virkningene i følge utreder reduseres til middels, som følge av tilvenning hos reinen. Utreder forventer at de negative virkningene for sommerbeitene blir begrenset. Høstbeitene i nærområdene til vindturbinene kan få økt unnvikelse. Utreder forventer ikke at vårtrekket blir påvirket i driftsfasen. Den potensielt største negative virkningen i driftsfasen kan bli en redusert bruk av kalvingsområdene og vårbeitene i de lavere partiene av fjellsidene (spesielt på nordvestsiden av Kalvfjellet) og i områdene nord for østlig atkomstvei. Utbyggingen kan føre til at bruken av gjerdeanlegget ved Nilsinetjørnin blir vanskeligere. I følge utredningene vil vindkraftverket i driftsfasen gi middels til store negative virkninger for distrikt 11 de første årene, men etter tre års drift reduseres virkningene til middels/liten negativ. Av utredningen går det frem at tiltaket først og fremst fører til unnvikelse og eventuelt driftsutfordringer for distrikt 11. Utreder peker på at de største virkningene for distrikt 11 er knyttet til samling og driv inn til gjerdeanlegget ved Nilsinetjørnin og vanskeligheter knyttet til oppsamling og driv som følge av eventuell unnvikelse fra det midtre og søndre delområdet.

Mange høringsinstanser er bekymret for tiltakets virkninger for sørsamisk reindrift og peker på at områdene for sørsamisk reindrift og kultur er utsatt for omfattende arealbruksendringer. Flere

høringsinstanser understreker planområdet betydning for sørsamisk reindrift og viser til at tiltaket kan true reindriften eksistensgrunnlag. Reindriftsutøverne og Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag med flere er uenig i verdisetningen av beiteområder innenfor reinbeitedistriktene, og mener virkningene er vurdert for lavt. Reindriftsutøverne har gitt innspill om tiltakets virkninger for reindriftsinteressene i både anleggs- og driftsfase. Det pekes blant annet på at tiltaket vil medføre økt forstyrrelse og redusert bruk av beiteområder, luftingsplasser, merkeplasser og kalvingsområder. Reindriftsforvaltningen i Nordland påpeker spesifikt at tiltaket i anleggsfasen vil redusere beiteområder og trolig medføre store virkninger for den praktiske reindriften og driftsmønsteret i distriktet. Begge reinbeitedistriktene mener at de tre delområdene vil fungere som barrierer for driv og trekk, og at delområdene vil ødelegge de høytliggende områdenes betydning som luftingsområder. Blant annet skriver Lars Toven (distrikt 11) i sin høringsuttalelse av 18.2.2012: *"For å kunne bruke områdene nordover er vi nødt til å passere den sørligste vindmølleklynge, da det ikke er andre alternativer for å passere denne. Slik er topografien. Derfor er den helt sperrende for vår bruk nordover"*. Distrikt 11 mener tiltaket vil utelukke driving og bruk av områdene Frøyingsfjellet og nordover i retning Kalvvassfjellet, området mellom Kalvvatnet og Krokvatnet. De mener også at reinbeitene og oppsamlingsplassen ved Kalvvassfjellet/Nilsinetjørnin og dalen Skijlevaajja vil gå tapt som følge av økt forstyrrelse ved bruk av veier. De viser til at denne dalen blir brukt som beite og overnattingsplass før kalvmerking ved Krokvatnet og som sommerbeite. Driftsgruppen mener videre at dersom det midtre og søndre planområdet bygges ut vil bruken av områdene nord for eksisterende vei forbi Krokvatnet umuliggjøres, både som sommerbeite og tidlig høstbeite. Reindriftsforvaltningen peker også på at kraftledninger og veier fremstår som barrierer for rein, i tillegg til selve vindturbinene.

NVE legger til grunn at reindriften bruk av de enkelte delområdene gjennom sesongen kan være nokså forskjellig fra år til år, avhengig av vær- og beiteforhold. For eksempel vil snøforhold kunne være avgjørende for når reinen kommer inn i planområdet, og snø og snøsmelting vil i stor grad innvirke på hvor kalvingen skjer og hvordan den videre drift og beitebruk utvikler seg gjennom sommeren. Disse variasjonene, sammen med den omtalte usikkerheten som er knyttet til påvirkning av rein, gjør det etter NVEs oppfatning umulig å kvantifisere virkninger for eksempel i form av redusert arealbruk eller endret produksjon. Vår vurdering av virkninger vil derfor være beskrivende og basert på tidligere erfaringer fra vindkraftsaker i reinbeiteområder. Vi understreker at målet med NVEs vurderinger ikke er å overprøve fagrapporten eller mottatte innspill, men å sammenholde disse og vurdere mulige virkninger for reindrift med utgangspunkt i vårt erfaringsgrunnlag fra behandling av et stort antall konsesjonssaker hvor reindrift har vært tema.

I våre vurderinger over har vi valgt ikke å sammenholde planene for vindkraftverket med planer for fire hytter i områdene rundt Øvre Kalvvatnet, som fagutredningen har tatt inn i 0-alternativet. NVE mener det generelt er vanskelig å sammenholde virkninger av planlagte tiltak, når tiltakene har så vidt ulike karakter og ulike påvirkningsfaktorer for reindrift, som det planlagte vindkraftverket og hyttene har. Ved en eventuell konsesjon til vindkraftverket kan NVE dessuten ikke forutsette at andre, framtidige tiltak i området skal utelukkes. Vindkraftverket må derfor etter vår oppfatning vurderes ut fra dagens situasjon.

I tillegg til de tre planlagte delområdene for vindkraftverket må virkninger fra adkomstveier og veier mellom turbinene, kraftledningen og transformatorstasjonene vurderes i sammenheng. Distriktene opplyste i konsultasjonsmøte med NVE 7.12.2011 at de betrakter det berørte området som unikt og meget verdifullt for reindriften. De mener det om sommeren kan være vanskelig for reinen å beite i dalene og lavlandet, blant annet på grunn av mye insekter. Kalvvatnan betraktes derfor av utøverne som et høyfjellsområde med gode næringsforhold og ideelle beitemuligheter. De topografiske forholdene i området vil ha betydning for forflytning av rein, men ifølge distriktene vil noen av de

planlagte turbinene stå i veien for forflytning. Selv om det samlede planområdet er stort og at det er betydelige arealer som berøres direkte av anleggene, mener NVE at det direkte beitebeslaget er beskjedent og ikke vil ha vesenlig betydning for reindriften. Til grunn for dette legger vi at turbinene og det vesentligste av veier er planlagt på høyereliggende platåer med sparsom til ingen vegetasjon. Med hensyn til vårbeitene, mener vi at avstand og høydeforskjell tilsier at virkningene av turbinene vil være relativt beskjedne. NVE har forståelse for at områdene for midtre og søndre delområde kan være viktige lufteområder i tilknytning til de lavereliggende og frodige beitene i Åbjøradalen og sør for Øvre Kalvvatnet. NVE registrerer også at disse beitene har en lang beitesesong siden begge distriktene bruker dem til ulik tid. Hoveddrivleien går i disse dalførene. Dersom vindkraftverket medfører at reinen unnviker områdene ved Kalvfjellet eller Selkie, eller at reinen trekker mot lufteplasser på motsatt side av dalene, vil dette slik vi oppfatter det kunne øke faren for sammenblanding av distriktenes flokker. NVE mener likevel at slike virkninger ikke vil bli av betydelig omfang. Dette bygger vi på flere forhold. Perioden hvor distriktene befinner seg i samme område er i følge bruksbeskrivelsene kort. Distrikt 11 ankommer normalt planområdet rundt Kalvvatnet i juli, mens distrikt 18 forlater planområdet i juli/august og først returnerer etter at distrikt 11 har flyttet sørover. I juli måned, når insektplagene normalt er størst, vil flokkene kunne søke de samme lufteområdene. Så langt ut på sommeren forventes imidlertid reinen å ha en større toleranse for vindturbinene, og NVE mener vindkraftverket ikke vil virke som en vesentlig barriere med hensyn til lufteplasser. NVE viser i den forbindelse til studier av rein både fra Alaska, Norge og Sverige, som viser at reinen er mindre sensitiv for forstyrrelser under insektsstress. Etter NVEs vurdering vil reinen i slike situasjoner benytte seg av luftingsområder selv om det er turbiner der. Vi betinger i disse vurderingene at det i anleggsperioden og første del av driftsperioden er tatt tilbørlig hensyn til reindriften, da vi mener det vil kunne ha vesentlig betydning for reines tilvenning til anleggene. Dette peker også reindriften på i sine merknader.

NVE registrerer at det omsøkte vindkraftverket vil berøre kalvingsland i distrikt 18, men at det av utredningen går frem at tiltaket ikke berører hovedkalvingsområder, da disse områdene ligger lenger vest/nordvest for tiltaket og er knyttet til mer lavereliggende områder. I utredningen pekes det på at simlene i hovedsak bruker sørvendte og mer lavereliggende områder under kalving. Etter NVEs vurdering vil anleggsarbeid i kalvingsperioden kunne medføre forstyrrelser for reinen, men ulempene kan begrenses dersom anleggsarbeidet tilpasses til perioder utenfor kalvingsperioden.

Både distriktene og reindriften har vist til at områdene har få naturlige skiller mellom distriktene. Eventuell etablering av gjerder bør derfor kunne vurderes som et tiltak som kan ha effekt, dersom det skulle vise seg at anlegget gir ulemper for driften. NVE viser i denne sammenheng til at reindriften i den tematiske konfliktvurderingen nevner at det er igangsatt en evaluering av områdegrensene mellom Nordland og Nord-Trøndelag reinbeiteområde. NVE oppfatter dette slik at det uavhengig av vindkraftverket vil kunne påregnes endringer i dagens arealbruk og driftsopplegg i det aktuelle området.

Fra søndre og midtre delområde er det planlagt en 132 kV kraftledning i ny trasé. Videre vil 132 kV-ledningen gå parallelt med eksisterende 300 kV ledning. 132 kV-ledningen er planlagt å krysse hoveddrivleien til distrikt 18 ved Nilsinetjørnin og vil berøre viktige vårbeiter. Deler av ledningen berører drivleien til distrikt 11 inn til gjerdeanlegget ved Nilsinetjørnin. I følge fagrapporten vil ikke kraftledningen gi betydelige konsekvenser for distrikt 11, dersom man unngår å plassere mastepunkter i viktige trekk og drivleier. Distrikt 11 er uenig i utredningene på dette punktet. De mener at kraftledningene vil vanskeliggjøre den daglige driften, både under anleggs- og driftsfasen.

Det har i lang tid vært fokus på kraftledningers mulige barriereeffekter og unnvikelsesreaksjoner hos rein. Slike effekter hevdes både å kunne innvirke på trekk og på beiteutnyttelse. Innen forskning og

innen reindriften er det ulike syn på slike virkninger. NVE mener det i fagrapporten er tatt tilstrekkelig høyde for mulige virkninger av kraftledninger for reindrift. Vi mener 132 kV-ledningen langs planlagt trasé fra søndre delområde og nord til eksisterende 300 kV ledning, ikke vil ha betydelige virkninger i ledningens driftsperiode. Der ledningen krysser hoveddrivleia er det i dag flere inngrep i form av vei og kraftledning, og NVE legger til grunn at reinen til distrikt 11 er tilvendt inngrep langs drivleia. Dersom ledningen detaljplanlegges og bygges på en måte som tar hensyn til reindriften bruk av området, mener vi den ikke vil innvirke på bruken av området rundt Nilsinetjørnin til oppsamling og merking.

NVE mener tilknytningsledningen ikke vil gi vesentlige nye virkninger, der den parallellføres med eksisterende 300 kV ledning nordover til nordre delområde. Imidlertid mener NVE at den planlagte transformatorstasjonen i tilknytningspunktet til 300 kV ledningen ved det nordre delområdet vil kunne virke sammen med ledninger, ny adkomstvei og eksisterende vei og inngrep i tilknytning til reguleringen av Øvre Kalvatnet. NVE legger til grunn at beitebruk og spredt trekk gjennom sommer og høst vil kunne påvirkes fordi det her blir et tyngdepunkt med inngrep. NVE mener at de planlagte tiltakene her kan gi ulemper for reindriften gjennom å påvirke reinens naturlige trekkveier. Vi mener dette særlig kan gjelde i anleggsperioden og tidlig i driftsfasen for anleggene. NVE mener det derfor i detaljplanlegging og anleggsperioden bør tas et særskilt hensyn til dette områdes funksjon som naturlig trekkområde gjennom sommer og høst og til reindriften muligheter til å nytte områdene sør og nord for Jarpetjanke. Ut over denne mulige påvirkningen mener imidlertid NVE at vindkraftverket i driftsfasen ikke vil gi vesentlige ulemper for distrikt 18.

NVE konstaterer at både fagutredet og reindriften klart gir uttrykk for at opprusting av atkomstvei fra øst vil være den beste løsningen med hensyn til reindrift. Distriktene har i konsultasjoner framholdt at veier i området kan bli et stort problem og de uttrykte spesiell skepsis til alternativet med atkomstvei fra vest. Distriktene er bekymret for at flere veier vil kunne åpne for ytterligere utbygging av området og kunne medføre at området tas i bruk av et økende antall jegere, hytteeiere og andre som får tilgang til området. Det vises til våre vurderinger i kapittel 4.17.

5.3.4 For- og etterundersøkelser

Det er usikkerhet knyttet til tiltakets virkninger for reindrift på kort sikt, selv om det etter NVEs vurdering er sannsynlig at reinen i stor grad vil gjenoppta bruken av arealene. Vi legger til grunn at ulemper knyttet til anleggsperioden vurderes konkret i detaljprosjekteringen og miljø-, transport og anleggsplanen. I denne planen skal tiltakshaver omtale hvordan det under anleggsarbeidene og drift av anlegget, skal tas hensyn til reindriftnæringen.

NVE vil ut over dette vurdere å sette vilkår i en eventuell konsesjon om for- og etterundersøkelser, for slik å kunne klarlegge reindriften bruk av området og tiltakets innvirkning på reinens arealbruk. Reindriftnæringen i Nordland peker også på viktigheten av å gjennomføre undersøkelser før, under og etter anleggsperioden. NVE mener slike undersøkelser må gjennomføres over et tidsrom som fanger opp reinens naturlige variasjon i bruk av beiter. Det gjennomføres i dag flere GPS-studier av rein i vindkraftverk i Norge, og undersøkelser av reinens arealbruk i forbindelse med utbygging av Kalvatnan vindkraftverk vil være et supplement til disse. Slike undersøkelser kan bidra til å øke kunnskapen om hvordan utbygging av vindkraft kan påvirke reindriften i ulike områder i landet hvor de naturgitte forholdene er forskjellige.

NVE vil på denne bakgrunn fastsette vilkår om for- og etterundersøkelser i en eventuell konsesjon for Kalvatnan vindkraftverk. NVE ber tiltakshaver legge frem et forslag til slike undersøkelser senest fire måneder etter endelig vedtak om konsesjon til vindkraftverket.

5.3.5 Avbøtende tiltak

Flere høringsinstanser, herunder Reindriftsforvaltning i Nordland, ber om at vindkraftverket reduseres for å begrense de negative virkningene for reindriften. NVE har ikke pålagt tiltakshaver å utrede alternative utbyggingsløsninger av vindkraftverket. Dersom det skal etableres et transformeringspunkt på den eksisterende 300 kV kraftledningen, er det etter NVEs vurdering kun aktuelt å vurdere og eventuelt gi konsesjon til et produksjonsomfang som står i et rimelig forhold til den relativt kostnadskrevenne transformeringen til det eksisterende kraftledningsnett. NVE har derfor valgt å ta stilling til en utbyggingsløsning som omfatter en installert effekt på inntil 225 MW vindkraft i Kalvatnan vindkraftverk.

Flere høringsinstanser ber om at det tas hensyn til reindriftens bruk av området i anleggs- og driftsfasen. Etter NVEs vurdering er det viktig at tiltakshaver og andre interesser, herunder friluftslivet, tar hensyn til reindriftens bruk av området. NVE vil i en eventuell konsesjon sette vilkår om at det tas hensyn til reindriftens arealbruk i kritiske perioder av året, for eksempel under kalving og flytting. NVE ber tiltakshaver i miljø-, transport- og anleggsplanen beskrive tiltak som kan redusere eventuelle negative virkninger for reindriften. NVE legger til grunn tiltakshaver i denne planen blant annet beskriver hvordan reindriftens bruk av områdene kan tilpasses drifts- og vedlikeholdsoppgaver i vindkraftverket.

5.3.6 NVEs konklusjon om tiltakets virkninger for reindrift

Kalvatnan vindkraftverk berører distrikt 11 sine sommerbeiter, luftingsplasser og reindriftsanlegg (merkeplasser). Tiltaket berører distrikt 18 sine barmarksbeiter, herunder kalvingsområder og reindriftsanlegg. NVE konstaterer at det med bakgrunn i erfaring, og forskning om vindturbiners og kraftledningers virkninger for reinens arealbruk, fortsatt er usikkerhet knyttet til de faktiske virkningene av slike inngrep i reinbeiteområder. Med bakgrunn i utredningene og egne vurderinger, mener NVE at reindriftens bruk av planområdet ikke vil opphøre, men at bruken av området kan bli redusert på kort sikt.

Etter NVEs vurdering vil eventuelle virkninger av vindkraftverket først og fremst være knyttet til anleggsfasen, og menneskelig aktivitet i form drift/vedlikeholdsarbeid og økt tilgjengelighet til området. Det er etter NVEs vurdering knyttet usikkerhet til reinens bruk av arealene etter utbygging.

Andre utredninger i liknende utbyggingssaker har vist til at reinens bruk av området i etterkant av en utbygging kan styres av de forstyrrelser som skjedde i anleggsperioden. Det vil derfor være viktig å utforme og gjennomføre anleggsarbeidet slik at forstyrrelsene blir minst mulig. NVE legger til grunn at anleggsarbeidet utføres på en slik måte at de langsiktige virkninger for reindrift i området minimeres. I en eventuell konsesjon vil NVE derfor sette vilkår om at det skal utarbeides en miljø-, transport og anleggsplan som omhandler hvordan konsesjonær under anleggsarbeidene og drift- og vedlikehold av anlegget skal ivareta hensynet til reindriftsnæringen. Det vil også bli fastsatt vilkår om for- og etterundersøkelser.

NVE vil vektlegge hensynet til reindrift i den samlede vurderingen av tiltaket.

5.4 Samiske kulturminner

I følge utredningen finnes det en rekke registrerte kulturminner i influensområdet, knyttet til samisk bruk av områdene. Tidligere utbygging av vannkraft har medført at en rekke samiske kulturminner har blitt ødelagt, særlig rundt Øvre Kalvatn, men det finnes i alt 26 objekt (rester av samisk bosetting, lagringsplasser og annet) i avstander på cirka 1-6 kilometer fra nærmeste vindturbiner. Områdets

samlede kulturhistoriske verdi er vurdert å være middels/stor. Ingen kjente kulturminner blir direkte berørt av tiltaket. Potensialet for funn av nye samiske kulturminner i deler av planområdet og i influensområde vurderes som stort. Omfanget av de visuelle virkningene vil variere etter avstand fra vindturbinene. De nordre og midtre delområdene vil berøre det samiske kulturlandskapet, spesielt området ved Nilsinetjørnin. Det søndre planområdet vil i mindre grad berøre slike områder. I utredningen vurderes tiltaket å ha store negative virkninger for det samiske kulturlandskapet.

Den omsøkte kraftledningen vil heller ikke direkte berøre registrerte samiske kulturminner, men vil endre opplevelsen av samiske kulturminner i nærheten. I utredningen er kraftledningen likevel vurdert å utgjøre et lite element sammenliknet med vindturbinene og er vurdert å få små/middels virkninger for kulturminner og kulturmiljø.

I den tematiske konfliktvurderingen vises det til at tiltaket ligger i et sentralt samisk kulturlandskap med stor tidsdybde. Tiltaket kategoriseres med bokstav D, stor konflikt med nasjonale miljømål, og reduksjon av konfliktnivået er kun mulig gjennom omfattende endringer av tiltaket.

Andre høringsinstanser peker også på at tiltaket kan få negative virkninger for samiske kulturminner, blant annet Bindal kommune og Sametinget, og ber om at det bør arbeides for å finne avbøtende tiltak som reduserer virkningene. Sametinget viser til områdenes lange tradisjoner for reindrift og annen utmarksbruk, og mener potensialet for funn av nye samiske kulturminner er stort.

NVE konstaterer at det kan være et stort potensial for funn av samiske kulturminner i de lavereliggende områdene av planområdene, herunder i traseen for nettilknytning av de tre delområdene. De tre delområdene for vindkraftverket og tilhørende nettilknytning av det midtre og søndre delområdene vil etter NVEs vurdering prege opplevelsen av landskapet og de samiske kulturminnene i betydelig grad. Flere samiske kulturminner og -miljøer er lokalisert relativt nært de planlagte vindturbinene og kraftledningen, særlig gjelder dette områdene ved de to Nilsinetjørnin, der det er kjent at det lå en vokterleir med kåter ved dammen. Rett nord for Nilsinetjørnin ligger en trekkvei for rein.

En eventuell realisering av vindkraftverket vil etter NVEs vurdering redusere opplevelsesverdien av de samiske kulturminnene og -miljøene som blir berørt visuelt. Vindkraftverket vil ha virkninger for opplevelsesverdien og den historiske sammenhengen mellom kulturminnene. Området vil bli oppfattet som et område med omfattende inngrep, i form av vindturbiner, veier og kraftledninger. De nye inngrepene vil forsterke virkningene for kulturminner og kulturmiljø.

NVE konstaterer at vindkraftverket er lokalisert i områder som er preget av samisk bruk over lang tid og at det finnes flere registrerte samiske kulturminner/kulturmiljø i influensområdet til vindkraftverket. Landskapet kan beskrives som et sammenhengende samisk kulturlandskap. Etter NVEs vurdering vil tiltaket gjennom visuelle virkninger redusere opplevelsesverdien av de mest nærliggende samiske kulturminnene og -miljøene. NVE vil vektlegge hensynet til samiske kulturminner i den samlede vurderingen av vindkraftverket.

5.5 NVEs vurdering av de materielle skrankene

5.5.1 Vurdering av de samlede virkninger for reindrift

Flere høringsinstanser, herunder reinbeitedistriktene og Sametinget, peker på at tålegrensen for en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift er nådd, og at tiltaket ikke kan realiseres. Distrikt 18 påpeker at distriktet har måttet takle en rekke inngrep gjennom de senere år og at tålegrensen nå er nådd. Det vises blant annet til inngrep som vannkraftutbygginger, veibygging, E6, jernbane, skogbruk, hyttebygging, kraftledninger, jordbruk og nydyrking. Det vises også til en rekke

planlagte inngrep i reinbeitedistriktet, blant annet småkraftverk, gullgruvevirksomhet og kalksteinsbrudd. Sametinget peker på at en alternativ atkomstvei fra vest kan føre til etablering av mineralindustri. Distriktene understreket i forbindelse med konsultasjon at de ikke ønsker å stoppe samfunnsutviklingen og at de er klar over de forpliktelser Norge har, blant annet gjennom EUs fornybardirektiv. De understreket at det likevel er viktig for dem å beskytte sine interesser, beskytte dagens reindrift, og samtidig ivareta reindriften på en slik måte at fremtiden generasjoner også skal kunne drive med rein i dette området.

Det fremmes krav om at NVE må gjøre en samlet vurdering av all planlagt og eksisterende utbygging i distriktene, for på denne måten å få vurdert det reelle omfanget av tap av beiteland og de skadevirkningene for reindriftsnæringen som dette medfører.

NVE viser til at det i Forskrift om konsekvensutredninger vedlegg III *Rammer for krav til innhold i konsekvensutredning* står at «... når flere utbyggingstiltak i et område samlet kan få vesentlige virkninger skal tiltakets kumulative karakter i forhold til andre gjennomførte og planlagte tiltak i utbyggingstiltakets influensområde vurderes. Der hvor reindriftsinteresser blir berørt skal de samlede effektene av planer og tiltak innenfor det enkelte reinbeitedistriktet vurderes».

Kalvvatnan vindkraftverk er lokalisert i områder der det tidligere er gjennomført utbygging av vannkraft. I området finnes flere reguleringsmagasiner, 300 kV kraftledning og veier. Det finnes ingen planer om ytterligere kraftutbygging i området, med unntak av et mindre vannkraftverk (6,5 MW) i Grytendalen som er gitt konsesjon. Det finnes andre næringsaktører som har planer om blant annet mineralutnyttelse, utvinning av kalk og gull. Det er gitt tillatelse til bygging av fire hytter, men disse vil ikke bli bygget dersom vindkraftverket realiseres.

Ved en eventuell realisering av de ovennevnte planlagte tiltakene, i tillegg til det omsøkte vindkraftverket, kan omfanget av inngrep og mulige ulemper for reindriften i området samlet sett øke. Etter NVEs vurdering er det ikke grunnlag for å si at flere tiltak i et område nødvendigvis forsterker hverandre med hensyn til virkninger. Dette vil være avhengig av reindriften arealbruk i de konkrete områdene. Videre kan press på en begrenset ressurs/ funksjonsområde innenfor et reinbeitedistrikt øke, dersom flere inngrep påvirker samme ressurs. NVE har forståelse for reindriften bekymring for at mange inngrep over tid kan gi store utfordringer for fremtidig drift og mener det er viktig at hensynet til reindriftsinteressene vurderes når nye tiltak planlegges. Etter NVEs oppfatning er det i denne sammenheng avgjørende at reindriften tas med på råd ved planlegging, utbygging og drift av de ulike tiltakene.

Det er ingen entydig definisjon, verken i teori eller rettspraksis, på hva som kan tillates av arealinngrep i samiske reinbeiteområder, uten å være i strid med folkeretten og norsk rett. En vurdering av om et tiltak representerer en for stor belastning på samisk kultur, og hva det vil si å "nekte" samisk kulturutøvelse i henhold til FN-konvensjon om sivile og politiske rettigheter art 27, vil måtte basere seg på best mulig skjønn. Dersom virkningene for samiske interesser er vurdert som akseptable i henhold til folkerettens materielle terskler, kan NVE gjøre en bredere vurdering av relevante hensyn i saken for å konstatere om det er grunnlag for å gi konsesjon. Samiske interesser vil inngå i en slik totalvurdering av tiltakets fordeler og ulemper som gir grunnlag for å konstatere hvorvidt det, i henhold til energiloven, er samfunnsmessig rasjonelt å gi konsesjon til tiltaket.

Med utgangspunkt i dagens inngrepsituasjon kan ikke NVE se at omfanget av utbygging innenfor reinbeitedistriktene 11 og 18 på nåværende tidspunkt har passert grensen for hva reinbeitedistriktene tåler før grunnlaget for reindrift i området er truet. NVE forutsetter at virkninger for reindrift, herunder samlede virkninger, vurderes gjennom de behandlingsprosesser som er aktuelle, dersom det blir aktuelt med mineralindustri.

NVE har i saksbehandlingsprosessen vært opptatt av å vurdere tiltakets virkninger for samiske interesser. Reindriften er den viktigste enkeltstående samiske kulturbærer, og utøvelse av reindrift er derfor mer enn en ren næringsinteresse. NVE har derfor lagt hovedvekt på reindrift i vurderingen av vindkraftverket representerer en for stor belastning på utøvelsen av samisk kultur. I tillegg til reindriften, vurderes også virkninger for samiske kulturminner.

NVE konstaterer at vindkraftverket ved utbygging berører vår-, sommer- og tidlig høstbeite, kalvingsområde, luftingsområde og trekk- og flyttlei for rein, og at reindriften ikke ønsker vindkraftverket. Områdestyret i Nordland har fremmet innsigelse med bakgrunn i tiltakets store virkninger for distrikt 18 og den sørsamiske reindriften i Nordland. Det understrekes at tiltaket vil gripe inn i reindriftenes særverdiområder og ytterligere redusere distriktets tilgjengelige barmarksbeiter. Områdestyret peker også på at reindriften er en viktig del av det materielle grunnlaget for samisk språk, kultur og samfunnsliv, og at tiltaket vil være i strid med regjeringens målsetning om en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift. Det vises også til forpliktelser etter Grunnloven § 110 a og folkerettens regler om urfolk og minoriteter.

Områdestyret for reindrift i Nord-Trøndelag har også fremmet innsigelse til prosjektet, med begrunnelse i virkninger for den sørsamiske reindriften og at en realisering av tiltaket vil være i strid med regjeringens målsetning om en økologisk, økonomisk og bærekraftig reindrift. Det pekes på at vindkraftverket planlegges i et område som har stor verdi som sommerbeite for distrikt 11, og at tiltaket vil berøre reindriftenes særverdiområder, herunder luftingsplasser og reindriftnett. Sametinget har fremmet innsigelse til tiltaket med bakgrunn i argumenter nevnt over.

Det eksisterer ikke entydige vitenskapelige resultater om virkninger av vindkraftverk på reindriftenes arealbruk, og det er etter NVEs vurdering knyttet usikkerhet til reinens bruk av arealene etter utbygging. Det er vanskelig å fastslå og konkretisere virkningene på reinens arealbruk, men NVE konstaterer at reindriftnettutøverne mener tapet av barmarksbeiter og forstyrrelser vil være betydelig. Andre utredninger i liknende utbyggingssaker har vist til at reinens bruk av området i etterkant av en utbygging kan styres av de forstyrrelser som skjedde i anleggsperioden. Reindriftnettagronomen i Nord-Trøndelag peker i sin saksutredning for Områdestyret, at det for distrikt 11 vil være mulig å holde reinflokkene sin i mer sørlige områder under anleggsarbeidet, men at dette krever ekstraordinært tilsyn gjennom hele anleggsperioden. Det vil derfor være viktig å utforme og gjennomføre anleggsarbeidet slik at forstyrrelsene blir minst mulig. For å ta hensyn til reindriftnettinteressene vil NVE i en eventuell konsesjon sette vilkår som involverer reindriften i planleggingen av anleggsarbeidet, og som gjør at anleggsarbeidet, så langt råd er, tilpasses reindriftenes bruk av området. Dette skal beskrives i en miljøtransport og anleggsplan, som skal redegjøre for hvordan konsesjonær under anleggsarbeidene og drift av anlegget skal ivareta hensynet til reindriftnettningen.

Flyttleier har et særskilt vern i reindriftnettloven. Det finnes en flyttlei i området nord for Nilsinetjørnin, som berøres av det midtre delområdet og planlagte nettilknytning av vindkraftverket. I følge reindriften berører det nordre delområdet for vindkraftverket flere trekk- og flyttleier.

Etter NVEs vurdering kan flyttleier påvirkes midlertidig i anleggsperioden, men det er ikke sannsynlig at vindturbiner eller kraftledninger vil kunne stenge en flyttlei fysisk. Det kan imidlertid bli mer arbeidskrevende å flytte reinen aktivt ved de tekniske installasjonene. En parallellføring med eksisterende 300 kV kraftledning kan forsterke eventuelle virkninger for flyttleien ved Nilsinetjørnin, men NVE forventer ikke tilleggsvirkninger av vesentlig omfang. Terrenginngrep langs en kraftledningstrasé er avgrenset til mastefestene og ved bygging av en kraftledning er det noe fleksibilitet med tanke på plassering av master. Denne fleksibiliteten reduseres ved parallellføring, men mastefestene kan forskyves i lengeretningen for å påvirke reinens flyttleier i minst mulig grad.

NVE mener at eventuelle virkninger av vindkraftverket først og fremst vil være knyttet til anleggsfasen og menneskelig aktivitet i form av friluftsliv og drift/vedlikeholdsarbeid i driftsfasen. Det er sannsynlig at reinen i stor grad vil gjenoppta bruken av arealene etter endt anleggsperiode, men NVE mener det er en viss usikkerhet knyttet til dette. Flere høringsinstanser mener det er lagt for stor vekt på reinens tilpasning til tekniske inngrep. NVE legger til grunn at et vindkraftverk med et planområde på 40 km², atkomstvei på cirka 9 kilometer og en tilknytningsledning på cirka 16,5 kilometer kan føre til endringer i dagens beitebruk, men det er utfordrende å kvantifisere disse på forhand ut fra dagens erfaringer.

Tiltakets mulige virkninger for samisk kultur og kulturutøvelse vil, foruten reindriften, først og fremst være knyttet til samiske kulturminner. NVE konstaterer at det ikke er kjente automatisk fredete kulturminner i planområdet, men at omkringliggende arealer har stort innhold av samiske kulturminner knyttet til kontinuerlig samisk bruk. Områdets samlede kulturhistoriske verdi er i utredningene vurdert å være middels/stor og potensialet for funn av automatisk fredet samiske kulturminner er vurdert som stort. De visuelle virkningene vil være avhengig av kulturminnenes avstand til vindturbiner/kraftledning. Utredningen vurderer at tiltaket vil få store negative virkninger for det samiske kulturlandskapet.

Som en følge av tidligere kraftutbygging ligger de omsøkte delområdene for vindkraftverket i et område som tidligere er kartlagt med hensyn til samiske kulturminner. Potensialet for funn av samiske kulturminner i området vurderes av utreder som stort, men det antas at omfanget av kulturminner vil være størst i lavereliggende dalfører. NVE konstaterer videre at det er registrert mange kulturminner i influensområdet. De to nordligste delområdene og den planlagte nettilknytningen er planlagt i områder med samiske kulturminner. NVE vil i en eventuell konsesjon sette vilkår om at kraftledningstraseen skal planlegges og justeres slik at den ikke vil medføre vesentlige virkninger for samiske kulturminner. I og med at den planlagte kraftledningen parallellføres med eksisterende 300 kV kraftledning vil mulighetene for flytting av mastepunkter være begrenset. NVE legger til grunn at eventuelle direkte virkninger mellom tiltaket og samiske kulturminner løses gjennom behandling i medhold av kulturminneloven, slik det blir pekt på av Sametinget.

I den regionale planen for vindkraft i Nordland, godkjent av Miljøverndepartementet, er Kalvvatnan vindkraftverk antatt å ha middels konflikt for miljø- og samfunnsinteresser. Av planene går det videre frem at tiltaket er vurdert å ha stor konflikt med reindrift. Fylkestinget anbefaler i sin høringsuttalelse at det gis konsesjon til vindkraftverket, med bakgrunn i regionale og nasjonale mål om økt produksjon av ny fornybar energi. Fylkestinget understreker at man gjennom dialog mellom reindriftnæringen og NVE må avklare om tiltaket er akseptabelt. NVE har gjennomført konsultasjon- og innsigelsesmøter i saken uten at dette har endret reindriftsinteressenes syn i saken.

5.5.2 Konklusjon folkerettsvurdering

De prosessuelle krav som stilles til saksbehandling av vindkraftverk i samiske bruksområder er etter NVEs vurdering oppfylt i denne saken. Det vises i denne forbindelse til de utredninger som er utført, gjennomførte konsultasjoner/møter og innkomne merknader fra samiske interesser. Her nevnes blant annet Sametingets høringsuttalelse, der det pekes på at inngrep som gjør at den samiske reindriften opphører, vil innebære faktisk fortregning, hvilket det i henhold til internasjonale konvensjoner settes absolutte skranker mot.

Det planlagte vindkraftverket med tilhørende nettilknytning vil etter NVEs oppfatning ikke hindre distriktets utøvelse av reindrift og slik heller ikke bryte med tålegrensene i folkeretten. Det vises til tidligere vurderinger av virkninger for reindrift. NVE kan heller ikke se at tiltaket som helhet skulle bryte med FN konvensjonens artikkel 27.

Etter NVEs vurdering vil detaljplanleggingen av anlegget og anleggsvirksomheten, sammen med vilkår i en eventuell konsesjon, kunne begrense virkningene og sikre at ulemper samlet sett ligger innenfor den tilpasningsplikt også reindriften har til tungtveiende samfunnsinteresser. NVE vil understreke at det er samisk kultur, og reindriftens rolle, som er gitt et særskilt vern etter folkeretten. Reindriften som næring er etter NVEs oppfatning ikke skjernet for inngrep eller for plikt til å tilpasse seg andre samfunnsinteresser.

NVE mener det har kommet tydelig fram gjennom behandlingen at reindriften primært ikke ønsker nye inngrep i reindriftsområder. Selv om virkningene for reindrift vektlegges, er virkningene etter NVEs vurdering ikke av en slik grad at konsesjonssøknaden bør avslås som følge av dette.

Etter NVEs vurdering vil tiltaket slik det framstår ikke innebære et så betydelig inngrep i samiske bruksområder at virkningene kan likestilles med å nekte utøvelsen av samisk kultur, eller være i strid med de øvrige terskler som er satt til vern for samisk kultur i Norge. Dette både vurdert ut fra mulige virkninger for berørt reinbeitedistrikt og for samisk kultur som sådan.

6 Samlet vurdering av Kalvvatnan vindkraftverk

NVE har i kapittel 4 vurdert virkningene av tiltaket tematisk. I dette kapittelet gir vi en samlet vurdering av Kalvvatnan vindkraftverk. Innledningsvis presenteres en generell bakgrunn for NVEs behandling av vindkraftsaker og NVEs metode for vurderinger. Deretter følger NVEs avveining mellom negative og positive virkninger, sett opp mot forpliktelser knyttet til EUs fornybardirektiv, økonomien i prosjektene og NVEs vurdering av realiserbarheten ved tiltakene. På grunnlag av den samlede vurderingen av Kalvvatnan vindkraftverk, følger NVEs konsesjonsvedtak i kapittel 7.

6.1 Bakgrunn

Stortinget har vedtatt at det skal satses på nye fornybare energikilder som nødvendige tiltak for å redusere de norske utslippene av klimagasser og for å oppnå en mer bærekraftig utvikling. Elektrisitetsproduksjon fra vindkraftverk innebærer, i motsetning til fossile energikilder, ingen direkte utslipp av klimagasser. Ny elektrisitetsproduksjon vil også bidra til å styrke kraftbalansen og forsyningssikkerheten.

Økt satsing på kraftproduksjon fra nye fornybare energikilder er en nasjonal målsetning. I henhold til EUs fornybardirektiv skal Norge ha et forpliktende mål for hvor stor andel av energiforbruket som skal dekkes av fornybar energi. Stortinget har med utgangspunkt i dette satt et forpliktende mål om en fornybarandel på 67,5 % i 2020. Et viktig tiltak for å nå dette målet er innføringen av et felles elsertifikatmarked med Sverige. Markedet trådte i kraft fra 1.1.2012. Det er planlagt at elsertifikatene skal bidra til 26,4 TWh ny fornybar kraft samlet for Norge og Sverige. Utbygging av vindkraft kan bli et vesentlig bidrag for å nå dette målet.

Et vindkraftverk kan gi positive samfunnsvirkninger gjennom økt aktivitet (kjøp og salg av varer og tjenester), økt sysselsetting, økte skatteinntekter for kommunen og økt utnyttelse av utmarksressurser. Vindkraftverk med tilhørende infrastruktur har som all kraftproduksjon miljøvirkninger. NVEs erfaring er at det oftest er de visuelle virkningene for landskapet og eventuelt for kulturminner/kulturmiljøer, sammen med støy, som oppfattes som de største ulemper med et vindkraftverk. Virkningene for naturmangfold vil normalt være begrensede, og kan ofte unngås ved plantilpasninger eller andre avbøtende tiltak. Unntaket er mulige virkninger for fugl. Ved behandling av vindkraftprosjekter stilles det alltid krav om en beskrivelse av artsinventaret på stedet, og det skal vurderes hvordan de ulike artene bruker planområdet. I tillegg skal det vurderes hvilke mulige virkninger tiltaket kan få for fuglelivet. Etablering av vindkraftverk er etter NVEs vurdering i all

hovedsak et reversibelt inngrep. Ved konsesjonsutløp skal vindturbinene fjernes og området istandsettes, dersom det ikke meddeles ny konsesjon.

6.2 Metodikk for vurdering

Konsesjonsbehandling i medhold av energiloven innebærer en konkret vurdering av de fordeler og ulemper et omsøkt prosjekt har for samfunnet. NVE meddeler konsesjon til prosjekter som anses som samfunnsmessig rasjonelle, noe som innebærer at fordelene ved tiltaket er vurdert som større enn ulempene.

De samlede virkningene av tiltakene blir veid opp mot økonomien i de enkelte prosjekt og fordelene ved ny fornybar elektrisitetsproduksjon. Forpliktelsene knyttet til EUs fornybardirektiv ligger til grunn for den samlede vurderingen.

NVEs vurdering av et planlagt vindkraftprosjekt baseres hovedsakelig på faglig skjønn. Ved vurdering av et vindkraftverk er det kun enkelte virkninger, som elektrisitetsproduksjon og eventuelle reduserte/økne nettap, som enkelt kan verdsettes i økonomisk forstand. Noen miljøvirkninger kan kvantifiseres, for eksempel ved å utarbeide støysonkart eller ved å angi hvor stor andel areal inngrepsfrie naturområder reduseres dersom tiltaket realiseres. Likevel er de fleste miljøvirkninger vanskelig å tallfeste og faglig krevende å verdsette ved hjelp av markedspriser. NVE er kjent med at betinget verdsetting er brukt i flere undersøkelser knyttet til friluftsliv og naturopplevelse for å finne godets totalverdi. Det er knyttet stor usikkerhet til resultatene fra slike undersøkelser på grunn av metodene som benyttes og forutsetningene som ligger til grunn for den enkelte undersøkelsen. Etter NVEs vurdering vil også kostnadene ved gjennomføring av slike undersøkelser være større enn nytteverdien, og resultatene vil være usikre og basere seg på en hypotetisk situasjon. NVE mener derfor at resultatene fra slike undersøkelser med tilhørende metoder har en begrenset verdi ved vurdering av omsøkte prosjekter, spesielt når de overføres fra ett vindkraftprosjekt til et annet.

I den samlede vurderingen av vindkraftverkene tar NVE utgangspunkt i hvor godt planområdene er økonomisk egnet for vindkraft. Etter NVEs vurdering er det rasjonelt å bygge ut vindkraft der det kan produseres mest mulig elektrisitet med minst mulig kostnader. I tillegg kommer vurderingen av virkninger for samfunn og miljø. Et godt økonomisk prosjekt vil kunne tåle større miljøkostnader sammenlignet med et dyrere prosjekt. NVE legger til grunn at samfunnsøkonomien i prosjektet inkluderer både antatt lønnsomhet og virkninger for samfunn og miljø. Den samlede vurderingen er dermed også en samfunnsøkonomisk vurdering.

6.3 Samlet vurdering av økonomi og virkninger som er vektlagt av NVE

Vurdering av produksjon, økonomi og forholdet til andre planer

Vurdering av produksjon og økonomi (kapittel 4.1):	Beregnet middelvind i planområdet er meget god (cirka 9,0 m/s i 80 meters høyde), men ising på rotorene kan medføre betydelig produksjonstap. NVE vil derfor sette vilkår om av- eller anti-isingssystem ved en eventuell konsesjon. Relativt store kostnader for nettilknytning og ved opprusting/bygging av atkomst- og internveier. Kalvatnan vindkraftverk kan produsere ca 600 GWh etter NVEs vurdering være konkurransedyktig i det norsk-svenske elsertifikatmarkedet, og bidra vesentlig til å oppfylle Norges fornybarmål.
---	---

Vurdering av forholdet til andre planer (kapittel 6.3)	<p>I regional plan for vindkraft for Nordland fylke er Kalvvatnan vindkraftverk vurdert å medføre middels negative konsekvenser for miljø- og samfunnsinteresser. Av planen går det frem at tiltaket er vurdert å ha stor konflikt med reindrift og kulturmiljøer. I kommuneplanens arealdel er planområdet lokalisert i et LNFR-område med viktige natur- og friluftverdier. Kommunen og Fylkestinget er positiv til tiltaket og anbefaler vei fra vest.</p>
---	---

Negative virkninger som er vektlagt av NVE

Tema	Virkninger
Reindrift	<p>Kalvvatnan vindkraftverk vil berøre vår-, sommer- og tidlig høstbeite, kalvingsområde, luftingsområde og trekk- og flyttlei for rein. Med bakgrunn i utredningene og egne vurderinger, mener NVE at det er sannsynlig at reindriften bruk av planområdet ikke vil opphøre, men at bruken av området kan reduseres på kort sikt. Virkninger av vindkraftverket vil etter NVEs vurdering i hovedsak være knyttet til anleggsfasen, og menneskelig aktivitet i form av friluftsliv og drift/vedlikeholdsarbeid i driftfasen. Det er etter NVEs vurdering knyttet usikkerhet til reinens bruk av arealene etter utbygging.</p>
Landskap og visuelle virkninger (kapittel 4.4)	<p>Vindturbinene vil være eksponerte i landskapet, selv om de ikke vil være synlige fra områder med bebyggelse. Vindkraftverket vil føre til en markant endring av landskapet, selv om landskapet i dag er berørt av vannkraftutbygging og 300 kV kraftledning. Tiltaket vil etter NVEs vurdering forsterke inntrykket av at området er berørt av tekniske inngrep. Tiltaket er planlagt langt fra bebyggelse. Ved atkomstvei fra vest vil denne bli medføre inngrep i et område som i dag er inngrepsfritt og dermed få virkninger for landskapet.</p>
Kulturminner og kulturmiljø (kapittel 4.5)	<p>Det er ikke kjente automatisk fredete kulturminner innenfor planområdene og foreslått atkomst fra vest, men tiltaket er lokalisert i områder som er preget av samisk bruk over lang tid. Det finnes flere registrerte samiske kulturminner/kulturmiljø i influensområdet, og landskapet kan beskrives som et sammenhengende samisk kulturlandskap med mange automatisk fredete kulturminner. Visuelle virkninger vil redusere opplevelsesverdien av de mest nærliggende samiske kulturminnene og -miljøene.</p>
INON og verneområde -vei fra vest	<p>Vei fra vest vil medføre virkninger for det vernede Urdvollvassdraget og redusere INON med ca 20 km². Vei fra vest med en enklere standard enn det planlagte hovedalternativet fra vest vil medføre mindre virkninger for det vernede vassdraget, men ikke endre virkningene for INON.</p>

Positive virkninger som er vektlagt av NVE

Tema	Virkninger
Inntekter for kommunen (kapittel 6.16.1)	Eiendomsskatt til Bindal kommune og kompensasjon til berørte grunneiere/rettighetshavere
Andre samfunnsvirkninger (kapittel 6.16.1)	Vindkraftverket vil bidra til økt sysselsetting lokalt og regionalt. En utbygging av vindkraftverket anslås over en treårsperiode å generere cirka 340 årsverk i anleggsfasen og mellom ti og femten arbeidsplasser i drifts- og vedlikeholdsfasen. Bygging, drift og vedlikehold vil også medføre økt etterspørsel etter varer og tjenester lokalt og regionalt, og NVE antar at de indirekte sysselsettingsvirkningene minst er på nivå med de direkte sysselsettingsvirkningene. Ved hovedatkomst fra øst vil trolig de økonomiske ringvirkningene tilfalle Namsskogan kommune i Nord-Trøndelag fylke. Ved valg av atkomstvei fra vest vil trolig de dominerende økonomiske ringvirkningene tilfalle Bindal kommune og åpne for aktivitet i mineralindustrien og annen næringsutvikling.

Når NVE vurderer om det skal gis konsesjon til et vindkraftverk, ses virkningene av tiltaket opp mot økonomien i prosjektet. Et godt økonomisk prosjekt vil kunne tåle større miljøkostnader sammenlignet med et dyrere prosjekt. Vindforholdene i planområdene er meget gode med en estimert middelvind i 80 meters høyde på 9,0 m/s, men isingsforholdene i området krever installert et anti – eller avisingsystem. Infrastrukturkostnadene for Kalvvatnan vindkraftverk er høyere enn andre vindkraftprosjekter i Norge, men vindforholdene er vesentlig bedre enn mange andre omsøkte vindkraftprosjekter. På dette grunnlag mener NVE at prosjektet kan bli et konkurransedyktig vindkraftprosjekt i det svensk-norske sertifikatmarkedet. Den viktigste fordelene ved tiltaket vil være etablering av ny fornybar energiproduksjon som kan bidra til at Norge oppfyller forpliktelsene knyttet til EUs fornybardirektiv. Dersom prosjektet realiseres, vil det medføre cirka 600 GWh ny fornybar energiproduksjon per år. I tillegg kan tiltaket medføre positive økonomiske virkninger for lokalsamfunnene i Bindal og Namsskogan kommune

De viktigste negative virkningene av Kalvvatnan vindkraftverk er etter NVEs vurdering knyttet til reindrift, inngrepsfrie naturområder, landskap og samiske kulturminner/kulturmiljø.

Kalvvatnan vindkraftverk vil berøre reindriftsområder, herunder barmarksbeiter, kalvingsområder, luftingsplasser og reindriftsanlegg (merkeplasser). NVE konstaterer at det med bakgrunn i erfaring, og forskning på vindturbiners og kraftledningers virkninger for reinens arealbruk, fortsatt er usikkerhet knyttet til de faktiske virkningene av inngrep i reinbeiteområder. Med bakgrunn i utredningene og egne vurderinger, mener NVE at reindriftens bruk av planområdet ikke vil opphøre, men at bruken av området kan bli redusert på kort sikt. Etter NVEs vurdering vil eventuelle virkninger av vindkraftverket først og fremst være knyttet til anleggsfasen, og menneskelig aktivitet i form drift/vedlikeholdsarbeid og økt bruk av området til friluftsliv. Det vil derfor være viktig å utforme og gjennomføre anleggsarbeidet slik at forstyrrelsene blir minst mulig. NVE legger til grunn at anleggsarbeidet utføres på en slik måte at de langsiktige virkningene for reindrift i området også blir

minst mulig. Selv om det er sannsynlig at reinen i stor grad vil gjenoppta bruken av arealene, vil NVE påpeke at det er noe usikkert i hvilken grad reinen vil bruke disse arealene etter utbygging. I en eventuell konsesjon vil NVE derfor fastsette vilkår om at det skal utarbeides en miljø-, transport og anleggsplan som omhandler hvordan konsesjonær under anleggsarbeidene og ved drift- og vedlikehold av anlegget skal ta hensyn til reindriftsnæringen. NVE vil fastsette vilkår om for- og etterundersøkelser for å avklare tiltakets virkninger for reindrift under og etter utbygging.

NVE konstaterer at tiltaksområdet fra tidligere er berørt av tyngre tekniske inngrep som følge av vannkraftutbygging med tilhørende infrastruktur, 300 kV kraftledning og veier. Tiltaket vil redusere inngrepsfrie naturområder med cirka 23 km², og ved vei fra vest vil INON ytterligere bli redusert med ca 20 km², men NVE vil på bakgrunn av tidligere inngrep ikke legge vesentlig vekt på reduksjonen i inngrepsfrie naturområder.

Landskapskarakteren vil bli vesentlig endret ved utbygging av vindkraftverket, men siden tiltaket er lokalisert langt fra bebyggelse og friluftaktiviteter i influensområdet ikke har et vesentlig omfang, vil ikke hensynet til landskapet tillegges vesentlig vekt.

NVE konstaterer at plan- og influensområdet for vindkraftverket og veiløsning fra vest kan redusere opplevelsesverdien av samiske kulturminner/kulturmiljøer, og at potensialet for funn av hittil ukjente kulturminner kan være stort, spesielt i influensområdet. NVE vil vektlegge hensynet til kulturminner fordi landskapet kan oppfattes som et sammenhengende samisk kulturlandskap.

Det er to hovedalternativer for atkomst til vindkraftverket (vei fra vest og vei fra øst) og et tredje alternativ som legger til grunn at turbinkomponenter fraktes på hovedalternativet fra øst (Namsskogan kommune) og at det etableres en veg med lavere standard enn hovedalternativet fra vest (Bindal kommune), primært for transport av personell og mindre materiell. NVE konstaterer at kostnadene for de ulike alternativene for atkomstvei er 60 MNOK for hovedalternativet fra øst, 150 MNOK for hovedalternativet fra vest og 110 MNOK for det tredje alternativet. Dette medfører at kostnadsforskjellen mellom hovedalternativene er 90 MNOK og 40 MNOK mellom hovedalternativet fra vest og det "tredje" alternativet for atkomst med turbintransport fra øst og personelltransport fra vest. NVE konstaterer at en veiløsning med en lavere standard enn hovedalternativet fra vest vil utløse nyttevirkninger for mineralindustrien og annen næringsutvikling i Bindal kommune. Tiltakshaver kan også erverve tilleggsnytte ved at atkomst fra både vest og øst kan medføre sikrere atkomst og dermed marginalt øke driftsregulariteten av vindkraftverket.

Bindal kommune har etter hva NVE er kjent med planlagt å søke status som omstillingskommune blant annet med bakgrunn i at mange industriarbeidsplasser de senere årene har gått tapt. I den sammenheng kan vindkraftverket og de økonomiske ringvirkningene fra vindkraftverket medføre at kommunen kan stoppe befolkningsnedgangen ved nye arbeidsplasser i vindkraftverket og mineralindustrien dersom en veiløsning fra vest velges.

Kalvvatnan vindkraftverk vil medføre vesentlige økonomiske virkninger, herunder 10-15 arbeidsplasser knyttet til drift og vedlikehold og minst like mange arbeidsplasser knyttet til økt etterspørsel etter varer og tjenester i driftsperioden. Med en veiløsning fra vest vil den samfunnsøkonomiske gevinsten bli størst ved at den kan medføre utvikling av blant annet mineralindustri i Bindal kommune og marginalt styrke driftsregulariteten ved vindkraftverket ved at det blir to atkomstmuligheter til vindkraftverket.

En veiløsning fra vest vil imidlertid medføre noe større ulemper for reindrift og noe større miljøvirkninger i vid forstand enn hovedalternativet fra øst, herunder moderate virkninger for det vernede Urdvollvassdraget, virkninger for samiske kulturminner og redusert INON.

NVE mener at turbintransport fra øst og veg med lavere standard fra vest er den beste samfunnsøkonomiske løsningen, blant annet fordi dette alternativet kan utløse betydelige nyttevirkinger utover de økonomiske virkningene av vindkraftverket alene. NVE forutsetter i denne sammenheng at det er betalingsvillighet for merkostnaden hos nyttehaverne til en slik løsning og vektlegger at den har bred lokal- og regionalpolitisk oppslutning. NVE vil fastsette vilkår om at tiltakshaver før arbeidet med anlegget kan igangsettes må dokumentere at nyttehaverne av vei fra vest kan bidra til å dekke merkostnadene for en slik løsning. For det tilfellet at dette vilkåret ikke blir oppfylt skal vei fra øst legges til grunn for atkomst til vindkraftverket.

Etter NVEs vurdering er virkningene for reindrift, INON, landskap og samiske kulturminner/kulturmiljø og andre temaer verken hver for seg eller samlet avgjørende argumenter mot etablering av Kalvvatnan vindkraftverk. Samlet er virkningsomfanget for vindkraftverket ikke vesentlige, med et mulig unntak for reindrift. NVE vil derfor fastsette vilkår om for- og etterundersøkelser vedrørende reindrift og kreve tiltak for å redusere mulige virkninger. Selv om virkningene for reindrift vektlegges, er virkningene etter NVEs vurdering ikke av et slikt omfang at konsesjonssøknaden bør avslås. NVE legger avgjørende vekt på at planområdet er godt egnet til vindkraftproduksjon, og at fordelene ved vindkraftverket overstiger de ulempene som tiltaket medfører.

Kalvvatnan vindkraftverk er etter NVEs vurdering et godt samfunnsøkonomisk prosjekt sett i lys av at det vil være et stort bidrag til å nå fornybarmålene, kan medføre betydelige økonomiske ringvirkninger samtidig som virkningene vurderes til å være moderate sammenlignet med andre vindkraftverk med lignende størrelse. Denne vurderingen innbefatter usikkerhet og føre-var-betraktninger, jf. naturmangfoldloven §§ 9-12. NVE legger også vekt på at Bindal kommune og Fylkestinget i Nordland er positive til tiltaket. Det anbefales på ovenstående grunnlag at Kalvvatnan vindkraftverk gis konsesjon.

7 NVEs vedtak

Etter NVEs vurdering utgjør konsesjonssøknaden med konsekvensutredning, innkomne merknader, møter, konsultasjoner med samiske interesser og befaring et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for å avgjøre om det omsøkte vindkraftverket skal meddeles konsesjon, og på hvilke vilkår en konsesjon eventuelt skal gis. Kalvvatnan vindkraftverk er lokalisert i Bindal kommune, og Namsskogan kommune berøres av en mindre del av nettilknytningen.

Etter NVEs vurdering er de samlede fordelene ved etablering av Kalvvatnan vindkraftverk med 132 kV nettilknytning større enn ulempene tiltaket medfører. NVE vil derfor gi Fred. Olsen Renewables AS konsesjon i medhold av energiloven § 3-1 for å bygge og drive Kalvvatnan vindkraftverk med tilhørende infrastruktur. Det gis konsesjon for en installert effekt på inntil 225 MW.

NVE har lagt vekt på at det er meget gode vindforhold i planområdet og at Kalvvatnan vindkraftverk vil bidra til at Norge kan oppfylle forpliktelsene knyttet til EUs fornybardirektiv. Kalvvatnan vindkraftverk vil i tillegg kunne bidra til positive virkninger for lokalsamfunnet, hovedsakelig i form av direkte og indirekte sysselsetting lokalt og regionalt, og inntekter til Bindal kommune og grunneiere/rettighetshavere gjennom eiendomsskatt/ kompensasjon.

Det foreligger tre ulike alternativer for atkomstvei til vindkraftverket. NVE mener at atkomstvei fra Namsskogan for turbintransport og veg fra Bindal (Urdvolla) med lavere standard for personelltransport, er den beste samfunnsøkonomiske løsningen, blant annet fordi dette alternativet kan utløse betydelige nyttevirkinger utover de økonomiske virkningene av vindkraftverket alene. NVE konstaterer i denne sammenheng at Bindal kommune og næringslivet har betalingsvillighet til å

dekke merkostnaden for en slik løsning og vektlegger at denne løsningen har bred lokal- og regionalpolitisk oppslutning. NVE har fastsatt vilkår om at tiltakshaver må dokumentere at nyttehaverne av veien fra vest har betalingsvillighet til å dekke merkostnadene for en slik løsning. Dersom dette vilkåret ikke blir oppfylt skal vei fra øst (fra E 6 i Namsskogan) legges til grunn som atkomst til vindkraftverket.

De viktigste negative virkningene av Kalvvatnan vindkraftverk er etter NVEs vurdering knyttet til reindrift, inngrepsfrie naturområder, landskap og samiske kulturminner/kulturmiljø.

Etter NVEs vurdering vil eventuelle virkninger for reindrift av vindkraftverket først og fremst være knyttet til anleggsfasen, og menneskelig aktivitet i form drift/vedlikeholdsarbeid og økt bruk av området til friluftsliv. Det er derfor viktig å utforme og gjennomføre anleggsarbeidet slik at forstyrrelsene blir minst mulig. I konsesjonen har NVE derfor fastsatt vilkår om at det skal utarbeides en miljø-, transport og anleggsplan som omhandler hvordan konsesjonær under anleggsarbeidene og ved drift- og vedlikehold av anlegget skal ta hensyn til reindriftnæringen. NVE vil også fastsette vilkår om for- og etterundersøkelser for å klarlegge tiltakets virkninger for reindrift etter utbygging.

NVE konstaterer at tiltaksområdet fra tidligere er berørt av tyngre tekniske inngrep som følge av vannkraftutbygging med tilhørende infrastruktur, 300 kV kraftledning og veier. Tiltaket vil redusere inngrepsfrie naturområder med cirka 23 km², og med vei fra vest vil inngrepsfrie naturområder ytterligere bli redusert med cirka 20 km². NVE har ikke funnet at reduksjonen i inngrepsfrie naturområder kan tillegges avgjørende vekt, blant med bakgrunn i tidligere inngrep i området og hensynet til at vindkraftverket kan bli et vesentlig bidrag til å oppfylle Norges fornybarmål og at nyttevirkningene for lokalsamfunnet i Bindal kommune kan bli vesentlige.

Landskapskarakteren vil bli vesentlig endret ved utbygging av vindkraftverket, men siden tiltaket er lokalisert langt fra bebyggelse og friluftaktiviteter i influensområdet ikke har et vesentlig omfang har hensynet til landskapet ikke blitt tillagt vesentlig vekt sammenlignet med fordelene ved vindkraftverket.

NVE konstaterer at plan- og influensområdet for vindkraftverket og veiløsning fra vest kan redusere opplevelsesverdien av samiske kulturminner/kulturmiljøer, og at potensialet for funn av hittil ukjente kulturminner kan være stort, spesielt i influensområdet. NVE har vurdert at virkningene for kulturminner/kulturmiljø ikke blir av et omfang som alene eller sammen med andre virkninger er større enn fordelene ved vindkraftverket.

NVE har i tillegg til for reindrift også fastsatt en rekke andre vilkår til konsesjonen, som blant annet at det skal tas hensyn til automatisk fredete kulturminner, utarbeidelse av rutiner for varsling av ising/iskast, utarbeidelse av miljø-, transport og anleggsplan og tiltak knyttet til nedleggelse av anlegget.

Riksantikvaren, Sametinget, Reindriftsforvaltning i Nordland, Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag og Fylkesmannen i Nordland har alle fremmet innsigelse til tiltaket på bakgrunn av manglende undersøkelser etter § 9 i kulturminneloven, virkninger for samisk reindrift og virkninger ved valg av atkomstvei fra vest. Ettersom det hefter innsigelser til Kalvvatnan vindkraftverk, vil innsigelsene oversendes til Olje- og energidepartementet for endelig avgjørelse.

8 Konesjonsvilkår

NVE viser til energilovforskriftens § 3-4, som omhandler vilkår for konsesjon for elektriske anlegg. Under bokstav b) om miljø og landskap står det:

"Konsesjonæren plikter ved planlegging, utførelse og drift av anlegget å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren.

Overholdelse av denne bokstav kan undergis tilsyn etter bestemmelse av Norges vassdrags- og energidirektorat."

I tillegg til standardvilkårene, kan NVE fastsette spesielle vilkår for å redusere negative virkninger for allmenne og private interesser.

NVE har i medhold av energiloven myndighet til å fastsette vilkår om gjennomføring av tiltaket som kan redusere negative virkninger ved vindkraftverket med tilhørende nettilknytning og annen infrastruktur. Behovet for og omfanget av slike tiltak er vurdert under hvert enkelt tema og er basert på NVEs faglige skjønn og opplysninger som er fremkommet under behandlingsprosessen.

NVE har satt følgende spesielle vilkår knyttet til reindrift:

- Konsesjonær skal gjennomføre for- og etterundersøkelser knyttet til reindrift, for å klargjøre reindriftens bruk av området og klarlegge tiltakets innvirkning på reinens arealbruk.
- Konsesjonær skal utarbeide et forslag til program for for- og etterundersøkelser senest fire måneder etter endelig vedtak. NVE skal drøfte forslaget til undersøkelsesprogram med Reindriftsforvaltningen. De berørte reinbeitedistriktene skal forelegges programmet og kan avgi eventuelle merknader innen en frist på fire uker. Programmet skal godkjennes av NVE.
- Konsesjonær skal i tilknytning til anleggsarbeidet ta hensyn til reindriftens arealbruk under kalvingsperioden og under flytting. Aktuelle tiltak skal beskrives i anleggs-, miljø- og transportplanen.
- Konsesjonæren skal i driftsfasen ta hensyn til reindriftens arealbruk i kritiske perioder av året, for eksempel under kalving og flytting. NVE legger til grunn tiltakshaver i miljø- transport- og anleggsplanen blant annet beskriver hvordan reindriftens bruk av områdene kan tilpasses drifts- og vedlikeholdsoppgaver i vindkraftverket.

Øvrige vilkår fremgår av konsesjonsdokumentet.

9 NVEs vurdering av ekspropriasjonstillatelse og forhåndstiltredelse

Ekspropriasjon innebærer at en grunneier/rettighetshaver må gi fra seg eiendomsrettigheter eller andre rettigheter uten å godta dette frivillig, mot at det i en etterfølgende skjønnsak fastsettes erstatning. Dette vil kunne skje dersom grunneier/rettighetshaver og søker ikke lykkes i å forhandle seg fram til minnelige avtaler.

Det er 8 grunneiere som vil bli berørt av den løsningen som NVE har meddelt konsesjon, derav ett sameie bestående av 5 hjemmelshavere (Kolsvik-eiendommen). I tillegg har Aarjel-Njaarke reinbeitedistrikt (distrikt 11) i Nord-Trøndelag reinbeiteområde og Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt (distrikt 18) i Nordland reinbeiteområde berørt som rettighetshavere.

9.1 Søknad om ekspropriasjon

Fred. Olsen Renewables AS søker om ekspropriasjonstillatelse i medhold av oreigningslova § 2 pkt. 19 om nødvendig grunn og rettigheter for bygging og drift av Kalvatnan vindkraftverk med infrastruktur, nødvendig atkomst til vindkraftverket og 132 kV nettilknytning til eksisterende kraftledningsnett.

9.2 NVEs vurdering av ekspropriasjon

9.2.1 Hjemmelsgrunnlag

Oreigningslova § 2 pkt. 19 gir NVE hjemmel til å ekspropriere *”så langt det trengs til eller for... varmekraftverk, vindkraftverk, kraftlinjer, transformatorstasjoner og andre elektriske anlegg.”* Bestemmelsen gir NVE hjemmel til å samtykke til ekspropriasjon av eiendomsrett eller bruksrettigheter av de omsøkte anlegg.

9.2.2 Avveining av ulike interesser

Samtykke til ekspropriasjon kan bare gis etter at det er foretatt en interesseavveining etter oreigningslova § 2 annet ledd, der følgende fremgår: *”Vedtak eller samtykke kan ikke gjerast eller gjevast uten at det må reknast med at inngrepet tvillaust er meir til gagn enn skade.”* Dette innebærer at samtlige skader og ulemper de omsøkte anlegg medfører skal avveies mot den nytten som oppnås med ekspropriasjonen.

Interesseavveiningen i denne saken innebærer at hensynet til samfunnets interesse med tanke på forsyningsikkerhet og muligheter for ny fornybar elektrisitetsproduksjon må vektas mot hensynet til de grunneiere eller rettighetshavere, herunder berørte reinbeitedistrikt og til andre allmenne interesser knyttet til miljø i vid forstand, se kapittel 4 og 5. I kapittel 6.3 er det foretatt en samlet vurdering av virkninger som er vektlagt av NVE.

Selv om enkeltpersoner i varierende grad blir direkte berørt av bygging og drift av Kalvvatnan vindkraftverk med nødvendig infrastruktur, mener NVE at de samfunnsmessige fordelene ved tiltaket veier tyngre enn hensynet til den enkelte grunneier eller rettighetshaver som er berørt i denne konkrete saken.

NVE har etter en samlet vurdering funnet at de samfunnsmessige fordeler ved det konsesjonsgitte anlegget utvilsomt må antas å være overveiende i forhold til de skader og ulemper som påføres andre. NVE anser derfor vilkåret i oreigningslova § 2 annet ledd som oppfylt.

9.2.3 Omfanget av ekspropriasjon

Søknaden gjelder ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for bygging og drift av Kalvvatnan vindkraftverk med tilhørende infrastruktur, herunder atkomstvei og 132 kV nettilknytning til eksisterende kraftledningsnett, herunder all nødvendig atkomst/ferdsel/mellomlagring av komponenter/transport/massetak mv i forbindelse med tiltaket.

9.2.4 NVEs samtykke til ekspropriasjon

NVE har etter en interesseavveining funnet at de samfunnsmessige fordeler som vinnes ved anleggene utvilsomt må antas å være overveiende i forhold til de skader og ulemper som påføres andre. Det foreligger derfor grunnlag etter oreigningslova § 2 annet ledd, jf. § 2 pkt. 19 til å gi samtykke til ekspropriasjon for de anleggene Fred. Olsen Renewables AS har søkt om.

NVE vil på denne bakgrunn meddele Fred. Olsen Renewables AS ekspropriasjonstillatelse for de omsøkte anleggene. Det vises til vedtak om samtykke til ekspropriasjon, gitt som eget dokument.

NVE gjør samtidig oppmerksom på at ekspropriasjonstillatelsen faller bort dersom begjæring av skjønn ikke er fremsatt innen ett år etter endelig vedtak er fattet, jf. oreigningslova § 16.

NVE forutsetter at tiltakshaverne forsøker å komme frem til minnelige ordninger med berørte grunneiere/rettighetshavere. Dersom dette ikke er mulig, skal den enkelte grunneier og rettighetshaver kompenseres gjennom skjønn.

9.3 Søknad om forhåndstiltredelse

Fred. Olsen Renewables AS søker i medhold av oreigningslova § 25 om forhåndstiltredelse til å igangsette anleggsarbeidene etter at skjønn er begjært og før skjønn er avholdt.

Normalt forutsetter samtykke til forhåndstiltredelse at skjønn er begjært, men i tilfeller hvor det vil innebære urimelige forsinkelser å vente til skjønn er begjært, kan det gis samtykke til forhåndstiltredelse. Da skal det settes en frist for å begjære skjønn som ikke er lengre enn tre måneder, ifølge oreigningslova.

NVE har foreløpig ikke realitetsbehandlet denne delen av søknaden. OED vil avgjøre søknaden om forhåndstiltredelse når eventuelt skjønn er begjært.

Vedlegg A. Vurdering av beslutningsgrunnlaget

Innledning

Konsesjonsbehandling etter energiloven krever at beslutningsgrunnlaget er tilstrekkelig før vedtak kan fattes.

Konsekvensutredningene for vindkraftverket er utarbeidet i medhold av forskrift om konsekvensutredning og utredningsprogrammet fastsatt av NVE 7.7.2009. På bakgrunn av utførte utredninger, innkomne merknader og egne vurderinger avgjør NVE om utredningene oppfyller kravene i utredningsprogrammet, og om det eventuelt har kommet frem nye temaer som må belyses.

I det følgende presenteres NVEs vurdering av beslutningsgrunnlaget for Kalvvatnan vindkraftverk. Beslutningsgrunnlaget er vurdert til å være tilstrekkelig for de temaer som ikke er nevnt.

Alternative utbyggingsløsninger

Direktoratet for naturforvaltning (nå Miljødirektoratet) og Fylkesmannen m.fl. peker på at de tre delområdene har ulike virkninger for flere utredningstema. På bakgrunn av dette savnes utredninger av alternative utbyggingsløsninger, der virkningene av en redusert utbygging beskrives, før man tar stilling til om det skal gis konsesjon eller ikke. Andre høringsinstanser savner også utredninger av alternative utbyggingsløsninger.

NVE vil i konsesjonsbehandlingen beskrive og vurdere virkningene av en reduksjon av det omsøkte vindkraftverket der dette vurderes som relevant. NVE viser her til de tematiske vurderingene i kapittel 4, hvor avbøtende tiltak, herunder reduksjon av utbyggingsomfang, drøftes. NVE vil ikke kreve ytterligere utredninger knyttet til dette, da slike vurderinger naturlig inngår i NVEs konsesjonsbehandling.

Reindrift

Gjennom utrednings- og konsesjonsprosessen har virkninger for samisk reindrift og samiske kulturminner blitt vurdert gjennom dokumentasjon i fagutredninger, konsultasjon, innsigelsesmøter og høringsuttalelser. NVEs vurderinger av samiske kulturminner og kulturmiljø, og reindrift bygger på følgende dokumentasjon:

- Fagrapport "Kalvvatnan Vindkraftverk–KU fagtema reindrift". Utarbeidet av Sindre Eftestøl, Jonathan Coleman og Kjetil Flydal 2011.
- Fagrapport "Kalvvatnan vindkraftverk i Bindal kommune, Nordland–konsekvenser for kulturminner og kulturmiljø". Utarbeidet av Sweco Grøner 2008.
- Fagrapport "Kalvvatnan vindkraftverk. Konsekvenser for miljø, naturressurser og samfunn ved alternativ atkomstvei fra vest". Utarbeidet av Ambio Miljørådgivning 2011.
- Tematisk konfliktvurdering i regi av Reindrifftsforvaltningen (Alta)

Ved gjennomgang av utredningene vedrørende reindrift og høringsuttalelsene fra reindrifftsinteressene registrerer NVE at det er en uenighet hva gjelder reindriftens bruk av områder i og ved planområdet.

I følge fagrapporten vil planområdet berøre store deler av barmarksbeitene i distrikt 18. De midtre, vestre og nordlige delene av planområdet brukes hovedsakelig om våren, sommeren, senhøstes og ved trekk/driv tidlig om vinteren. Den sørøstligste delen benyttes mer sporadisk. Reindriften påpeker at dette området tilhører distrikt 11 og at distrikt 18 har beitetid her i deler av året.

Fagrapporten viser til at de tre høytliggende delområdene hvor vindturbinene er planlagt, er viktige som luftingsplasser i varme perioder. Videre viser utredningene til at forekomsten av andre høytliggende fjellpartier på alle sider av planområdet, fører til at reinen har alternative luftingsplasser. Reindriften mener at disse alternative områdene ikke er tilgjengelige, da de betinger at reinen trekker ut fra området, og blander seg med rein tilhørende andre reineiere.

I utredningene skrives det at byggeaktivitetene i selve planområdet og på veien mot Øvre Kalvvatnet, vil gi en negativ konsekvens for oppsamling av dyr og driv til gjerdeanlegget ved Nilsinetjørnin. De mener derfor det er lite aktuelt å bruke dette gjerdeanlegget i anleggsperioden. Videre mener utreder at det midtre og søndre delområdet vil kunne skape vanskeligheter for oppsamling og driv. Utreder peker på at det finnes alternative gjerdeanlegg i Bjørhusdalen som kan brukes. Reindriften påpeker at dette ikke er riktig, og at de ikke har et slikt anlegg tilgjengelig.

Det pekes også på at fjellområdet Jarpetjanke er mye brukt, og at området er langt viktigere for reindriften enn det utreder beskriver i utredningene. Det understrekes at dette området er særdeles viktig for reindriften eksistensgrunnlag. Reindriften mener at dersom dette området blir bygd ut vil man ødelegge det naturlige trekk mønsteret for rein, og frata reinen luftingsplasser, reindriftsutøverne bruk av området som oppsamlingsplass og reinens utnyttelse av dalene rundt Jarpetjanne.

I følge Reindriftsforvaltningen er vinterbeitene minimumsbeite for distriktet 11, og for distrikt 18 er barmarksbeitene oppgitt å være minimumsbeite. Distrikt 18 viser i sin uttalelse til at de allerede har stor underdekning på barmarksbeite og at tiltaket vil medføre tap av beiter og areal som er nødvendig for å drive bærekraftig reindrift.

I følge fagrapporten er barmarksbeitene ikke begrensende for distriktene, med unntak av vårbeitene. Reduksjon av tilgjengelige beiter vil kunne få en negativ effekt for distriktene på våren og da spesielt for distrikt 18.

Flere høringsinstanser er videre kritisk til at grunnlaget for fagutredningene baserer seg på forskningsresultater som fastslår at rein over tid tilpasser seg vindkraft. NVE vil understreke at forskning på temaet har vist ulike resultater, og at det ikke foreligger noe entydig kunnskapsgrunnlag om reindrift og virkninger av arealinngrep. NVE er av den oppfatning at det per i dag foreligger begrenset kunnskap om vindturbiners virkninger på reinens adferd og arealbruk, men vil likevel peke på at det nå er bygd flere vindkraftverk i reinbeiteområder, både i Norge og i utlandet. Erfaringer fra disse anleggene gir grunnlag for noen foreløpige vurderinger. Det kan nevnes at prosjektene VindRein og KraftRein, som ble startet opp i henholdsvis 2005 og 2007 og ble slått sammen i 2009, fokuserer på menneskelig aktivitet og dens påvirkning på tamrein og villrein. Hovedfokuset i prosjektet har vært på arealbruk, men også dyrenes adferd har blitt studert. Prosjektene berører flere studieområder og ulike typer arealbruksendringer. NVE er gjort kjent med at en del av denne forskningen nå er publisert i internasjonale tidsskrifter. Etter NVEs vurdering kan pågående forskning gi resultater som reduserer usikkerheten om virkninger av vindkraftverk for reindriften arealbruk.

Reindriftsutøverne er kritiske til utredernes faglige kompetanse og mener utredningene om reindrift er uten verdi. I brev av 25.4.2012 foreslår reindriftsutøverne en ny person til å vurdere de reindriftsfaglige virkningene av tiltaket. I brev av 21.6.2012 skriver NVE at vi i tilsvarende saker har konstatert at det noen ganger reises tvil til utreders faglige kompetanse og uavhengighet. Dette skyldes dels ulike oppfatninger av hvilke virkninger vindturbiner har for reindrift, og dels uenighet med utredere, forventninger om mer omfattende utredninger eller svar på andre spørsmål enn det NVE har stilt krav om. NVE kan ikke stille konkrete krav til utredernes kompetanse, men vil vurdere hvorvidt utredningen i seg selv danner et godt nok grunnlag til at vi kan vurdere virkningene. NVE vil påpeke at tiltakshaver har ansvaret for at utredningene blir utført på en tilfredsstillende måte, og skal

oppfylle kravene fastsatt i utredningsprogrammet. NVE konstaterer forøvrig at utrederne, som har hatt ansvar for de reindriftsfaglige utredningene, har publisert flere vitenskapelige artikler og har bred erfaring innen arbeid med fagrapporter om rein, økologiske interaksjoner og beiteutnyttelse .

Flere høringsinstanser mener søknaden og utredningene ikke oppfylder de formelle krav etter energiloven og forskrift om konsekvensutredninger, og at dokumentene ikke burde vært sendt på høring. Det pekes blant annet på at de samlede virkninger av planer og tiltak for reindrift ikke er vurdert slik det er krav om i forskrift om konsekvensutredninger. Sametinget savner en bredere vektlegging av tidligere inngreps betydning for reinbeitedistriktene og mener de økonomiske og samfunnsmessige sidene ved utbyggingen er mangelfullt utredet. Områdestyret i Nord-Trøndelag peker på at det i utredningen ikke er vurdert de økonomiske og kulturelle effektene av tiltaket, og at vurderingene av de samlede arealinngrepene innenfor reinbeitedistriktet er mangelfulle.

NVE mener en altomfattende vurdering av tiltak innen alle sektorer verken er mulig å gjennomføre, eller beslutningsrelevant for det aktuelle tiltaket. Etter NVEs vurdering er det foreliggende kunnskapsgrunnlaget og vurderingene om reindrift i denne saken i samsvar med de krav som følger av utredningsprogrammet. NVEs vurderinger om samlede virkninger er i tråd med Miljøverndepartementets (MD) vurderinger i brev til Norske Reindriftssamers Landsforbund av 5.12.2007, hvor MD ikke finner hjemmel til å få gjennomført et krav om helhetlig utredning av alle eksisterende og planlagte prosjekt i et aktuelt reinbeitedistrikt.

Flere høringsinstanser har uttrykt bekymring for fremtiden til den sørsamiske kulturen, dersom vindkraftverket bygges. Områdestyret i Nord-Trøndelag m.fl. mener at utbygging vil ha så store virkninger for den sørsamiske reindriften, og at dette vil være i strid med regjeringens målsetting for reindriftspolitikken om en økologisk, økonomisk og bærekraftig reindrift. NVE vil bemerke at det ligger implisitt i folkerettsvernet og det internrettslige vernet at totalbelastningen for de samiske interesser som blir berørt, må vurderes opp mot materielle terskler i folkeretten. NVE mener konsekvensutredningen av det aktuelle tiltaket gir et tilstrekkelig grunnlag for vurdering av de materielle tersklene i folkeretten. For NVEs vurderinger av de materielle skrankene vises det til kapittel 5.7.

Når det gjelder uttalelser knyttet til manglende vurdering av unnvikelseeffekter, stressfaktorer, kondisjon, rovviltpress, driftsproblemer og samfunnsmessige aspekter ved reindrift, viser NVE til vurderingene i kapittel 4 og 5.

Flere høringsinstanser, deriblant Sametinget, Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag og reindriftsutøverne er kritiske til at utbygging fire hytter inkluderes i nullalternativet. Sametinget skriver blant annet følgende: *"Konsekvensutredningen tar utgangspunkt i et såkalt 0-alternativ som representerer fire hytter som vurderes bygget sentralt i området, men som vil bli skrinlagt hvis vindkraftverket får konsesjon. Dette anser Sametinget ikke for å være et relevant utgangspunkt for en konsekvensutredning".*

I våre vurderinger har vi valgt ikke å sammenholde planene for vindkraftverket med planer for de fire hytter i områdene rundt Øvre Kalvvatnet, som fagutredningen har tatt inn i 0-alternativet. NVE mener det generelt er vanskelig å sammenholde virkninger av planlagte tiltak, når tiltakene har så vidt ulik karakter og ulike påvirkningsfaktorer for reindrift, som det planlagte vindkraftverket og hyttene har. Ved en eventuell konsesjon til vindkraftverket kan NVE dessuten ikke forutsette at andre, framtidige tiltak i området skal utelukkes. Vindkraftverket må derfor etter vår oppfatning vurderes ut fra dagens situasjon.

Fagrapportene skal være underlagsdokumenter som sammen med de mottatte høringsinnspillene fra blant annet distriktene, reindriftsforvaltningen og Sametinget, utgjør det samlede beslutningsgrunnlaget for NVE. Gjennom flere befaringer, høringer og konsultasjoner har NVE i betydelig grad fått supplert og utdypet utredningene. Mottatte tilbakemeldinger fra reindriften er tatt inn i NVEs vurderingsgrunnlag. NVE mener derfor utredningene, innkomne merknader og avholdte konsultasjonsmøter utfyller hverandre, og at disse samlet gir et godt bilde av hvordan vindkraftverket kan påvirke reindriften i området. Etter NVEs vurdering er det foreliggende kunnskapsgrunnlaget og vurderingene om reindrift i denne saken i samsvar med kravene som følger av utredningsprogrammet. NVE finner temaet tilstrekkelig belyst til at vi kan vurdere de samlede virkningene for reindriften, og vil ikke kreve ytterligere utredninger om temaet.

Luftfart

Reindriftsforvaltningen i Nordland og distrikt 18 peker på at bruk av helikopter i områder der det er bygd ut vindkraftverk bør utredes. Distriktet hevder at Luftfartstilsynet har forbudt bruk av helikopter i slike områder, og at dette vil vanskeliggjøre den daglige reindriften.

NVE har vært i kontakt med Luftfartstilsynet for å avklare om det er fastsatt restriksjoner knyttet til helikoptertrafikk i områder der det er bygd vindkraftverk. I e-post av 3.2.2014 skriver Operativ helikopterseksjon i Luftfartstilsynet at det ikke er nedlagt flygeforbud i vindkraftområder. De peker på at vindturbiner vil være luftfartshindre som kan øke risikoen for kollisjon og at det må tas behørig hensyn ved flyging i slike områder. NVE legger videre til grunn at vindturbiner og kraftledninger innrapporteres i hinderdatabasen og merkes i tråd med gjeldende regelverk.

Økonomi

NVE har bedt om ytterligere opplysninger knyttet til produksjons- og vedlikeholdskostnader, kostnader knyttet til atkomstvei fra vest, nettilknytning og isningsforhold.

Tiltakshaver la frem nye opplysninger i brev av 20.11.2013. NVE viser til at opplysningene drøftet i kapittel 4. Etter NVEs vurdering gir søknad, konsekvensutredning og de nye opplysningene tilstrekkelig kunnskap om teknisk utforming og økonomi til at det kan treffes vedtak i saken.

Naturmangfold

Kunnskapsgrunnlaget for vurderingen av virkninger for naturmangfold omfatter blant annet:

- Konsekvensutredning for Kalvvatnan vindkraftverk fra Fred. Olsen Renewables AS med underliggende fagrapport om naturmangfold utarbeidet av SWECO Grøner.
- Konsekvensutredning for alternativ atkomstvei fra vest fra Fred. Olsen Renewables med underliggende fagrapport om miljø, naturressurser og samfunn utarbeidet av AMBIO Miljørådgivning AS.
- Norsk Rødliste for arter 2010.
- Befaringer og møter med kommuner og berørte interesser i forbindelse med konsesjonsbehandlingen.
- Innkomne høringsuttalelser.

Utredningene er basert på metodikk beskrevet i Statens håndbok 140 om konsekvensutredninger og i håndbøker fra DN. Materialet for rapportene er innhentet gjennom feltbefaringer, relevante rapporter, søk i databaser og intervjuer med ressurspersoner.

Fylkesmannen peker på at det er en svakhet ved utredningene at det ikke er gjennomført feltundersøkelser av fugl. DN og Namsskogan fjellstyre deler dette synet og peker på at det er en stor mangel ved utredningene at det ikke er gjennomført tilfredsstillende feltundersøkelser av fugl, verken for fugletrekk eller for hekkende fugl. DN viser til at det i utredningsprogrammet framgår at det skal gjennomføres feltbefaringer dersom foreliggende kunnskap ikke er tilfredsstillende, noe som DN mener er tilfelle i denne saken.

NVE viser til at det i utredningene blir beskrevet at datagrunnlaget i utredningen er hentet fra kommunenes kartlegging av biologisk mangfold/naturtyper, Fylkesmannens miljøvernavdeling, og DN's Naturbase. Det er i utredningsarbeidet også innhentet muntlig informasjon fra lokalkjente personer i området. I tillegg er det gjennomført befaring i området sommeren 2007 sammen med Fridtjof Plahte.

NVE konstaterer at det i forbindelse med plan- og utredningsarbeidet for atkomstveien fra vest er gjennomført datainnsamling blant annet gjennom feltbefaring gjennomført sommeren 2011.

NVE anser på denne bakgrunn at det foreliggende kunnskapsgrunnlaget som er fremskaffet i saken er i samsvar med de kravene som følger av naturmangfoldloven § 8. Etter NVEs vurdering står kunnskapsgrunnlaget i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. NVE anser utredningsplikten for naturmangfold som oppfylt. NVE ser ikke behov for å be om ytterligere utredninger og viser til vurderingen av vindkraftverkets virkninger for naturmangfold i kapittel 4.8 og NVEs vurdering av samlet belastning for naturmangfold i kapittel 4.8.4.

Konsekvensutredningen, sammen med innspill fra høringsinstansene, gir oversikt over hekkelokaliteter og viktige funksjonsområder for rødlistede arter i og ved planområdet. Det gjør at eventuell konsesjonær, ved detaljprosjektering av vindkraftverket og planlegging av anleggsperioden, vil kunne iverksette tiltak som kan redusere mulige negative virkninger.

Friluftsliv og reiseliv

Folkehelseinstituttet savner en vurdering av de anbefalte støygrensene for friområder, friluftsliv- og rekreasjonsområder opp mot gjeldende retningslinjer for støy, og skriver at dette kan gjøres på bakgrunn av støysonkartene som presenteres i søknaden. NVE vil omhandle dette i vurderingene av tiltaket og det vises i denne forbindelse til kapittel 4.6 om *Friluftsliv*.

Samlet vurdering av konsekvensutredningen/kunnskapsgrunnlaget

Etter NVEs vurdering danner søknaden med konsekvensutredning, nye opplysninger fra tiltakshaver, innkomne merknader, møter og andre opplysninger et tilfredsstillende grunnlag for å vurdere virkningene av en etablering av Kalvvatnan vindkraftverk med tilhørende nettilknytning. Ved en eventuell konsesjon kan ytterligere kartlegging av enkelttemaer bli aktuelt gjennom utarbeidelse av miljø- transport- og anleggsplan for anlegget og i forbindelse med gjennomføring av § 9-undersøkelsene etter kulturminneloven.

Etter NVEs vurdering har Fred. Olsen Renewables AS oppfylt utredningsplikten fastsatt i utredningsprogrammet meddelt av NVE 7.7.2009. Kunnskapsgrunnlaget i denne saken er etter NVEs vurdering i samsvar med de krav som følger av naturmangfoldloven § 8. NVE finner ikke grunnlag for å be om ytterligere utredninger eller opplysninger.

Vedlegg B. Tematiske konfliktvurderinger

Direktoratet for naturforvaltning (DN) har 22.10.2012 oversendt tematisk konfliktvurdering for Kalvvatnan vindkraftverk med tilhørende infrastruktur. Konfliktvurderingene er gjort i samarbeid med Riksantikvaren. Vurderingene er gjengitt i følgende tabell:

<i>Prosjekt</i>	<i>Naturmiljø</i>	<i>Kulturminner og kulturmiljø</i>	<i>Landskap</i>	<i>Sum alle tema</i>
Kalvvatnan	E	D	D-E	E

Av vurderingene går det frem at de største konfliktene av tiltaket er knyttet til atkomstvei fra vest, da denne berører jaktfalk, verna vassdrag og viktige naturtyper. De hevder at det finnes fjellvåk, tårnfalk, kongeørn og jaktfalk i området, og at det er flere kjente hekkeplasser for jaktfalk i influensområdet. Det pekes videre på at cirka 44 km² inngrepsfrie naturområder, hvorav cirka 5 km² er villmarkspregede naturområder, faller bort som følge av tiltaket (herunder atkomstvei fra vest). Det påpekes at atkomstvei fra vest berører et rikt fugleliv med en rekke rovfugl, lommer og hubro i plan- og influensområdet og at det er viktige fugletrekk i området. Videre vises det til at tiltaket er lokalisert i et viktig område for jakt og fiske, men at bruken er liten. Tiltaket ligger i et sentralt samisk kulturlandskap med stor tidsdybde. De mener at valg av atkomstvei fra øst og bortfall av det søndre planområdet vil redusere virkningene for temaene naturmiljø til kategori C-D. Valg av atkomstvei fra øst vil videre redusere virkningene for landskapet til C-D.

Forsvarsbygg avga 23.1.2012 uttalelse til Kalvvatnan vindkraftverk og ga tiltaket kategori A i definert konflikthierarki. Etter Forsvarets vurdering vil ikke en realisering av tiltaket ha virkninger for Forsvarets kommunikasjonsinfrastruktur.

Reindriftsforvaltningen i Alta har foretatt en tematisk konfliktvurdering av tiltaket og oversender denne i brev av 27.6.2012. Innledningsvis beskrives reindriften i området og dens historiske, nåværende potensielle bruk av områdene til reindrift. De direkte og indirekte/regionale virkningene tiltaket vurderes også.

Tiltaket gis karakter D - stor konflikt. Det pekes på at tiltaket vil få vesentlige lokale virkninger for Voengelh-Njaarke reinbeitedistriktets bruk av barmarksbeitene, herunder kalvingsområder, luftingsområder og reindriftsanlegg. Tiltaket vil også få vesentlige lokale konsekvenser for Toven sijtes sommerbeiter i Åarjel-Njaarke reinbeitedistrikt, blant annet gjennom berøring av sommerbeiter med luftingsområder og reindriftsanlegg. Tiltaket vil også medføre virkninger regionalt ved at faren for sammenblanding mellom distriktene øker betraktelig, noe som vil kunne medføre at en driftsgruppe ikke benytter seg av området. Samlet sett for den sørsamiske reindriften er det grunn til å tro at konfliktgraden kan nærme seg karakter E - svært stor konflikt.

Reindriftsforvaltningen sier den sørsamiske reindriften er sterkt påvirket av arealinngrep og tap av rein til rovdyr i dag. Tiltaket vil kunne få store konsekvenser for den sørsamiske reindriften og de eneste mulighetene til avbøtende tiltak vil være å redusere antall vindturbiner og dermed også fjerne en eller flere av de tre delområdene.

Vedlegg C. Innkomne merknader til søknaden om Kalvvatnan vindkraftverk

NVE har mottatt 37 høringsuttalelser til søknaden om Kalvvatnan vindkraftverk.

Lokale og regionale myndigheter

Bindal kommune oversender i brev av 27.1.2012 følgende vedtak fattet i kommunestyremøte 25.1.2012;

Bindal kommunestyre mener at foreliggende konsesjonssøknad med konsekvensutredning gir et godt grunnlag for vurdering av de virkninger etablering og drift av Kalvvatnan vindkraftverk vil medføre, samt tilstrekkelig grunnlag for å ta stilling til om konsesjon skal gis.

Bindal kommunestyre anbefaler derfor at Fred. Olsen Renewables AS gis konsesjon for etablering og drift av Kalvvatnan vindkraftverk, jf. søknad av oktober 2011. Bindal kommunestyre mener at etablering av Kalvvatnan vindkraftverk kan bidra til å nå de nasjonale målene om etablering av fornybare energikilder. Etableringen vil videre gi betydelige positive virkninger for samfunnet, både lokalt, regionalt og nasjonalt. Etablering og drift av kraftverket vil kunne gi negative virkninger, særlig for reindrift, samiske kulturminner og fugl. Det bør arbeides for å finne avbøtende tiltak, som demper de negative virkningene.

Bindal kommunestyre anbefaler at vindkraftverket etableres med ny atkomstvei fra vest. Dette er i tråd med tiltakshavers anbefaling. Denne veien vil medføre fordeler for tiltakshaver både i anleggsfase og driftsfase. Videre vil veien kunne utløse ytterligere næringsetableringer i Bindal kommune, som kan bidra til betydelig vekst og verdiskaping i Bindal kommune og i regionen for øvrig.

Bindal kommune har en negativ befolkningsutvikling grunnet manglende arbeidsplasser. Vi ber derfor om at vindkraftverket prioriteres i forhold til dagens ledige nettkapasitet, slik at prosjektet lar seg realisere snarest, uten å måtte vente på oppgraderinger i det sentrale høyspentnettet.

Namsskogan kommune oversender i brev av 1.3.2012 følgende vedtak fattet i kommunestyremøte 21.2.2012 med 8 mot 4 stemmer:

Namsskogan kommunestyre er negativ til utbygging av Kalvvatnan vindkraftverk. Skulle prosjektet likevel gis konsesjon må det oppnås enighet med reindrift og andre bruksberettigede i både plan- og influensområdet.

Kommunestyret begrunner vedtaket med at prosjektet er planlagt i et av reindriftens kjerneområder og at opplevelsesverdien for fritidsbrukere i området vil bli forringet.

Fylkesmannen i Nordland viser i brev av 6.2.2012 til at de er gitt ansvar for å ivareta blant annet hensynet til nasjonale og regionale verdier knyttet til naturmiljø og friluftsliv. Samtidig har Fylkesmannen ansvar for å bidra til realiseringen av nasjonale mål om etablering av fornybar energi, som bidrag til at Norge realiserer sin del av en internasjonal målsetting om å begrense den globale oppvarminga til mindre enn to grader i forhold til førindustriell tid.

Fylkesmannen konstaterer at tiltaket *Regional plan om vindkraft i Nordland 2009-2021* er satt i kategori II, altså vindkraftverk med *antatt middels konsekvens for miljø- og samfunnsinteresser*, men viser samtidig til at reindriftsforvaltningen har protestert mot denne kategoriseringen på bakgrunn av virkninger for reindrift. Fylkesmannen mener de landskapsmessige virkningene er betydelig større enn det som ble vurdert i den regionale planen. Samtidig pekes det på tiltakets virkninger for reindrift og de mange vindkraftplanene i Nord-Trøndelag. Etter fylkesmannens vurdering tilsier dette at full utbygging bør forventes til Ytre Vikna vindkraftverk er realisert og øvrige vindkraftverk i Nord-Trøndelag er vurdert.

Fylkesmannen fremmer innsigelse til atkomstveien fra vest av hensyn til landskapsverdier og biologisk mangfold i nedslagsfeltet for den varig verna Urdvollelva, bevaring av inngrepsfrie naturområder og best mulig bevaring av landskapet i fjellområdet vest for Kalvvatnan. Av uttalelsen går det nærmere frem begrunnelsen for innsigelsen.

Fylkesmannen sier videre at utredningene i hovedsak gir et tilfredsstillende grunnlag for å avgi uttalelse til de fagområdene Fylkesmannen skal ivareta, men at det er en svakhet ved utredningsarbeidet det ikke er gjennomført feltundersøkelser på fugl. Fylkesmannen er videre uenig i de vurderinger som gjøres i utredningene for atkomstvei fra vest, blant annet hva gjelder landskap og vernede områder.

Fylkesmannen ber om at det som avbøtende tiltak blant annet blir satt krav om redusert anleggsperiode, montering av fugleavvisere på kraftledninger, fjerning av vindturbiner i det nordre planområdet og utarbeidelse av et miljøoppfølgingsprogram for tiltaket.

Fylkesmannen konkluderer med at det omsøkte tiltaket medfører relativt lite behov for ny infrastruktur og tilhørende inngrep i og med at området fra før er berørt av kraftutbygging og fordi det finnes en eksisterende atkomstvei og det er kort vei til eksisterende kraftlinje.

Fylkesmannen viser videre til at anleggsområdet ligger et godt stykke fra områder der mange folk ferdes og at dette gjør at relativt få vil få en vesentlig redusert landskapsopplevelse, sammenlignet med utbyggingsområder som ligger nærmere bebyggelse og kommunikasjonslinjer. Fylkesmannen konstaterer også at det ikke vil være problemer knyttet til støy og skyggekast som følge av tiltaket.

Fylkesmannen mener likevel at en eventuell utbygging vil få betydelig landskapsmessige virkninger for det åpne fjellandskapet og at omfanget av inngrepsfrie områder, særlig sør for tiltaksområdet, blir betydelig redusert. Fylkesmannen peker også på at en utbygging av det midtre planområdet vil ha størst virkninger for rovfugl og at det etter Fylkesmannens vurdering er knyttet størst konflikt til reindriftsinteressene ved utbygging av midtre og nordre del. På bakgrunn av dette savner Fylkesmannen utredninger av alternative utbyggingsløsninger og ber NVE vurdere å be tiltakshaver om å gjøre rede for virkningene av en redusert utbygging før man tar stilling til om det skal gis konsesjon eller ikke.

Fylkesmannen hevder at ettersom det foreligger en innsigelse til atkomstvei fra vest medfører dette at NVE ikke kan gi konsesjon til en slik løsning, med mindre Fylkesmannen frafaller innsigelsen.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag fremmer sin uttalelse til saken i brev av 6.2.2012. Innledningsvis beskrives omfanget av planer og utbygginger av vindkraft i Nord-Trøndelag. Videre gir Fylkesmannen sine overordnede vurderinger hva gjelder energipolitikk og deres syn på saker i Nord-Trøndelag. I uttalelsen pekes det på at framlagte prosjekt vil innebære planer om vindkraftutbygging i andre deler av fylket enn der tidligere prosjekter er lokalisert. Fylkesmannen mener dette vil være utfordrende på en rekke områder, herunder viktige miljøinteresser, men ikke minst reindriftsnæring og andre samiske interesser.

Fylkesmannen peker på at hele den sørsamiske kulturen for tiden er i en presset situasjon, særlig i arealsammenheng. Omsøkte vindkraftutbygging vil beslaglegge store arealer som i denne sammenheng ansees som svært viktige både for reindriftsnæringen og annen samisk kultur og kulturminner.

Fylkesmannen kan ut fra de forholdene som er fremført ovenfor, ikke se at det vil være hensiktsmessig med videre planlegging av vindkraftverk som berører disse delene av Nord- Trøndelag.

Fylkesmannen vil videre gjenta sitt synspunkt om at det må anses som formålstjenlig å gjennomføre en overordnet, regional vurdering for vindkraft i Midt-Norge i tråd med *Veileder for regionale planer for vindkraft og Retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftverk*. På dette grunnlag kan man etter Fylkesmannens vurdering få en oversikt og prioritering av hvilke prosjekter og områder som samlet sett ville være best egnet for vindkraftanlegg.

Hva gjelder det konkrete tiltaket mener Fylkesmannen at selv om landskapet i influensområdet fra før er preget av vannkraftutbygging vil utbygging av et vindkraftverk medføre en betydelig forverring av virkningene for landskapet. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag slutter seg til konklusjonen i utredningen om at virkningene for landskapet i de høyereliggende områdene nær vindkraftanlegget vurderes å bli store negative. Fylkesmannen peker også på at tiltaket i stor grad vil påvirke utbredelsen av inngrepsfrie naturområder med mer enn 22 km², herunder cirka 3 km² villmarkspregede naturområder. Fylkesmannen viser videre til at tiltaket kan berøre registrerte hekkelokaliteter for jaktfalk og yngleområder for jerv. Fylkesmannen viser også til områdets verdi for reindrift, samisk kultur og kulturminner.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag sier avslutningsvis at han stiller seg positiv til utbygging av vindkraft som supplerende energikilde og for å styrke regional energisituasjon og forsyningssikkerhet. Det vises til at han har stilt seg positiv til flere vindkraftprosjekt og kraftledninger på Fosen og Ytre-Namdalen. Fylkesmannen mener videre at det må anses samfunnsmessig fornuftig at eventuell ytterligere vindkraftutbygging samlokaliseres i størst mulig grad og at allerede omforente planlagte områder bygges ut først.

Kalvvatnan vindkraftverk er lokalisert i et område som fra før er omfattet av betydelige inngrep gjennom vannkraftutbygging, herunder kraftlinjer og veianlegg. Fylkesmannen sier at dette isolert sett ofte ville vært viktige grunner for vindkraftutbygging, slik det også fremlegges i konsesjonssøknaden. Fylkesmannen har vurdert disse momentene i saken grundig og konstaterer at tiltaket berører andre deler av fylket enn der tidligere vindkraftprosjekter er lokalisert. Fylkesmannen mener dette vil være utfordrende på en rekke områder, både for viktige miljøinteresser, men ikke minst for reindriftsnæringen og andre samiske interesser, og vil etter en samlet og overordnet vurdering frarå at det gis konsesjon til Kalvvatna vindkraftverk.

Nordland fylkeskommune oversender i brev av 23.4.2012 følgende vedtak fattet i Fylkestinget:

- 1. Fylkestinget i Nordland anbefaler at det gis konsesjon for Kalvvatnan vindkraftverk. En utbygging av Kalvvatnan vindkraftverk vil være i tråd med regionale og nasjonale mål om økt produksjon av ny fornybar energi.*
- 2. Fylkestinget anbefaler at vindkraftverket etableres med ny atkomstvei fra vest. Dette vil åpne mulighetene for vesentlige lokale ringvirkninger i forhold til nærings- og samfunnsutvikling i Bindal kommune og i regionen for øvrig.*
- 3. Fylkestinget vil anbefale at det gjennom dialog mellom reindriftsnæringa og NVE avklares om tiltaket er akseptabelt i forhold til reindriftsnæringen. Dersom det er ønskelig, vil Nordland fylkeskommune tilby seg å være aktiv i en dialog mellom partene.*
- 4. Fylkestinget ber NVE vurdere om det som avbøtende tiltak kan være hensiktsmessig å flytte 2-3 aktuelle vindturbiner til over 700 m.o.h. slik at konflikten med den rødlistede arten jaktfalk reduseres.*
- 5. Fylkestinget ber NVE sikre at forvaltningsprinsippene i naturmangfoldloven er oppfylt.*
- 6. I konsesjonsvilkårene må det framgå at den foreslåtte, alternative vegframføringen fra vest må være avklart i forhold til kulturminneloven § 9 før endelig vegtrasé velges.*

Nordland fylkeskommune viser også til tiltakshavers aktsomhets- og meldeplikt dersom en under markinngrep skulle støte på fornminner, jf. kulturminneloven §§ 3, 4 og 8 andre ledd. Dersom det under arbeidet skulle oppdages gjenstander, ansamlinger av trekull eller unaturlige/uventede steinkonsentrasjoner må fylkeskommunen underrettes umiddelbart. Det forutsettes at nevnte pålegg bringes videre til dem som skal utføre arbeide i marken.

Sentrale myndigheter

Forsvarsbygg sier i brev av 23.1.2012 at en realisering av tiltaket ikke vil ha virkninger for Forsvarets anlegg og infrastruktur.

Folkehelseinstituttet uttaler seg i brev av 23.1.2012 til støyvirkningene av det planlagte vindkraftverket. De finner virkningene for boliger tilfredsstillende beskrevet i utredningene og konstaterer at støyvirkningene i anleggsfasen vurderes som små. Folkehelseinstituttet mener varslings ved spesielt støyende hendelser som sprengning vil være et viktig tiltak i anleggsperioden, noe som også nevnes i utredningene, og viser for øvrig til de retningslinjer for begrenning av støy fra bygg og anleggsvirksomhet som er gitt i *Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging* (T-1442).

Folkehelseinstituttet viser også til at det i utredningene er gjort vurderinger av støyvirkningene for friluftslivet, der relevante støysonekart som viser beregnet støyutbredelse ned til 40 dB er presentert. I gjeldende retningslinjer for støy er det gitt egne anbefalte støygrenser for friområder, friluft- og rekreasjonsområder, og Folkehelseinstituttet savner en vurdering av støyvirkningene opp mot disse retningslinjene. Dette kan gjøres kan gjøres på bakgrunn av de eksisterende støysonekartene.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) viser i brev av 4.4.2012 at det av utredningsprogrammet går frem at det skal vurderes alternative utbyggingsløsninger og savner dette i søknaden. Det vises til at det foreligger to alternative atkomstveier, i tillegg til at vindkraftverket er fordelt på tre adskilte planområder. DN viser til at ny atkomstvei fra vest vil ha store virkninger for blant annet inngrepsfrie naturområder, landskap og biologisk mangfold, og mener dette alternativet bør tas ut av planen.

DN peker videre på at de tre planområdene vil ha forskjellige virkninger, spesielt for inngrepsfrie naturområder, men også for biologisk mangfold. DN mener det er en stor mangel ved utredningene at det ikke er gjennomført tilfredsstillende feltundersøkelser på fugl, verken for fugletrekk eller for hekkende fugl. DN peker på at det i utredningsprogrammet framgår at det skal gjennomføres feltbefaringer dersom foreliggende kunnskap ikke er tilfredsstillende, noe som DN mener er tilfelle i denne saken.

I uttalelsen peker også DN på tiltakets virkninger for landskap og inngrepsfrie naturområder, og det verna vassdraget Urdvolløva, dersom atkomstveien fra vest velges.

Riksantikvaren viser i e-post av 13.1.2012 til retningslinjene for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg, og sier at det skal søkes om utsettelse av oppfyllelse av undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9, dersom dette ikke gjennomføres i forbindelse med konsesjonsbehandlingen.

Ettersom § 9 undersøkelsene ikke er oppfylt i noen av disse sakene vil Riksantikvaren be om søknad om utsettelse av § 9 fra tiltakshaver. På bakgrunn av dette ber de om utsatt frist for uttalelse.

I nytt brev av 22.2.2012 reiser Riksantikvaren innsigelse til tiltaket. Begrunnelsen for innsigelsen er at de ikke har mottatt søknad om utsettelse av undersøkelsesplikten i kulturminneloven § 9 eller andre opplysninger om når tiltakshaver ønsker å oppfylle denne undersøkelsesplikten. Riksantikvaren mener det er et stort potensial for ytterligere funn av samiske kulturminner innenfor planområdet.

Samiske interesser

Sametinget skriver i e-post av 23.1.2012 at de ser behov for konsultasjon i saken da det planlagte tiltaket vil kunne føre til negative virkninger for de to berørte reinbeitedistriktene i det aktuelle området. Sametinget peker også på at området allerede er påvirket av tidligere vannkraftutbygging, og at en eventuell veiforbindelse fra vest vil kunne føre til ytterligere arealkrevende tiltak innenfor reinbeitedistriktet.

Sametinget ønsker imidlertid å komme med en mer fylldig høringsuttalelse til konsesjonssøknaden etter å ha innhentet ytterligere opplysninger om reinbeitedistriktene og områdene. Sametinget ber derfor om utsatt høringsfrist.

Sametinget sender i brev av 27.2.2012 sin endelige uttalelse til saken. Av uttalelsen pekes det på tiltaksområdet ligger i et gammelt samisk bruksområde fra langt tilbake i tid. Kontinuiteten av bruken har vært vedvarende, og det er to reinbeitedistrikter som blir berørt av den planlagte utbyggingen. Etter Sametingets kjennskap vil det konsesjonssøkte vindkraftverket med tilhørende infrastruktur samlet sett innebære betydelige arealinngrep, og vil derfor ha svært negative virkninger for naturgrunnet for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv.

Sametinget viser til at de har hatt møte med de berørte reinbeitedistriktene og at de har uttalt at en eventuell utbygging av vindkraftverket vil gi store problemer for videreføringen av en bærekraftig reindrift og true eksistensgrunnet for reindriften. Sametinget viser til uttalelser fra Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt som peker på at distriktet har vært utsatt for en rekke inngrep gjennom de senere årene og at de allerede anser tålegrensen som nådd. Sametinget viser også til Områdestyret for reindrift i Nord-Trøndelag og Reindriftnforvaltningen i Nordland som på meldestadiet anbefalte at planene om Kalvvatnan vindkraftverk ble skrinlagt.

Sametinget sier at de har lagt stor vekt på de faglige vurderingene som er gjort både av reinbeitedistriktene og Reindriftnforvaltningen. Sametinget savner i utredningene en bredere vektlegging av tidligere inngreps betydning for reinbeitedistriktene, og mener også at de økonomiske og samfunnsmessige sidene ved utbyggingen er mangelfullt utredet. De er kritiske til at fire hytter brukes som det som kan oppfattes et pressmiddel for å få konsesjon for det omsøkte tiltaket. Sametinget er kjent med at de planlagte hyttene ikke har vært på høring hos reindriften. Sametinget noterer for øvrig Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt sin konklusjon til konsekvensutredningen om reindrift.

Sametinget er opptatt av den totale inngrepsituasjonen i reinbeitedistriktene. I tillegg til det omsøkte vindkraftprosjektet peker Sametinget også på annen planlagt infrastruktur som veier og kraftlinjer. Sametinget konstaterer også at en eventuell etablering av atkomstvei fra vest vil kunne føre til etablering av ny mineralvirksomhet innenfor det aktuelle området. Sametinget viser i denne sammenheng til merknadene til plan- og bygningsloven, hvor det går fram at det er en særlig oppgave for planleggingen å ivareta naturgrunnet for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv.

Sametinget peker videre på at sikring av reindriftnarealene i de samiske reindriftnområdene står sentralt i Reindriftnloven § 1, og det vises til at ansvaret for å sikre disse arealene ikke bare påhviler innehaverne av reindriftnretten, men også øvrige rettighetshavere og myndighetene. Denne formuleringen i reindriftnloven er ifølge Sametinget kommet til etter en erkjennelse av at reindriftnarealer er utsatt for sterkt press, og dermed også truer reindriftnens eksistensgrunnet.

Sametinget fastslår at i samiske områder og i samisk kultur er bruken av naturen, naturressursene og landskapets av sentral betydning. Det pekes på at reindriftnutøverne har en sterk tilknytning til sine landområder som de gjennom generasjoner har brukt på en økologisk bærekraftig måte. Sametinget

sier at inngrep som gjør at den samiske reindriften opphører vil innebære faktisk fortregning, hvilket det i henhold til internasjonale konvensjoner settes absolutte skranker imot. Sametinget krever at det under enhver omstendighet ikke gjennomføres slike inngrep uten at det foreligger et på forhånd fritt avgitt samtykke fra den samiske part.

Sametinget konstaterer at den reindriftsfaglige vurderingen foretatt av reinbeitedistriktene konkluderer med at om det gis konsesjon vil deres reindrift i sin ytterste konsekvens måtte opphøre. Sametinget viser til at distriktene mener at tålegrensen for en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift for lengst har nådd sin tålegrense på grunn av tidligere store inngrep i deres beiteområder.

Sametinget ber om at konsesjonsbehandlingen utsettes i påvente av rettsavklaringer som forventes med bakgrunn i Samerettsutvalgets avgitte innstilling *Den nye sameretten 2007: 134 og 13B*.

Sametinget reiser innsigelse til konsesjonssøknaden. De ber om at det gjennomføres konsultasjoner med Sametinget før konsesjonsvedtaket foreligger.

Hva gjelder forholdet til samiske kulturminner og kulturmiljø viser Sametinget til at tiltaket er lokalisert i et område med lange tradisjoner for reindrift og annen utmarksbruk, og at disse aktivitetene gjennom tidene har satt sine spor i landskapet. Det er kjent og registrert samiske kulturminner både innenfor planområdet og i områdene rundt, hovedsakelig kulturminner relatert til eldre tiders tamreindrift, som tradisjonelle boplasser, samleplasser, melketanger o.l. Sametinget anser det som meget sannsynlig at det finnes flere kulturminner som ikke er registrert i området.

Sametinget finner at utredningene om kulturminner og kulturmiljø gir en forholdsvis bra beskrivelse av området og en relativ god oversikt over kjente kulturminner og kulturmiljøer i og i tilknytning til det berørte området. Sametinget konstaterer at utredningen konkluderer med at de kjente samiske kulturminnene som befinner seg i eller like i nærheten av planområdet ikke blir direkte berørt av utbyggingsplanene, men at de indirekte blir berørt gjennom visuell påvirkning. De konstaterer at det midtre planområdet medfører størst virkninger. Når det gjelder kjente og registrerte kulturminner utenfor planområdet mener Sametinget at disse vil bli påført negativ visuell virkning. I utredningen fokuseres det særskilt på det samiske kulturlandskapet samt kulturmiljøene ved Klarem, Åbjøra, Granbostad og Kolsvika – Bogadalen. Den samlede vurderingen er at konsekvensen av vindkraftverket vil bli stor/middels negativ for disse kulturmiljøene.

Sametinget mener utredningen for kulturminner og kulturmiljø oppfylder utredningskravene, men at de kjente registreringene langt fra gir et utfyllende bilde av kulturminnebestanden i tiltaksområdet. Når det gjelder samiske kulturminner i Nordland fylke er det høyst varierende hvor mye som er kjent og registrert fra tidligere, da det i følge Sametinget ikke er gjort verken systematiske registreringer i hver kommune eller over større områder. Det pekes på at potensialet for funn er stort.

Sametinget er av den oppfatning at undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 bør oppfylles før konsesjonsvedtak fattes, og gjør også oppmerksom på at undersøkelsesplikten i henhold til kulturminneloven § 9 ikke kan regnes som oppfylt for det omsøkte tiltaket. Sametinget må derfor foreta en befaring og kulturhistorisk undersøkelse før endelig kulturminnefaglig uttalelse kan gis. Befaringen må omfatte alle vindturbinlokalitetene, alternativer for atkomstveg og alle internveier, alle strøminstallasjoner, alle nye bygninger samt massetak, massedeponi og eventuelle riggplasser som etableres i forbindelse med anleggsvirksomheten. Det vil også være aktuelt å befare områder som blir særskilt sterkt visuelt påvirket av tiltaket.

Sametinget gjør videre oppmerksom på at dersom det skulle gjøres funn av automatisk fredete samiske kulturminner som blir direkte berørt av tiltaket, og tiltaket ikke kan endres i forhold til dette, skal det søkes om dispensasjon fra kulturminneloven i god tid før iverksetting av tiltak.

Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag oversender i brev av 16.3.2012 Områdestyret for reindrift i Nord-Trøndelag sitt vedtak vedrørende Kalvvatnan vindkraftverk:

Områdestyret i Nord-Trøndelag fremmer innsigelse til konsesjonssøknad for Kalvvatnan vindkraftverk. Innsigelse fremmes med hjemmel i energiloven § 2-1, 7. ledd, jfr. reglene om innsigelse i plan- og bygningsloven §§ 5-4 til 5-6.

Begrunnelse:

Områdestyret mener at en konsesjon for Kalvvatnan vindkraftverk vil få så store negative konsekvenser for den sørsamiske reindriften at det vil være i strid med regjeringens målsetting for reindriftspolitikken om en økologisk, økonomisk og bærekraftig reindrift.

Kalvvatnan vindkraftverk planlegges i et område som har stor verdi som sommerbeite for Åarjel-Njaarke reinbeitedistrikt. Tiltaket vil også berøre reindriftens særverdiområder, herunder luftingsplasser og reindriftsanlegg. Områdestyret er bekymret for den begrensede kunnskapen som foreligger rundt vindkraftparkeres påvirkning på tamreins beitebruk, og mener derfor konsesjonsmyndigheten bør innta en føre var holdning inntil kunnskapsgrunnlaget er godt nok.

Områdestyret er faglig uenig i deler av de vurderinger og konklusjoner som er gjort i konsekvensutredningen. Det vises her til reindriftsagronomens saksvurderinger. Områdestyret kan ikke se at tiltakshaver har vurdert de økonomiske og kulturelle effekter for reindriften av inngrepet, samt at vurderingene av de samlede arealinngrepene innen reinbeitedistriktet er mangelfulle. Områdestyret mener derfor at konsekvensutredningen ikke i tilfredsstillende grad oppfyller kravene i utredningsprogrammet.

Vedlagt høringsuttalelsen er møteboken, der reindriftsagronomen innledningsvis beskriver reindriftens bruk av områdene. Det pekes på at områdene rundt Kalvvatnan har vært et kjerneområde for sørsamisk reindrift over generasjoner og at det er registrert mange samiske kulturminner i nærområdet.

Reindriftsagronomen kommenterer videre konsekvensutredningen, som han mener er omfattende og grundig gjennomført. Reindriftsagronomen er imidlertid uenig i flere av de vurderinger som er gjort i rapporten. Det pekes i denne sammenheng blant annet på konsekvensutredningens presentasjon av distriktsgrensene og det 0-alternativet, som inkluderer bygging av 4 hytter i områder, som legges til grunn i utredningen. Reindriftsagronomen er også uenig i verdisettingen av beiteområder innenfor Toven sitje, og at konsekvensgraden dermed blir satt for lavt. Det uttrykkes også bekymring for økt fare av sammenblanding av rein mellom sitjene, særlig om det blir etablert atkomstvei fra vest. Reindriftsagronomen peker også på at det er heftet betydelig usikkerhet knyttet til tamreins tilvenning til nye inngrep og mener at det blir lagt for stor vekt på denne effekten i utredningene.

Videre vurderer Reindriftsagronomen tiltaket i seg selv, der det pekes på at planområdene for vindkraftverkene over lengre tid har blitt benyttet av to ulike driftsgrupper til forskjellige sesonger, men også til dels i samme beiteperiode. Området må samlet sett sies å ha meget stor verdi for den sørsamiske reindriften. Det vises til at tiltaket i Nord-Trøndelag reinbeiteområde vil berøre Åarjel-Njaarke reinbeitedistrikt, herunder Toven sijtes sommerbeiter, og da særverdiområder i reindriften som luftingsområder og reindriftsanlegg (merkeplasser). Reindriftsagronomen mener at 40-50 km² innenfor Toven sijtes barmarksbeiter vil berøres, noe som utgjør 10-15 % av de totale barmarksbeitene til Toven sitje. Det vises til at det er dokumentert at rein vil redusere bruken av beiter i nær tilknytning til tekniske inngrep i større eller mindre grad, og at dette spesielt gjelder simler med kalv på vårparten/tidligsommeren, men også utover sommeren. Reindriftsagronomen finner det rimelig at tiltaket kan gi langvarige unnvikelseeffekter hos simler med kalv som vil benytte alternative tilgjengelige beiter som er mindre berørt av tekniske inngrep, noe som kan føre til høyere beitepress på

de gjenværende sommerbeitene til Toven sijte. Det kan også føre til at reinflokkene sprer seg til beiteområder hos andre driftsgrupper og at den reduserte beitebruk av området også kan føre til at bruken av de tradisjonelle merkeplassene på Kalvfjellet og ved Nilsinetjørnin ikke vil være hensiktsmessig. Dette vil medføre økt arbeidsmengde.

Reindriftsagronomen mener utrederne baserer mye av sin vurdering på at tamreinen i stor grad vil tilpasse/tilvenne seg vindkraftparken allerede etter 3 års drift, noe som etter det etter hans mening er knyttet lite kunnskap til og reindriftsagronomen hadde derfor forventet en større grad av føre var holdning i vurderingen av virkningene.

Reindriftsagronomen understreker at det ved en eventuell realisering av vindkraftverket vil være viktig at området ikke blir benyttet som reinbeite under anleggsperioden, og at det bør være mulig for Toven sijte å holde reinflokkene sin i de mer sørlige delene av sommerbeitene, men at dette vil medføre ekstraordinært tilsyn gjennom hele anleggsperioden. Videre er det nødvendig at anleggsveier blir stengt med bom.

Anleggsveien fra vest har etter reindriftsagronomen mindre direkte betydning for Toven sijte, men allikevel at man bør unngå en slik løsning ettersom dette vil gi store virkninger for beitebruken til Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt og indirekte virkninger for Toven sijte ved økt risiko for sammenblanding.

I møteboken understreker også reindriftsagronomen at den sørsamiske reindriften er en viktig og sentral bærer av den sørsamiske kulturen og at reindriften kulturelle rettsgrunnlag er forankret gjennom ILO-konvensjon nr. 169 og Grunnloven 110 a. Sammen med regjeringens målsetting for reindriftspolitikken; en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift (St. meld. nr. 9, 2011-2012), legger dette i følge reindriftsagronomen klare forpliktelser på norske myndigheter i saker som berører den sørsamiske reindriften ressursgrunnlag. Reindriftsagronomen mener en realisering av Kalvvatnan vindkraftverk vil være i strid med dette og ber om at områdestyret fremmer innsigelse til konsesjonssøknaden for Kalvvatnan vindkraftverk.

Reindriftsforvaltningen i Nordland oversender i brev av 2.3.2012 Områdestyret for reindrift i Nordland sitt vedtak vedrørende Kalvvatnan vindkraftverk:

"Områdestyret i Nordland fremmer innsigelse til konsesjonssøknad for Kalvvatnan vindkraftverk. Innsigelse fremmes med hjemmel i energiloven § 2-1, 7. ledd, og jfr. reglene om innsigelse i plan- og bygningsloven §§ 5-4 til 5-6.

Begrunnelse: Tiltaket vil medføre store negative konsekvenser for Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt og den sørsamiske reindriften i Nordland. Tiltaket vil gripe inn i reindriften særverdiområder og redusere distriktets tilgjengelige barmarksbeiter ytterligere. Reindriften er en viktig del av det materielle grunnlaget for samisk språk, kultur og samfunnsliv. Målsetningen for reindriftspolitikken er utviklingen av en økologisk, økonomisk og kulturelt bærekraftig reindrift. Den har sitt grunnlag i St. melding nr. 28 (1991-92). Områdestyret kan ikke se at en utbygging som foreslått ivaretar denne målsetningen. Forpliktelser etter Grunnloven § 110 a og folkerettens regler om urfolk og minoriteter innebærer også at det er et nasjonalt ansvar å ivareta det materielle grunnlaget for samisk kultur.

Enstemmig vedtatt.

Av møteboken går reindriftsagronomens vurderinger vedrørende reindriften bruk av områdene og forventede virkninger av tiltaket frem. Reindriftsagronomen mener at det omsøkte tiltaket vil være svært negativt for Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt og den sørsamiske reindriften i Nordland. Utbyggingsområdet vil ifølge reindriftsagronomen direkte og indirekte påvirke reindriften

særverdiområder på en negativ måte, herunder både beite og luftingsområder, oppsamlingsområder, gjerdeplasser for kalvmerking, flyttleier og trekkleier. Både anleggs- og driftsperioden vil medføre tap av beiteområder, samt trolig medføre store konsekvenser for den praktiske reindriften og driftsmønsteret i distriktet. Tiltaket vil også ha areal og driftsmessige konsekvenser for nabolikdistriktet Åarjel-Njaarke. Tiltaket vil medføre større fare for sammenblanding av rein mellom de to distriktene, samt også fare for større sammenblanding med Jillen Njaarke reinbeitedistrikt i nord.

Dersom det gis konsesjon mener reindrifagsagronomen at det må tas store hensyn til reindriften i både anleggs- og driftsfasen. Reindrifagsagronomen vil sterkt fraråde at det tillates ny atkomstvei fra vest, ettersom dette alternativet vil gå gjennom områder som til nå er lite berørt. Dersom utbygging av vindkraftverket tillates bør det kreves en kraftig reduksjon av anlegget.

Dersom det gis konsesjon er det etter Reindrifagsagronomens vurdering også viktig å gjennomføre oppfølgende undersøkelser før, under og etter anleggs- og driftsperioden. Dette må gjøres for å skaffe bedre kunnskap om hvordan reindriften blir påvirket av utbygging i et slikt landskap, samt bedre muligheten for å gjennomføre avbøtende tiltak. Det bør gjøres tilleggsutredning på luftfart i forbindelse med reindriftens bruk av helikopter, samt isingsproblematikk og sikkerhet for de som jobber med rein i området.

Reineierne Ivar Toven, Nils Johan Kappfjell, Mads Kappfjell og Pål Kristoffer Toven uttaler seg til saken i brev av 4.3.2012. De er kritiske til konsesjonssøknaden og utredningene vedrørende reindrift. De mener at søknad og utredninger ikke oppfyller de formelle krav etter energiloven og forskriften om konsekvensutredninger, og at dokumentene dermed ikke skulle vært sendt på høring. Det pekes blant annet på at de samlede virkninger av planer og tiltak for reindrift ikke er vurdert slik det er krav om i forskriften om konsekvensutredninger.

Videre omhandler uttalelsen fagrapporten for reindrift. Reineierne mener rapporten ikke gir svar på de krav som både reineiere og NVE stilte i tilknytning til melding og fastsettelse av utredningsprogram. De er også kritiske til utredningsprosessen. Reineierne er av den oppfatning at rapporten egentlig er uten verdi. De mener konsulentene åpenbart ikke har reindrifagsfaglig kompetanse og dermed ikke skulle vært benyttet. Reineierne kommenterer også utredningens rolle og om de opptrer som privatpersoner, forskere eller konsulenter.

Reineierne kommenterer også NVEs rolle knyttet til rapporten, og viser til at NVE skal behandle søknaden etter en rekke lover, deriblant forvaltningsloven, og i tillegg forutsetter de at NVE følger de *Etiske retningslinjer for stats tjenesten* (Moderniseringsdepartementet 2005) ved behandlingen av tiltaket.

Videre viser reineierne til at planområdet strekker seg over to reinbeitedistrikt, 11 og 18, der reineierne er de direkte berørte rettighetshaverne. Videre beskrives grensene for de berørte reinbeitedistriktene.

Reineierne peker videre på at de i begge distrikter er nødt til å forholde seg til et øvre maksimalt fastsatt reintall. Reintallet bygger på vurderinger av tilgjengelige arealer og erfaring, og er for distrikt 11 (3816 km²) 2400 dyr, noe som betyr 0,63 dyr/km². For distrikt 18 (2420 km²) er øvre fastsatt reintall 2400 dyr, som gir 0,99 dyr/km². Reineierne registrerer at det i rapporten er lagt til grunn helt andre tall. Reineierne finner dette spesielt graverende, da de feilaktige tallene er utgangspunkt for hele dokumentet og dets konklusjoner.

Reineierne viser videre til rapportens vurdering av vei og tilgjengelighet, og er uenig i rapportens konklusjon om at tiltaket ikke vil øke tilgjengeligheten i området. Det pekes fra reineiernes side på at de eksisterende veiene i dag er klassifisert som traktorveier og at de ved oppgradering vil føre til et langt større trafikktrykk.

Videre stiller de spørsmål ved det de mener er en rekke påstander i rapporten om reindrift om området bruk til reindrift.

Reineierne oppsummerer uttalelsen med at rapporten om reindrift mangler vesentlige beskrivelser av de virkninger en eventuell utbygging vil gi for reineierne. Det pekes på at konsulentene mangler faglig dekning for en lang rekke av de påstander som framsettes og at det framsettes påstander som er direkte feil. Etter reineiernes vurdering gjør summen av disse manglende at dokumentet ikke er i nærheten av å være en konsekvensutredning.

Inntil tiltakshaver har utarbeidet en konsekvensutredning i tråd med innspill fra reindriften, lov og forskrift ber reineierne om at konsesjonssøknaden stilles i bero.

I nytt brev av 25.4.2012 foreslår reineierne en ny person til å vurdere de reindriftsfaglige virkningene av tiltaket.

Åarjel-Njaarke reinbeitedistrikt (distrikt 11), ved Lars Toven, beskriver i sin høringsuttalelse av 18.2.2012 grensene for distriktet og deres bruk av områdene. Innledningsvis pekes det på at Bindal Kappfjell reinbeitedistrikt har gjennomflyttingsrett og beiterett i området på seinhøsten. Av den videre beskrivelse går det frem at de flytter reinen inn i området om sommeren, i takt med snøsmeltingen, tilgjengeligheten på beiter og at sommervarmen tvinger reinen til høytliggende fjellområder med sikre snøskavler. Det vises til at områdene er de sikreste høytliggende fjellområder og deres beste luftingsland, noe som er tvingende nødvendig på varme sommerdager med mye insekter. Det sies at området Selkije, som avgrenses rett sør for det søndre planområdet for vindkraftverket, er et godt grøntbeite og et område som holder reinen godt samlet i tilfelle stygt vær. Driftsgruppen sier videre at for å kunne bruke områdene nordover er de nødt til å passere det sørligste planområdet, da det ikke er andre alternativer på grunn av topografi. De mener derfor dette planområdet vil sperre for deres bruk nordover.

Driftsgruppen er opptatt av naturbasert kunnskap og mener luftingsland vil gå tapt og veier og lignende vil forstyrre reinen, slik at reinens naturlige adferd blir forstyrret. De mener også at den naturbaserte kunnskapen som de innehar for utøvelse av reindrift må bli lagt til grunn i vurderingene. De mener denne kunnskapen er opparbeidet gjennom generasjoner og at all unaturlig forstyrrelse vil vanskeliggjøre den daglige reingjetingen.

Driftsgruppen omtaler videre områdene fra Krokvatnet og nordover. De mener tiltaket vil utelukke bruk av merketangen ved Krokvatnet som følge av veier og trafikk. Også driving av rein både i retning Frøyningsfjellet og nordover i retning Kalvassfjellet, området mellom Kalvassfjellet og Krokvatnet, vil utelukkes. Også reinbeitene og oppsamlingsplassen ved Kalvassfjellet/Nilsinetjern og dalen Skjiilevaja vil gå tapt som følge av veier og forstyrrelser. Denne dalen blir brukt som sommerbeite og overnattingsplass før kalvmerking ved Krokvatnet.

Driftsgruppen mener videre at dersom det midtre og søndre planområdet bygges ut vil bruken av områdene nord for eksisterende vei forbi Krokvatnet umuliggjøres, både som sommerbeite og tidlig høstbeite.

Driftsgruppen viser til at bruken av områdene nord for eksisterende vei forbi Krokvatnet ikke har vært intensivt brukt de senere år på grunn av andre store rovdyrtap. Hva gjelder veier og trafikk mener driftsgruppen at disse vil ha stor betydning for reindriften eksistens i området, uansett alternativ, og peker på at eksisterende veg østfra må opprustes og ved det muliggjøre enklere atkomst til områdene.

Det pekes også på behovet for kraftledninger ved utbygging av det midtre og søndre planområdet. Driftsgruppen hevder at også kraftledningene vil vanskeliggjøre den daglige reindrift, både under anleggs- og driftsfasen.

Driftsgruppen ser på fagrapporten om reindrift som et bestillingsverk av utbygger og hevder dokumentet inneholder en rekke feil og mangler, i tillegg til at det ikke er utarbeidet i samråd med de berørte reieiere. Driftsgruppen velger å se bort fra fagrapporten da den ikke er reindriftsfaglig fundert og på grunn av at den naturbaserte kunnskapen innen reindrift er ikke vektlagt. Før saken avsluttes krever driftsgruppen at det må lages en konsekvensutredning som også reindriften kan akseptere.

Dersom det blir gitt konsesjon mener driftsgruppen det nok en gang må utarbeides nye bruksregler.

Det vises til slutt til at høringsuttalelsen ikke er fullstendig og at de vil komme med supplerende uttalelser etter hvert. De har heller ikke vurdert saken opp mot internasjonale konvensjoner og rettighetsspørsmål.

Driftsgruppen konkluderer med at de vil motsette seg ethvert inngrep ut fra begrunnelsen gitt over. De mener utbyggingsplanene i sin helhet vil gi store virkninger og økt belastning for deres beiteområde nord for rett linje fra Store Bjørhusdal til Trongen. Det understrekes at deres områder ikke er innløsbare, verken for dem eller kommende generasjoner.

Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt (distrikt 18) oversender i brev av 20.2.2011 sine merknader til saken. Distriktet viser innledningsvis til de fire hyttene som er planlagt i deres reindriftsområde og sier de ved en glipp ikke fikk uttale seg til disse planene. Distriktet sier det er helt uakseptabelt å bruke hyttene som argument for å tvinge gjennom et enda verre inngrep som de oppfatter et vindkraftverk å være. De viser til at det er mange år siden det ble gitt tillatelse til hyttene, og at distriktet har den klare oppfatning at de planlagte hyttene ikke kan eller skal realiseres.

Videre beskriver de reinbeitedistriktets bruk av området og de virkninger de mener det planlagte tiltaket vil kunne få på reindriften. De viser til konsekvensutredningen om reindrift og mener den verdivurderingen som er gjort av reindriftsområdene i denne rapporten i hovedsak må basere seg på misforståelser i forbindelse med befaring og dialog mellom reindriftsutøverne og konsulentene.

Reinbeitedistriktet fastslår at området der de tre planområdene planlegges brukes i de mest sårbare periodene av året, fra april til august og fra oktober til desember. Området innehar ifølge distriktet kvaliteter som vår-, sommer- og vinterbeite. Området er bratt og ulendt, men dette gir reinen kort vei for å trekke ned fra de høyeste fjelltoppene og ned i dalene for å beite. De viser til at området består av høyfjell og kystbeiter og det også er et viktig oppsamlingsområde for rein. Det vises til at distriktet allerede har stor underdekning på barmarksbeite og de mener tiltaket vil medføre tap av beiter og areal som er nødvendig for å drive bærekraftig reindrift.

Reinbeitedistriktet vurderer at det nordre planområdet er særdeles viktig for eksistensgrunnlaget for deres virksomhet. Det pekes på at tiltaket i dette området vil avskjære flere flytt-/trekkleier. Reinen trekker midt gjennom området og det er også særdeles viktig som luftingsplass.

Distriktet fastslår at dersom dette området blir bygd ut vil man ødelegge det naturlige trekkmonsteret for rein. Det vil også frata reinen luftingsplassen, reindriftsutøverne bruk av området som oppsamlingsplass og reinens utnyttelse av dalene rundt Jarpetjahke.

Reinbeitedistriktet hevder de ikke lenger kan benytte helikopter som hjelpemiddel ettersom Luftfartstilsynet har forbudt flyging i vindkraftområder.

Det pekes videre på at det midtre og søndre planområdet ligger i et annet reinbeitedistrikt, men at de har beiterett innenfor deler av dette distriktet. De benytter det midtre planområdet både vår og høst, og området ligger i viktige trekk- og flyttleier. Et vindkraftverk i disse områdene vil etter deres mening være svært uheldig.

Distrikt 18 går sterkt imot tiltaket og hevder at de har måttet takle en rekke inngrep gjennom de senere år og at tålegrensen nå er nådd. Reinbeitedistriktet sitt eksistensgrunnlag vil være svært truet om bygging skjer, og da særlig om nordre vindmølleområde blir en realitet. Distriktet ber samtidig om at myndighetene foretar en grundig undersøkelse av tidligere gjennomførte inngrep og dets betydning for driften av reinbeitedistriktet. Det bes om at nye planlagte utbygginger ses i sammenheng med tidligere inngrep, da det etter deres vurdering er meningsløst å foreta konsekvensutredninger for enkeltstående prosjekt, isolert sett.

Reinbeitedistriktet minner om at norske myndigheter har et særlig ansvar for samer og viser til Grunnloven § 110A, ILO konvensjonen nr. 169 og St.meld. nr. 28(1991-92). Det vises også til Miljøverndepartementets behandling av to hyttefelt i Svenningdal, Grane kommune, i juli 1999. Det vises til at Miljøverndepartementet den gang gikk ut med klare tilrådninger om å beskytte reindriftens ressursgrunnlag og at Grane kommune måtte foreta en faglig analyse av reindriftens tålegrense hvis man skulle gå videre med hytteplanene. Miljøverndepartementet sa videre at det vil være svært uheldig om den langsiktige forvaltningen av reindriftens ressursgrunnlag foregår fragmentert ut fra utbyggerinteressenes ønsker og ikke i en helhetlig strategi. MD viste også til at viktige regionale og nasjonale reindriftsinteresser sto på spill.

Reinbeitedistriktet mener at det Miljøverndepartementet anførte i 1999 også er gjeldende for de nye planlagte prosjekter i deres reinbeitedistrikt og at det vil være naturlig at det er sentrale myndigheters, og ikke kommuners ansvar, å sørge for den faglige analysen av reindriftens tålegrense.

Vedlagt uttalelsen er en liste over inngrep i reinbeitedistriktet. Her nevnes inngrep som vannkraftutbygginger, veibygging, E6, jernbane, skogbruk, hyttebygging, kraftledninger, jordbruk og nydyrking. Det vises også til en rekke planlagte inngrep i reinbeitedistriktet, blant annet småkraftverk, gullgruvevirksomhet og kalksteinsbrudd.

Lokale, regionale og sentrale interesseorganisasjoner

Forum for natur og friluftsliv i Nordland (FNF Nordland) oversender i brev av 15.2.2012 sin uttalelse til tiltaket. FNF Nordland er et nettverk for 14 natur- og friluftslivsorganisasjoner i Nordland, med til sammen over 20 000 medlemmer. FNF Nordland sin uttalelse omhandler behovet for kraft i regionen, områdets verdi for friluftsliv, biologisk mangfold, spesielt fugl, og forholdet til vindkraftverk, tiltakets påvirkning av inngrepsfrie naturområder og krav om utredning av sumvirkninger for landskap, natur og friluftsliv, jf. naturmangfoldloven § 10.

FNF Nordland uttaler at presset på natur og landskap, biologisk mangfold og friluftsliv i Bindal blir stadig større på grunn av de mange vannkraftutbyggingene. De mener tiltaket også vil ha negative virkninger for reindriften og vil berøre arealer som brukes til beite, trekk og kalving, og av reiene til flytting, driving, kalvemerking og oppsamling av dyr. Den foreslåtte veien i vest vil ha betydelige miljøkonsekvenser og forringe viktige natur- og friluftslivsinteresser ytterligere. De forventer at atkomstvei og eventuell tilgang til mineralressursene inngår i en helhetsvurdering og en vurdering av den samla belastningen for naturmangfoldet.

Vega Senterparti, Vevelstad Senterparti, Brønnøy Senterparti, Sømna Senterparti og Bindal Senterparti fremmer i brev av 21.1.2012 sine merknader til planene om vindkraftverk i Bindal. De fem senterpartilagene på Sør-Helgeland sier det er full enighet om utbygging av vindkraftanlegg i

Bindal (Kalvvatnan vindkraftverk). Etter partienes vurdering er Kalvvatnan vindkraftverk det minst konfliktfylte vindkraftverk som er under planlegging i Nordland, noe som de hevder også Naturvernforbundet i Nordland innrømte på folkemøte i Bindal i desember 2011.

De minner om at tiltaket vil bidra til å nå målene på nasjonalt nivå om fornybare energikilde og gi positive ringvirkninger for hele regionen og spesielt Bindal. Det pekes i den forbindelse på at Bindal har mistet over 100 arbeidsplasser innenfor industri de siste 10 årene.

Det pekes på at de aktuelle områdene allerede er berørt av omfattende vannkraftutbygging, slik at det totalt sett ikke er nye områder som vil bli berørt. Videre mener senterpartilagene at plasseringen er klimamessig og kostnadsmessig gunstig, ettersom eksisterende 300 kV kraftledning finnes i området.

De viser til at det i tillegg er avgjørende med ny atkomstvei fra vest, både for sysselsettingen i Bindal, men også for resten av regionen Sør Helgeland. De mener veien kan også åpne for flere næringsetableringer innenfor bergverk.

Senterpartilagene konkluderer med at det er avgjørende at myndighetene kommer i dialog med reindriftsnæringa om avbøtende tiltak, slik at akseptable løsninger kan oppnås. De krever at det gis konsesjon for Kalvvatnan Vindkraftverk i Bindal.

NHO Nordland viser i brev av 20.1.2012 til at de tidligere har anbefalt at tiltaket skulle konsekvensutredes. De viser også til at de som organisasjon ofte har en utfordring i å være pådriver i saker som berører ulike interesser. Hva gjelder aktuelle vindkraftprosjekter i Nordland mener organisasjonen at konfliktgraden er liten. Det pekes på at tiltaket vil bidra til positiv næringsutvikling i Bindal kommune.

NHO Nordland sier at vindkraftverket ikke vil være synlig fra kysten og at den er lokalisert i høyder som gjør at den ikke kommer i konflikt med havørn og hubro. De mener Kalvvatnan vindkraftverk kan være et godt alternativ til mer kystnære prosjekter.

NHO Nordland mener vindkraftverket kan bli et viktig supplement til en ny elektrolysehall i Mosjøen, spesielt i sammenheng med en stopp i videre utbygging i Vefsna. De håper prosjektet kan realiseres innen få år.

Bindal skogeierlag skriver i brev av 12.1.2012 at de er positive til planene om Kalvvatnan vindkraftverk og tilhørende atkomstvei fra vest. De viser til at Bindal kommune har lang tradisjon som skogbrukskommune. Skogeierlaget sier at det om cirka 10 år er store arealer som blir hogstmodne, og at en veiforbindelse vil gi tilgang til store skogressurser som i dag ikke er økonomisk drivbare og gi positive ringvirkninger økonomisk og sysselsetningsmessig.

Namsskogan fjellstyre redegjør i brev av 12.1.2012 for fjellstyrets syn i saken. Av uttalelsen går det frem at de i dag har fire utleiehytter og at de selger jakt- og fiskekort i området. Fjellstyret viser til de mange private hyttene i området, beliggende ved Frøyningen og Mellingsvatnet, vil kunne se vindturbinene fra sine turområder i Namsskogan. Etter fjellstyrets vurdering vil bruk av atkomstvei fra øst medføre store utfordringer knyttet til utleie av deres hytter da denne benyttes som atkomst til hyttene. Fjellstyret frykter veien ikke kan brukes og at hyttene dermed ikke kan leies ut.

Det påpekes videre at opplevelsesverdien for friluftslivet vil bli negativt påvirket både i anleggs- og driftsfasen. Fjellstyret mener området visuelt fremstår som uberørt, selv om det er bygd ut vannkraft i området.

Fjellstyret mener tiltaket vil medføre et stort inngrep i området, og mener tidligere vannkraftutbygging ikke kan sammenlignes med det planlagte tiltaket. Etter fjellstyrets mening vil tiltaket gi reindriften store utfordringer og de mener avbøtende tiltak vanskelig kan gjennomføres.

Fjellstyret mener videre at registreringen av vilt er mangelfull ettersom det blant annet ikke er registrert hekkeplasser for fjellvåk og kongeørn i området, og ber om at det blir iverksatt grundigere registreringer i planområdet. Det pekes også på at nettilknytningen av vindkraftverket vil omfatte cirka 15 kilometer ny 132 kV kraftledning som vil kunne øke omfanget av fuglekollisjoner.

Namsskogan fjellstyre stiller seg enstemmig negativ til tiltaket. Dersom tiltaket gis konsesjon må det forhandles om avbøtende tiltak og erstatninger for å redusere de negative virkningene for de bruksberettigede og fjellstyret.

Terråk Jeger- og Fiskeforening uttaler seg til tiltaket i brev av 6.1.2012. De er en medlemsorganisasjon med cirka 200 medlemmer som leier områder på Terråk og i Åbygda-regionen av Plahtes Eiendommer for utøvelse av jakt, fiske og friluftsliv for sine medlemmer.

Planområdet for vindkraftverk ligger utenfor de områder foreningen disponerer, og TJFF sier at tiltaket derfor ikke har noen direkte påvirkning for sine medlemmer. TJFF ser ingen konflikter som berører de aktivitetene som bedrives på de leiearealene vi disponere, og er i tillegg positive til denne utbyggingen, da den etter deres mening vil være med på å styrke grunneierens- og kommunens muligheter for næringsutvikling og bolyst.

Sør-Helgeland regionråd er et samarbeidsorgan mellom kommunene i regionen og består av ordførerne fra Bindal, Sømna, Brønnøy, Vega og Vevelstad. I møte 4.1.2012 har de fattet følgende vedtak:

I Bindal kommune er det planlagt et vindkraftprosjekt som vil gi store regionale ringvirkninger.

Sør-Helgeland Regionråd er kjent med konsesjonssøknaden og håper at prosjektet blir realisert med "vei fra vest". Grunnet den negative utvikling Bindal kommune er inne i ber vi om at prosjektet blir gitt konsesjon på et så tidlig tidspunkt at prosjektet får tilgang til eksisterende ledig nettkapasitet.

Tekniske instanser

Statens vegvesen Nordland sier i brev av 2.2.2012 at deres interesser i saken knytter seg til forhold som berører riks- og fylkesveier. På generelt grunnlag gjør de oppmerksom på at følgende:

Eksisterende veiers bæreevne (akseltrykk) og tillatte vogntoglengde må kartlegges. Der kapasiteten ikke er tilstrekkelig må tiltakshaver bekoste eventuell opprusting.

Avkjørselsforhold (nye avkjørsler eller endret bruk av eksisterende avkjørsler) må avklares i reguleringsplan eller omsøkes i egen søknad.

Byggegrenser langs riks- eller fylkesvegnettet må avklares i reguleringsplan eller det må søkes om dispensasjon fra veglovens byggegrense langs offentlig veg i egen søknad dersom det blir aktuelt.

Kryssing av veg må skje ved pressing gjennom veikroppen, ikke ved graving i veien. I tillegg gjør de oppmerksom på at kryssing av vei kun kan tillates etter søknad.

Bindal Kraftlag SA stiller i brev av 20.1.2012 seg positiv til planene om utbygging av Kalvvatnan vindkraftverk. De mener det er gjennomført gode utredninger.

Kraftlaget mener nettilknytningen er et av flere viktige momenter for at Kalvvatnan vindkraftverk bør prioriteres foran andre vindkraftprosjekter, og mener nettilknytningen vil medføre minimale inngrep i naturen.

Kraftlaget peker på at Midt-Norge er og i tiden fremover vil være en region med kraftunderskudd, og at det i dag er kapasitet til å føre all produksjon sørover fra Kalvvatnan vindkraftverk, noe som vil bedre denne situasjonen.

Kraftlaget mener videre at de samfunnsmessige virkningene av prosjektet kan bli store i positiv retning, både regionalt og lokalt, og viser til utredningene knyttet til dette temaet. Kraftlaget mener også tiltaket vil bidra til videre utvikling av Bindal kommune, som i dag sliter med befolkningsnedgang og har behov for utvikling av nye arbeidsplasser.

Kraftlaget mener at tiltaket kan framstå negativt for reindriftsnæringen og har forståelse for at nye inngrep i området møtes med skepsis fra brukerne. Kraftlaget peker imidlertid på erfaringer fra etablerte vindkraftverk som viser at det ikke er noen klar indikasjon på stress- eller frykttrespons hos dyrene. Samtidig er størsteparten av vindturbinene plassert slik at de blir stående i områder med lite vegetasjon. Kraftlaget mener de negative virkningene prosjektet har for reindriftsnæringen kan dempes gjennom avbøtende tiltak.

For Bindal Kraftlag fremstår vindkraftverket som et meget godt vindkraftprosjekt hva gjelder avveiningen mellom samfunnsnyttige formål, synlige inngrep i naturen og konflikt med eksisterende næring i området. Det pekes på at det er satt ambisiøse mål for vindkraftsatsning i Norge, og Kalvvatnan vindkraftverk er et godt prosjekt for å kunne bidra til at disse målene oppnås. Med bakgrunn i de samfunnsmessige virkningene tiltaket har for vertskommunen støtter kraftlaget tiltakshavers søknad om atkomstvei fra vest.

Helgelandskraft AS uttaler seg til saken i brev av 23.1.2012. Det vises til at Åbjørakraft, som eies av Helgelandskraft og NTE, i forbindelse med tidligere utbygging av Kolsvik kraftverk har etablert anleggsvei inn i det aktuelle området for det planlagte vindkraftverket. Denne veien brukes for drift og vedlikehold av reguleringsanleggene ved Øvre Kallvatnet. Kraftverket i Kolsvik blir driftet ved hjelp av skyssbåt mellom Lande kai og Kolsvikbøen. De peker på at den planlagte atkomstveien fra vest vil lette arbeidet med drift- og vedlikehold.

Helgelandskraft stiller seg på vegne av Åbjørakraft positiv til planene om ny vei. De peker også på at vindkraftverket bør utformes slik at de har mulighet til påkobling av strømforsyning til deres anlegg rundt dammen ved Øvre Kalvvatnet, som i dag drives ved hjelp av dieselaggregat. De peker videre på at Åbjørakraft har flere overføringer som det er mulig å utnytte til kraftproduksjon, og hevder at de vil gå i dialog med tiltakshaver om mulighet for tilkobling til vindkraftverket.

Norkring viser i e-post av 18.1.2012 til tidligere uttalelse i forbindelse med meldingen for Kalvvatnan vindkraftverk. Det går frem at Norkring ikke ser at det planlagte vindkraftverket vil ha negativ innvirkning på mottak av radio eller TV for fastboende. De kan heller ikke se at det er noen av deres radiolinjer som blir forstyrret.

Statnett SF uttaler seg til saken i brev av 23.1.2012. Det vises til at den skisserte løsningen for nettilknytning i søknaden for Kalvvatnan vindkraftverk legger til rette for en fremtidig spenningsoppgradering av sentralnettet. Statnett hevder videre at avgrensningen Namsskogan – Kolsvik vurderes spenningsoppgradert fra 300 kV til 420 kV som en del av Statnetts langsiktige plan for spenningsoppgradering mellom Klæbu og Nedre Røssåga. Det er imidlertid ikke besluttet når dette vil gjennomføres, men Statnett viser til sin nettutviklingsplan for 2011, der det fremgår at det planlegges å ha gjennomført spenningsoppgradering av 300 kV forbindelsen Nedre Røssåga–Tunnsjødal til 420 kV

innen 2018/19. Statnett mener at det i denne forbindelse kan vurderes som aktuelt å spenningsoppgradere Namsskogan – Kolsvik, men at dette ikke er endelig avklart.

Statnett peker på at om det blir aktuelt å realisere vindkraftverket før forbindelsen er oppgradert til 420 kV, vil det være nødvendig å installere en omkoblbar transformator 300/420 kV. Den skisserte løsningen som innebærer nettilknytning via en ny fullverdig transformatorstasjon med egen avgang til produksjonsanlegget er etter Statnetts syn viktig for fleksibilitet og tilgjengelighet ved driftsforstyrrelser og revisjoner. Statnett forutsetter at utbygger tar initiativ til et nærmere samarbeid med oss om detaljering av stasjonsløsningen og koordinering av eventuelle byggearbeid.

Videre presiserer Statnett at de generelt er bekymret for utviklingen av kraftsystemets spenning og frekvensreguleringsevne. Det bygges ut store mengder kraftproduksjon med begrenset reguleringsevne og særlig i sommerhalvåret dominerer uregulert produksjon. Statnett mener derfor det er viktig at alle kraftverk utformes slik at de kan delta i reguleringen av både spenning og frekvens. Statnett fastslår at det må ses nærmere på eventuelle systemmessige utfordringer ved innmating både fra Kolsvik kraftverk, ny planlagt småkraft med innmating til Kolsvik, Kalvvatnan vindkraftverk og Ytre Vikna vindkraftverk i dette radielle kraftledningsnett. Spennings- og stabilitetsforhold, samt omfanget av nødvendig produksjonsfrakobling ved utfall av de øvrige ledningene i nord og sør må avklares.

Statnett viser til *Funksjonskrav i kraftsystemet (FIKS)*, der kravene ved tilknytning av vindkraftverk står beskrevet. Med dagens last- og produksjonsforhold er området mellom Ofoten og Tunnsjødal normalt et overskuddsområde, og Statnett peker på at kraftflyten i sentralnettet som regel går fra nord til sør og mot Sverige. Mulig kraftflyt fra Nordland mot Trøndelag begrenses blant annet av et snitt bestående av de to 300 kV kraftledningene som går sørover fra Tunnsjødal, og mengden ny kraftproduksjon som kan mates inn i eksisterende overføringsnett i området sør for Ofoten til nord for Tunnsjødal anslås grovt til cirka 500-700 MW. Dette vil imidlertid være avhengig av forbruksutviklingen og kraftbalansen videre nordover i Troms og Finnmark. Mulig omfang ny produksjon er også avhengig av bruken av systemvern (produksjonsfrakoblinger) og markedsmessige virkemidler, som kan bidra til et bedre samspill mellom regulerbar og uregulerbar produksjon.

Statnett viser til at det isolert sett er tilstrekkelig kapasitet i sentralnettet til å ta imot Kalvvatnan vindkraftverk på 225 MW, men at tiltaket må ses i sammenheng med andre planer om ny produksjon i Nordland /nord for Tunnsjødal. Statnett sier de er kjent med at det er planer om et betydelig omfang ny kraftproduksjon i dette området, både småkraft/vannkraft og vindkraft, og at dette til sammen er dette mer enn det er kapasitet til i eksisterende sentralnettet.

Statnett fastslår at de planlegger å spenningsoppgradere den ene 300 kV forbindelsen mellom Nedre Røssåga og Tunnsjødal (duplex) til 420 kV innen 2018/19, men peker på at dette tiltaket alene ikke vil gi nevneverdig økning av overføringskapasiteten ut av overskuddsområdet Nordland.

Statnett understreker at økt overføringskapasitet først vil oppnås når ytterligere tiltak fra nord til sør og/eller til Sverige er gjennomført. Statnett mener det ikke er realistisk å ha slike tiltak i drift innen 2020.

Statnett viser til fagrapport om nettilknytning av Kalvvatnan vindkraftverk, der det står skrevet at tiltaket vil bedre kraftbalansen i Midt-Norge. Statnett vil gjøre oppmerksom på at vindkraftverket er planlagt tilknyttet i overskuddsområdet Nordland og nord for det begrensende snittet mot Trøndelag (Tunnsjødalsnittet). Statnett mener at denne produksjonen således ikke vil bidra til å bedre kraftsituasjonen i Midt-Norge, og at de heller ikke ser noen spesiell gevinst forsyningsmessig ved å etablere ny produksjon i dette overskuddsområdet.

En generell kommentar fra Statnett er at Nordland har et stort potensial for ny småkraftproduksjon, og at dersom småkraft er mer lønnsom enn vindkraft, mener Statnett småkraften bør ha prioritet ved knapphet i overføringskapasiteten.

Avslutningsvis presiserer Statnett at det er viktig forutsetning at konsesjonær følger krav i *Forskrift om systemansvaret i kraftsystemet (FoS)* og *Forskrift om leveringskvalitet i kraftsystemet (FoL)*.

Grunneiere, privatpersoner og selskaper

Bernts Maskinservice skriver i udatert brev mottatt hos NVE 23.1.2012 at en eventuell etablering av vindkraftverket vil ha stor betydning for framtiden til Bindal kommune. Bedriften mener en etablering vil bety mye for verdiskapning og bosetting i kommunen og vil på det sterkeste tilrå utbyggingen.

Færingen gjestegård skriver i e-post av 23.1.2012 at de er eneste overnattingssted på Terråk. De eies av en gruppe på cirka 30 bindalinger. Etter at bygget ble pusset opp på dugnad og fikk nye drivere i 2011 har kommunen nå et godt overnattingstilbud

Gjestegårdens største utfordring er nedgang i befolkningstall og liten næringsaktivitet som gir overnatting. De mener det planlagte vindkraftverket vil føre til økt aktivitet både i byggefasen og i driftsfasen, og vil generelt styrke det lokale næringsliv. Gjestegården mener dette vil kunne gi grunnlag for å videreutvikling og håper derfor at vindkraftverket blir realisert så raskt som mulig

Bindal Gruver AS er et prosjekterings- og gruveselskap som har rettigheter i Nordland fylke. I sin uttalelse i e-post av 22.1.2012 viser de til at gullforekomsten i Kolsvika har en utstrekning ned mot 200 meter.

De er positive til utbygging av Kalvvatnan vindkraftverk ettersom tiltaket vil kunne gi fast veiforbindelse til deres virksomhet. De peker også på at en veiforbindelse kan øke tilgjengeligheten til områder som kan være aktuelle for prospektering etter gull. De mener også at en økt industriell aktivitet i området øker muligheten for å tiltrekke kompetente medarbeidere.

SinkaBerg Hansen AS er et oppdrettsselskap som driver med produksjon, slaktning og videreføring av laks. Bedriften har cirka 180 ansatte og har virksomhet i Bindal, Vikna og Nærøy kommuner. De oversender sine synspunkter i brev av 20.1.2012. I uttalelsen peker de på at næringslivet i Bindal er lite variert og at kommunen har store utfordringer med fraflytting. De mener dette på sikt vil være negativt for bedriften, og mener utbygging av vindkraft vil bli et positivt bidrag til å stanse denne utviklingen. SinkaBerg Hansen AS er positive til planene og håper de kan la seg realisere så raskt som mulig.

Brønnøy Kalk AS avgir sin uttalelse til saken i brev av 22.1.2012. Av uttalelsen går det frem at bedriften driver uttak av kalkspatmarmor i Brønnøy kommune. Deres interesse i saken er knyttet til eventuell atkomstvei fra vest, ettersom de en tid har drevet undersøkelser av en større forekomst av kalkspatmarmor i høydedraget mellom Urdvollvatnet og Reppaholet. De viser til at foreløpige prøver viser at forekomsten kan være av en størrelse som kan gi grunnlag for drift i samme størrelsesorden som i Brønnøy kommune, med i underkant av 100 ansatte.

Kalkbedriften peker imidlertid på den vanskelige tilgjengeligheten som hinder for mer omfattende prøvetaking. En atkomstvei fra vest vil i betydelig grad lette dette arbeidet, samtidig som den vil være av avgjørende betydning for å kunne sette forekomsten i drift.

Bindalsbruket var ved årsskiftet 2011/2012 nylig kjøpt opp av Talgø. I brev av 18.1.2012 beskrives bedriften og den omorganisering bedriften har vært gjennom. Dette har medført at antallet ansatte i dag er en god del lavere enn tidligere.

Bindalsbruket sier i høringsuttalelsen at Bindal er en liten kommune med svakt næringsliv. De mener Kalvvatnan vindkraftverk ville være positivt for kommunen både økonomisk og med tanke på utvikling av næringslivet. Bindalsbruket håper det planlagte vindkraftverket kan realiseres snarest mulig og at det gis fortrinn til den kapasiteten som i dag finnes i kraftledningsnettet.

Åbygda Bondelag sier i brev av 16.1.2012 at realiseringen av vindkraftverket vil ha store positive virkninger for Åbygda og Bindal kommune. De stiller seg undrende til utredningen om reindrift som vektlegger unnvikelse av beiteområdene berørt av det vestlige alternativet for atkomstvei. De har noen år opplever store problemer med beiting av rein på innmark, og mener reinen er lite sky for menneskelig aktivitet. De sier at reinen naturlig også bruker veier til å flytte. Bondelaget håper på at dialog med reindriftsinteressene kan muliggjøre atkomstvei fra vest.

Videre peker Åbygda Bondelag på at det bør ligge til rette for utbygging av Kalvvatnan vindkraftverk. Området er berørt av tidligere inngrep, skjer i høyereliggende områder med liten beiteproduksjon og at tiltaket i liten grad vil være synlig fra bebyggelse. Bondelaget har forståelse for at reindriftsnæringen blir berørt, men håper likevel at prosjektet kan realiseres til felles beste.

Bindal Arbeiderparti sier i brev av 12.1.2012 at utbyggingen av vindkraftverk må ha høyeste prioritet og viser til at nasjonale føringer for ny produksjon av fornybar energi gir rom for anlegg av denne størrelsesorden. De mener det er lite innsyn til det planlagte vindkraftverket og mener derfor svært få mennesker utover reindriftsutøvere vil kunne se vindturbinene. Videre viser de til at området fra før er berørt av kraftutbygging og at produksjonen fra vindkraftverket skal transporteres i eksisterende kraftledninger. Etter Bindal Arbeiderparti sin mening vil vindturbinene bli plassert så høyt i terrenget at de vil berøre fuglelivet i liten grad.

Arbeiderpartiet vil sterkt tilrå at man velger atkomstvei fra vest, og mener det bør være mulig å forene reindriftens og resten av samfunnets interesser i så måte. Det pekes på at Bindal vil ha stor interesse av denne etableringen og at veiforbindelse fra vest vil gi nye muligheter for næringsutvikling. De håper at de berørte reindriftsutøverne kan bli kompensert på en slik måte at denne atkomstveien blir en realitet.

Bindal Initiativ AS er frittstående næringsutviklingselskap i Bindal. I brev av 17.1.2012 viser de flere negative trender i Bindal kommune, blant annet negativ folketallsutvikling, lite variert næringsliv, reduksjon i arbeidstokken ved Bindalsbruket/Trenor og mangel på attraktive arbeidsplasser for unge i kommunen.

Videre omtales ringvirkningene de mener utbygging av vindkraft vil kunne få. Innspillene bygger i hovedsak på ringvirkningsrapporten utarbeidet som en del av konsekvensutredningene. Det pekes blant annet på at tiltaket vil gi direkte og indirekte arbeidsplasser regionalt og nasjonalt og økt kommunal aktivitet som følge av eiendomsskatt fra vindkraftverket.

Videre viser Bindal Initiativ til fordelene ved å anlegge atkomstvei fra vest:

- Veien kan ved bygging av Grytendalen kraftverk gi et marked for bygge- og anleggsnæringen i Bindal
- Veien er en forutsetning for gruvedrift etter gull.
- Veien kan muliggjøre drift av kalkforekomsten i Reppamarka
- Dersom det blir etablering gullgruvedrift og utnyttelse av kalksteinforekomsten kan dette gi opp mot 125 nye arbeidsplasser i kommunen.

Bindal Initiativ konkluderer med at de ut fra konsekvensutredningene anser konfliktnivået i prosjektet som lavt. De oppfatter også holdningen til prosjektet som entydig positive blant interessegrupper og

folk flest. På bakgrunn av begrenset nettkapasitet og akseptabelt konfliktnivå på den ene siden, holdt opp mot alle ringvirkningene på den andre, mener Bindal Initiativ at netto gevinst med prosjektet er så stor, at Kalvvatn vindkraftverk med vei inn fra vest, bør prioriteres først for gjennomføring av vindkraftverk i regionen. Det påpekes at Bindal og regionen har et sterkt behov for denne aktiviteten

Hallgeir Lia er en av grunneierne innenfor Kolsvik-eiendommen og uttaler seg i brev av 19.1.2012. I uttalelsen pekes det på at eiendommen ikke har fast veiforbindelse, noe som ville vært svært positivt. En veiforbindelse vil etter Lia sin mening kunne lette utnyttelsen av området, øke mulighetene for økte inntekter fra utleie av jakt og medføre at det vil være lønnsomt å drive skogbruk på eiendommen.

Lia viser til at noen vindturbiner er tenkt plassert i utkanten av hans eiendom og sier dette vil gi eiendommen gode inntekter i årene fremover. Han er derfor positiv til planene.

Plahtes Eiendommer, som er den største grunneieren i planområdet, uttaler seg til saken i brev av 1.1.2012. De er svært positive til de foreliggende planene både ut fra egen næring og ut fra de ringvirkninger prosjektet vil gi kommunen og regionen.

Grunneieren kommenterer utredningene om reindrift og mener virkningene av det indirekte arealbeslag av reinbeite er vurdert for høyt. Det pekes på at flere hundre reinsdyr i store deler av året beiter på innmark og/eller nær vei. Grunneier mener dette utgjør en så stor andel av den totale flokken at det alltid vil være tilstrekkelig med dyr som vil beite i nærområdet til vindkraftverket, særlig om det er knapphet på beite andre steder. Grunneieren er enig i at vindkraftverket vil gi endringer i reinens bruk av området, men mener de konklusjoner som trekkes i konsesjonssøknaden er sterkt overdrevne. Etter grunneiers mening vil også det indirekte arealbeslaget avta med tiden.

Selv om man legger til grunn de påståtte virkningene mener grunneier at de negative virkningene av prosjektet er på et akseptabelt nivå, og at de positive virkningene og ringvirkningene er meget store sammenlignet med andre tilsvarende prosjekter de er kjent med.

Plahtes eiendommer peker på følgende positive ringvirkninger ved en realisering av Kalvvatnan vindkraftverk, dersom man velger atkomstvei fra vest:

- Store inntekter til en liten kommune med trang økonomi gir langt større ringvirkninger enn tilsvarende inntekter til en stor kommune.
- Atkomst til kalksteinsforekomst i Reppamarka som er en forutsetning for å realisere forekomsten
- Atkomstvei til Gullgruven i Kolsvika vil øke sannsynligheten for permanent drift da driftskostnadene blir langt lavere
- Økt sannsynlighet for lokal prosessering av gullmalm grunnet tilføring av gullholdig vrakstein fra kalksteinsbruddet (gir økt totalvolum)
- Forsvarlig deponering av avfall fra gullgruve med vrakstein fra kalksteinsbrudd
- Atkomstvei til Kolsvika kraftverk for lettere drift og lettere atkomst når Kolsvikbøgen er frosset på vinterstid.
- Lettere å drifte/bygge Grytendalen kraftverk
- Billigere å bygge ut Skråvadalen kraftverk (om denne konsesjonssøkes)
- Atkomst til store skogreserver i Kolsvika og i Reppamarka
- Lettere drifting av Plahtes Eiendommer og Kolsvik-eiendommen

- Fordeler i forbindelse med utleie av jakt og fiske hos Plahtes Eiendommer og på Kolsvik-eiendommen
- Mulighet for Bindal kraftlag til å utvikle bedriften til å drifte vindkraftverket og vannkraftverk i regionen.
- Et større og mer variert arbeidsliv vil gjøre det langt lettere å rekruttere arbeidstakere til eksisterende næring.

Grunneier peker på at Bindal kommune sliter med fraflytting og dårlig økonomi og at det er et prekært behov for å skape vekst og nye arbeidsplasser. De mener at Kalvvatnan vindkraftverk er det eneste realistiske prosjektet som vil kunne få Bindal til å snu den negative utviklingen og overleve som en selvstendig og levekraftig kommune. De håper derfor at Kalvvatnan vindkraftverk blir prioritert med tanke på dagens ledige nettkapasitet.

Tiltakshavers kommentarer til innkomne merknader

FORAS kommenterte de innkomne høringsuttalelsene i saken i brev av 7.1.2011 NVE har ikke sammenfattet kommentarene, men vil i vurderingen av tiltaket referere til beslutningsrelevant informasjon fra tiltakshaver.